

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens förslag till anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet samt ett antal motioner som väckts under den allmänna motionstiden i år.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till anslag för utgiftsområdet som uppgår till totalt drygt 22 667 miljoner kronor. De tyngsta anslagsposterna är polisväsendet (12 048 miljoner kronor), domstolsväsendet (3 359 miljoner kronor) och kriminalvården (3 820 miljoner kronor).

Utskottet tillstyrker också några lagförslag som läggs fram i propositionen. Här föreslås ändringar i brottsbalken och lagen (1999:568) om utlandsstyrkan inom Försvarsmakten som bl.a. innebär att svensk domstol skall vara oinskränkt behörig att döma enligt svensk lag för alla slags brott som har begåtts utom riket av en person som tillhör polisens utlandsstyrka. De nya reglerna, som föreslås träda i kraft den 1 januari 2000, är en följd av att Rikspolisstyrelsen tar över huvudmannskapet för polispersonal som tjänstgör i internationella fredsfrämjande insatser. Utskottet tillstyrker vidare regeringens förslag om en ändring i jordabalken med innebörd att regeringen bestämmer inskrivningsmyndigheternas verksamhetsområden. Också denna ändring föreslås träda i kraft vid årsskiftet. Förslaget är en följd av regeringens förslag att inskrivningsverksamheten vid landets tingsrätter skall koncentreras till sju tingsrätter, vilket utskottet också tillstyrker.

I ärendet tar utskottet också ställning för ett principförslag om att bouppteckningsverksamheten vid de allmänna domstolarna skall föras över till skatteförvaltningen. Ett omfattande lagstiftningsarbete behövs dock innan denna nyordning kan träda i kraft.

I ärendet behandlar utskottet också som redan framgått ett stort antal motionsyrkanden som väckts under den allmänna motionstiden. Härtill kommer ett yrkande som väckts under ärendets beredning i utskottet. Yrkandena behandlar i första hand frågor som rör resurser samt organisationsfrågor och mål- och prioriteringsfrågor för myndigheterna inom rättsväsendet. Utskottet avstyrker samtliga yrkanden.

I ärendet föreligger reservationer och särskilda yttranden från samtliga partier utom Socialdemokraterna. Sammanlagt handlar det om 33 reservationer och 12 särskilda yttranden.

I proposition 1999/2000:1 utgiftsområde 4 Rättsväsendet har regeringen föreslagit att riksdagen

dels antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i brottsbalken,
2. lag om ändring i lagen (1999:568) om utlandsstyrkan inom Försvarsmakten,
3. lag om ändring i jordabalken,

dels

4. godkänner att inskrivningsverksamheten koncentreras till sju inskrivningsmyndigheter,
5. godkänner att den minsta tiden för fiskaltjänstgöring i tingsrätt eller länsrätt ändras från ett år till två år,
6. godkänner att bouppteckningsverksamheten förs över från domstolsväsendet till skatteförvaltningen,

dels

7. för budgetåret 2000 anvisar anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt följande uppställning (i tkr):

Anslag	Anslagstyp	Anslagsbelopp
A 1 Polisorganisationen	ramanslag	11 506 881
A 2 Säkerhetspolisen	ramanslag	540 747
B 1 Åklagarorganisationen	ramanslag	694 997
B 2 Ekobrottsmyndigheten	ramanslag	250 933
C 1 Domstolsväsendet m.m.	ramanslag	3 358 956
D 1 Kriminalvården	ramanslag	3 820 254
E 1 Kronofogdemyndigheterna	ramanslag	1 341 739
F 1 Brottsförebyggande rådet	ramanslag	50 005
F 2 Rättsmedicinalverket	ramanslag	183 549
F 3 Gentekniknämnden	ramanslag	2 601
F 4 Brottsoffermyndigheten	ramanslag	14 940
F 5 Ersättning för skador på grund av brott	ramanslag	74 500
F 6 Rättshjälpskostnader m.m.	ramanslag	802 396
F 7 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	ramanslag	10 399
F 8 Avgifter till vissa internationella samman- slutningar	ramanslag	6 606
F 9 Bidrag till brottsförebyggande arbete	ramanslag	7 600
Summa		22 667 103

Regeringens lagförslag, se *bilaga 1*.

Motionerna, m.m.

För en förteckning över motionerna i nummerföljd, se *bilaga 2*. Under ärendets beredning i utskottet har företrädare för Moderata samlingspartiet yrkat att riksdagen beslutar ett tillkännagivande av innebörden att regeringen i

samband med vårens tilläggsproposition lägger förslag till hur finansiering bör ske av en omskolning av officerare till poliser. Utskottet behandlar detta yrkande i avsnittet rörande Polisväsendet.

1999/2000:JuU1

Inledning

1999/2000:Ju220 av Elver Jonsson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att snabbt verkställa en översyn och förbättring av kärnversamheten i syfte att den statliga kärnverksamheten kan upprätthållas i alla delar av landet.

1999/2000:Ju905 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utfärda tydliga riktlinjer och genomföra uppföljningar vid större omorganisationer,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen till riksdagen skall återkomma med förslag till hur kvalitetsmått i rättsväsendet kan utvecklas,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att riksdagen årligen får en redovisning av rättsväsendets kostnadsutveckling.

Utgiftsramen och anslagen

1999/2000:Fi211 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kraftigt förstärkta resurser till polis och rättsvårdande myndigheter.

1999/2000:Fi212 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

11. att riksdagen för budgetåret 2000 anvisar anslagen under utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt uppställning:

Anslag (tkr)	Regeringens förslag	Anslagsförändring
A 1 Polisorganisationen	11 506 881	+ 20
B 1 Åklagarorganisationen	694 997	+ 6
C 1 Domstolsväsendet m.m.	3 358 956	+ 100
F 4 Brottsoffermyndigheten	14 940	+ 16
F 6 Rättshjälpskostnader	802 396	+ 5
Summa för utgiftsområdet		+ 192

1999/2000:Ju704 av Sten Tolgfors (m) vari yrkas

1. (delvis) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om allmänhetens tillgång till polis och lokala tingsrätter.

1999/2000:Ju901 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ett stärkt rättsväsende.

1999/2000:Ju902 av Olle Lindström (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökade resurser till rättsväsendet.

1999/2000:Ju905 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av rättsväsendet,

28. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kriminalvårdens programverksamhet.

1999/2000:Ju907 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att anställa fler poliser och civilanställda inom polisen,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Brottsoffermyndighetens arbetsituation,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om särskilda ungdomsrotlar inom åklagarväsendet,

23. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av kompetent personal inom kriminalvården,

25. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utveckla brotts- och missbruksrelaterade påverkansprogram vid häkten, anstalter och inom frivården samt att tillskapa resurser och personal som möjliggör genomförandet av rehabilitering,

26. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att förstärka instrumenten för att uppnå målet drogfria anstalter,

29. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att anpassa kriminalvården så att barn inte ofrivilligt frångår rätten att hålla en kontinuerlig kontakt och gemenskap med sina föräldrar då dessa vistas på anstalt,

37. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att kampanjen Föräldrar är samhällets viktigaste brottsförebyggande resurs genomförs,

39. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det brottsförebyggande arbetet i kommunerna,

40. att riksdagen med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag för budgetåret 2000 anvisar anslagen under utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt uppställning:

Anslag (tkr)	Regeringens förslag	Anslagsförändring
A 1 Polisväsendet	11 506 881	+ 180 000
B 1 Åklagarväsendet	694 997	+ 30 000
C 1 Domstolsväsendet	3 358 956	+ 40 000
D 1 Kriminalvården	3 820 254	+ 30 000
F 4 Brottsoffermyndigheten	14 940	+ 3 000
F 9 Brottsförebyggande arbete	7 600	+ 37 000
Summa för utgiftsområdet	22 667 103	+ 320 000

1999/2000:Ju909 av Gunnel Wallin m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag för budgetåret 2000

anvisar anslagen under utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt följande uppställning:

Anslag (tkr)	Regeringens förslag	Anslagsförändring
A 1 Polisorganisationen	11 506 881	+ 65 000
C 1 Domstolsväsendet m.m.	3 358 956	+ 225 000
D 1 Kriminalvården	3 820 254	+ 185 000
Summa för utgiftsområdet	22 667 103	+ 475 000

1999/2000:Ju910 av Siw Persson och Johan Pehrson (fp) vari yrkas

6. (delvis) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att stärka brottsoffrens ställning,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kriminella mc-gäng,

14. att riksdagen beslutar att upphäva rättshjälpslagen (1996:1619) så att den allmänna rättshjälpen återställs till vad som gällde före den 1 december 1997,

15. att riksdagen med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag för budgetåret 2000 anvisar anslagen under utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt uppställning:

Anslag (tkr)	Regeringens förslag	Anslagsförändring
A 1 Polisorganisationen	11 506 881	+ 20 000
B 1 Åklagarorganisationen	694 997	+ 6 000
C 1 Domstolsväsendet	3 358 956	+ 100 000
F 4 Brottsförmyndigheten	14 940	+ 16 000
F 6 Rättshjälpskostnader	802 396	+ 50 000
Summa för utgiftsområdet	16 378 170	192 000

1999/2000:Ju911 av Gun Hellsvik m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av poliser och civilanställd personal,

7. att riksdagen till anslaget A 1 Polisorganisationen för budgetåret 2000 anvisar 156 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 11 662 881 000 kr,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en förstärkt åklagarorganisation,

9. att riksdagen till anslaget B 2 Åklagarorganisationen för budgetåret 2000 anvisar 17 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 711 997 000 kr,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Ekobrottsmyndigheten, ekoutbildning m.m.,

11. att riksdagen till anslaget B 2 Ekobrottsmyndigheten för budgetåret 2000 anvisar 15 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 265 933 000 kr,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utformningen av domstolarnas budget,

15. att riksdagen till anslaget C 1 Domstolsväsendet för budgetåret 2000 anvisar 106 120 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 3 465 076 000 kr,

18. att riksdagen till anslaget E 1 Kronofogdemyndigheten för budgetåret 2000 anvisar 20 000 000 kr mindre än vad regeringen föreslagit eller således 1 321 739 000 kr,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att meningsfull kriminalvård, farlighetsbedömningar m.m. förutsätter tillräckliga resurser,

20. att riksdagen till anslaget D 1 Kriminalvården för budgetåret 2000 anvisar 200 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 4 020 254 000 kr,

23. att riksdagen till anslaget F 2 Rättsmedicinalverket för budgetåret 2000 anvisar 5 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 188 549 000 kr.

Polisväsendet

1999/2000:Ju202 av Rolf Gunnarsson (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att minska brottsligheten,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ytterligare resurser till polisen i Dalarna.

1999/2000:Ju204 av Stefan Hagfeldt och Gunnar Axén (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ytterligare resurser till polisen.

1999/2000:Ju205 av Göte Jonsson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av resursförstärkning till polisen.

1999/2000:Ju209 av Yvonne Oscarsson m.fl. (v) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en glesbygdsfaktor vid fördelning av polisresurser.

1999/2000:Ju210 av Anders Sjölund (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökade resurser till polisstyrelsen i Västerbotten.

1999/2000:Ju212 av Ingvar Eriksson och Leif Carlson (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att spåra och effektivt beivra all kriminell hantering av vapen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att förstärka kontrollen vid våra gränser i syfte att förhindra illegal vapeninförsel,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en ökning av polisens personella och materiella resurser.

1999/2000:Ju216 av Inger Strömbom m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökade polisresurser till Stockholms län,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om särskilda resurser för att kunna prioritera åtgärder mot ungdomsbrottsligheten i Stockholms län.

1999/2000:Ju217 av Agne Hansson (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen och förstärkningen av polis och rättsvårdande myndigheter i Kalmar län,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillgång till polis och särskild glesbygdsfaktor för bl.a. Kalmar län vid fördelningen av polisresurser,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökat skydd för de mindre post- och bankkontoren i bl.a. Kalmar län,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en sådan direktivgivning från regeringen till Rikspolisstyrelsen att polisens och de rättsvårdande myndigheternas resurser i Kalmar län förstärks.

1999/2000:Ju227 av Margareta Cederfelt (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att utöka polisutbildningen i Stockholm i enlighet med vad som anförts i motionen.

1999/2000:Ju230 av Gun Hellsvik m.fl. (m, kd, c, fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den nationella insatsstyrkans organisatoriska hemvist.

1999/2000:Ju232 av Rigmor Ahlstedt (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om småbrottslighet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av lagen i syfte att lagen skrivs klarare så att det blir lättare för polis och åklagare att ingripa,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om polisens närvaro i samhället.

1999/2000:Ju721 av Lena Ek m.fl. (c, m, kd, fp, mp) vari yrkas

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om öronmärkta pengar till polisen.

1999/2000:Ju905 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om orimligt långa handläggningstider inom rättsväsendet och de rättsvårdande myndigheterna,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vidgad samverkan mellan rättsväsendets aktörer,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillgång till polis och om en särskild glesbygdsfaktor vid tilldelning av polisresurser,

13. att riksdagen avslår regeringens förslag avseende reservpoliser,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökat skydd för de mindre post- och bankkontoren,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den nationella insatsstyrkans organisatoriska hemvist skall vara vid RPS.

1999/2000:Ju907 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den nationella insatsstyrkan läggs under Rikspolisstyrelsen,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den nationella insatsstyrkans arbetsuppgifter och den nationella insatsstyrkan som resurs i bekämpningen av organiserad brottslighet.

1999/2000:T401 av Kenneth Johansson m.fl. (c) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att prioritera trafiknykterheten högre.

1999/2000:N271 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om större andel av polisresurserna till Stockholms län.

Åklagarväsendet

1999/2000:Ju302 av Christel Anderberg (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett sammanhållet åklagarväsende enligt vad i motionen anförts,

2. att riksdagen beslutar att sammanföra anslagen B 1 och B 2 inom utgiftsområde 4,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en samordning av Ekobrottsmyndighetens personal- och ekonomiadministration under Riksåklagaren.

1999/2000:Ju905 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att knyta åklagarna till vissa tingsrätter.

1999/2000:Ju907 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Ekobrottsmyndigheten skall utreda citesbrott och allvarliga miljöbrott.

1999/2000:MJ255 av Harald Nordlund och Lennart Kollmats (fp) vari yrkas

9. att riksdagen hos regeringen begär förslag till miljöåklagare.

Domstolsväsendet

1999/2000:Ju401 av Anita Sidén och Cecilia Magnusson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om länsrätters bristande handikappanpassning.

1999/2000:Ju402 av Inger René och Kent Olsson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att Strömstads tingsrätt inte läggs ned.

1999/2000:Ju403 av Johan Pehrson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utredning om nämndemannakårens representativitet.

1999/2000:Ju404 av Lena Ek (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att behålla de små tingsrätterna.

1999/2000:Ju405 av Rigmor Ahlstedt (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nämndemannauppdrag,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vittnens ekonomiska ersättning.

1999/2000:Ju406 av Gun Hellsvik m.fl. (m, kd, c, fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändrat ersättningsystem för nämndemän och jurymän i enlighet med vad i motionen anförts.

1999/2000:Ju408 av Hans Stenberg m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om överflyttning av registreringen av företagshypotek till Patent- och registreringsverket, PRV.

1999/2000:Ju409 av Kenth Skårvik (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om värdet av att de små tingsrätterna behålls,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att inga fler tingsrätter läggs ned förrän man har kunnat konstatera vad konsekvenserna har blivit där tingsrätter redan har lagts ned.

1999/2000:Ju410 av Yvonne Ångström m.fl. (fp, kd, m, c, v, mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det oacceptabla i ytterligare besparingar vid såväl Lycksele tingsrätt som de övriga mindre tingsrätterna.

1999/2000:Ju412 av Rolf Kenneryd (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till högre arvoden och ersättningar för nämndemän i syfte att säkerställa ett bättre lekmannainflytande i domstolsförfarandet.

1999/2000:Ju414 av Rigmor Ahlstedt (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Tierps tingsrätt.

1999/2000:Ju415 av Karl Gustav Abramsson och Carin Lundberg (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av viss omDispositionering av anslaget från Domstolsverket för att garantera fortsatt rättssäker verksamhet vid Lycksele tingsrätt.

1999/2000:Ju416 av Sven Bergström (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av ett väl fungerande rättsväsende över hela vårt land,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bevarad verksamhet vid Ljusdals tingsrätt genom samverkan med Hudiksvalls tingsrätt i en utökad domkrets.

1999/2000:Ju417 av Agne Hansson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av bevarande av nuvarande tre tingsrätter i Kalmar län.

1999/2000:Ju418 av Barbro Hietala Nordlund m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av nämndemännens villkor.

1999/2000:Ju419 av Johnny Ahlqvist och Kristina Zakrisson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av nämndemännens villkor.

1999/2000:Ju420 av Lars Elinderson och Carl-Erik Skårman (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en lokal förankring av våra domstolar.

1999/2000:Ju421 av Sofia Jonsson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att tingsrätterna i Örebro län bibehålls.

1999/2000:Ju704 av Sten Tolgfors (m) vari yrkas

1. (delvis) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om allmänhetens tillgång till polis och lokala tingsrätter.

1999/2000:Ju723 av Gun Hellsvik m.fl. (m) vari yrkas

9. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändrade regler för ersättning till vittnen i enlighet med vad som anförts i motionen.

1999/2000:Ju804 av Helena Bargholtz och Siw Persson (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning om ett nytt tillsättningsförfarande när det gäller nämndemän.

1999/2000:Ju807 av Agneta Lundberg m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att arbeta för att nämndemännen i Sveriges domstolar utgör en så representativ sammansättning som möjligt vad gäller Sveriges befolkning.

1999/2000:Ju905 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

22. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att beslut om förändringar av antalet tingsrätter skall fattas av riksdagen,

23. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvidgade domkretsar för att effektivisera resursanvändningen och en förstärkning av de lokala domstolarna,

24. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om översyn av notariemeriteringssystemet,

25. att riksdagen avslår regeringens förslag avseende inskrivningsverksamheten och som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bibehållen inskrivningsverksamhet vid tingsrätterna,

26. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om översyn av ersättningsreglerna för att nå ökad allsidighet i nämndemannakåren.

1999/2000:Ju907 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att antalet tingsrätter i princip behålls,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att frågan om antalet tingsrätter och var dessa skall vara förlagda regleras i lag,

17. att riksdagen avslår regeringens förslag beträffande inskrivningsmyndigheterna,

18. att riksdagen avslår regeringens förslag angående bouppteckningsverksamheten,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att slå ihop de allmänna domstolarna med förvaltningsdomstolarna,

20. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Domstolsverkets uppgift att biträda domstolarna med ren serviceverksamhet,

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att nämndemännens arvoden inklusive barnomsorgskostnader för hemarbetande ses över.

1999/2000:Ju910 av Siw Persson och Johan Pehrson (fp) vari yrkas

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en förutsättningslös och samlad utredning om domstolsväsendet.

1999/2000:Ju911 av Gun Hellsvik m.fl. (m) vari yrkas

12. att riksdagen begär att regeringen överväger Domstolsverkets funktion och ställning i förhållande domstolarna i enlighet med vad som anförts i motionen,

13. att riksdagen begär att regeringen redovisar en övergripande plan för reformeringen av domstolsväsendet i enlighet med vad som anförts i motionen,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inskrivningsmyndigheterna,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den framtida bouppteckningshanteringen.

1999/2000:Sf637 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om borttagande av medborgarskapskravet för nämndemän.

Kriminalvården

1999/2000:Ju502 av Alice Åström m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär en utredning med uppdrag att utarbeta en handlingsplan i enlighet med vad i motionen anförts,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att byggandet av besökslägenheter vid anstalterna Hinseberg och Färingsö skall prioriteras,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att möjligheterna till adekvat terapeutisk behandling vid kvinnoanstalterna måste förbättras,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de besparingar som nu genomförs inom kriminalvården skall genomföras i enlighet med det i motionen anförda.

1999/2000:Ju505 av Sven-Erik Sjöstrand m.fl. (v) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en utredare bör tillsättas som skall ha i uppdrag att utreda behandlingssituationen inom kriminalvården och föreslå åtgärder för att stimulera till fler behandlingsinsatser.

1999/2000:Ju512 av Eva Arvidsson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en försöksverksamhet med stödpersoner för kvinnor på kvinnofängelser.

1999/2000:Ju907 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

24. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att införa försöksverksamhet med individuella handlingsplaner som utarbetas gemensamt av den intagne och av utbildad och kvalificerad personal,

27. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den intagne skall motiveras till behandling mot alkohol och narkotikamissbruk,

28. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att införa generella regler för övervakade besök för dem som dömts till fängelse i 2-3 månader för narkotikabrott.

1999/2000:Ju908 av Gun Hellsvik m.fl. (m) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om narkotikafria fängelser och att det inom varje kriminalvårdsregion skapas minst en drogfri anstalt i enlighet med vad som anförts i motionen.

1999/2000:Ju911 av Gun Hellsvik m.fl. (m) vari yrkas

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om narkotikafria anstalter.

Brottsförebyggande rådet

1999/2000:Ju721 av Lena Ek m.fl. (c, m, kd, fp, mp) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av specificerad statistikinformation.

1999/2000:Ju905 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om gemensamma ärendehanteringssystem inom rättsväsendet,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tydligare kriminalstatistik.

1999/2000:JuU1

Rättsmedicinalverket

1999/2000:Ju201 av Maud Ekendahl och Elizabeth Nyström (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att centralisera DNA-analyser inom forensisk verksamhet i Sverige.

Gentekniknämnden

1999/2000:MJ513 av Dan Ericsson m.fl. (kd) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en konsumentrepresentant i Gentekniknämnden.

Brottsoffermyndigheten

1999/2000:Ju723 av Gun Hellsvik m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar återställa den ursprungliga ordningen avseende finansieringen av Brottsofferfonden i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om ändring i 45 § lagen (1974:03) om kriminalvård i anstalt i enlighet med vad som anförts i motionen.

Bidrag till brottsförebyggande arbete

1999/2000:Ju721 av Lena Ek m.fl. (c, m, kd, fp, mp) vari yrkas

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärdsprogram för ökad kvinnofrid i utomhusmiljön.

1999/2000:Ju731 av Rolf Kenneryd (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till en bred och folklig offensiv mot brott och våldstenden- ser.

1999/2000:Ju738 av Yvonne Andersson (kd) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att starta en försöksverksamhet av typ Lugna Gatan i Norrköping- Linköping-regionen i syfte att förebygga ungdomskriminalitet.

1999/2000:Ju901 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om trygghetsskapande insatser på lokal nivå.

1999/2000:Ju907 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om drogförebyggande åtgärder.

1999/2000:Ju910 av Siw Persson och Johan Pehrson (fp) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om uppmuntran av Farsor och morsor på stan, grannsamverkan och liknande medborgarengagemang,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att bygga bort brott,

1999/2000:Bo231 av Eskil Erlandsson m.fl. (c) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om trygghet för medborgarna.

Utskottet

Inledning

Allmänt

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet omfattar anslag till bl.a. polisväsendet, åklagarväsendet, domstolsväsendet, kriminalvården, kronofogdemyndigheterna, Brottsförebyggande rådet, Rättsmedicinalverket, Gentekniknämnden, Brottsoffermyndigheten och rättshjälpskostnader. För år 1999 anslags knappt 22 miljarder kronor medan utgifterna beräknas uppgå till drygt 22 miljarder kronor – mellanskillnaden utgörs av ianspråktaget anslagssparande och vissa tillskott på tilläggsbudget. De tyngsta anslagsposterna är polisen med 11,4 miljarder kronor, kriminalvården med 3,6 miljarder kronor och domstolsväsendet med 3 miljarder kronor.

För år 2000 har riksdagen bestämt utgiftsramen för rättsväsendet till 22 667 103 000 kr.

Inom rättsväsendets verksamhet kan urskiljas två huvudsakliga områden. Det ena området rör kriminalpolitiken, sammanfattningsvis frågor om brott och straff och, inte minst, frågor som rör brottsförebyggande verksamhet. Det andra området rör rättsskipningen och organisationen av rättsväsendet.

Den centrala uppgiften för rättsväsendets myndigheter är att värna den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet. Detta ger verksamheten inom rättsväsendet en särställning i den statliga verksamheten, och den är en förutsättning för ett fritt och demokratiskt samhälle. Uppgiften fullgörs bl.a. genom att myndigheterna inom rättsväsendet förebygger och beivrar brott och sörjer för verkställighet av utdömda straff. Inom rättsväsendet löses också tvister, såväl mellan enskilda som mellan enskilda och det allmänna. Vidare verkställs rättsanspråk som inte kan regleras på frivillig väg.

Verksamheten inom rättsväsendet är i princip av den karaktären att den är och också fortsättningsvis skall vara en statlig angelägenhet. Detta ställer särskilda krav på verksamheten. Sådana krav är t.ex. att polisen har resurser att förebygga och bekämpa brott, att enskilda som vänder sig till domstolarna kan få sin sak prövad på ett rättssäkert sätt och inom rimlig tid och att verkställigheten av straff präglas av säkerhet och humanitet.

Inom rättsväsendet pågår sedan ett antal år ett omfattande moderniseringsarbete i syfte att öka rättstryggheten och rättssäkerheten och för att rationaliteten och effektiviteten i rättsväsendets arbete skall öka. Detta ger också bättre förutsättningar för att förebygga och bekämpa brottslighet och för att

öka tryggheten. Viktiga utgångspunkter i förändringsarbetet är medborgarperspektiv och samverkan mellan myndigheter. Centrala beståndsdelar i arbetet bör, som regeringen anför, vara frågor om styrning, kompetensutveckling och personalförsörjning samtidigt med en fortsatt utbyggnad av IT-stödet.

Genomgripande organisatoriska förändringar har redan gjorts inom polisen, åklagarverksamheten och kriminalvården. Det har inte varit utan svårigheter att förena organisationsförändringarna med de besparingsambitioner som funnits inom rättsväsendet likaväl som inom all annan statlig verksamhet. Samtidigt har dessutom genomförts väsentliga reformer som polisens nya problemorienterade arbetssätt och reformeringen av påföljdssystemet som trädde i kraft den 1 januari 1999. De inledande svårigheterna synes nu övervunna. Förslagen i budgetpropositionen kommer ytterligare att bidra till den positiva utvecklingen.

När det gäller domstolsorganisationen har utvecklingsarbetet emellertid ännu inte nått så långt. Utskottet återkommer till denna fråga när anslaget till Domstolsväsendet behandlas. Utskottet vill ändå här konstatera att moderniseringen av domstolsväsendet, i likhet med vad som gäller för övriga myndigheter inom rättsväsendet, i ökande utsträckning skall utgå från en helhetsyn på verksamheten och långtgående myndighetssamverkan.

I detta sammanhang vill utskottet också uppmärksamma några yrkanden i ett par motioner.

Utskottet anknyter först till frågan om domstolsorganisationen. I motion Ju220 (fp) efterfrågas, med siktet inställt på polis och domstolar, en översyn med syftet att se till att den statliga kärnverksamheten finns i hela landet. Utskottet, som i sakfrågan inte har någon annan uppfattning än motionären, anser en sådan översyn överflödigt och hänvisar därvid till vad som nyss anförts om förändringsarbetet. Utskottet avstyrker alltså bifall till motion Ju220.

I motion Ju905 (c) tas upp viktiga frågor om uppföljning av omorganisationer, kvalitetsmått inom rättsväsendet och redovisning av kostnadsutvecklingen inom rättsväsendet. Motionärerna har här tagit fasta på synpunkter i en av Riksdagens revisorer nyligen färdigställd rapport Organisationsförändringar inom rättsväsendet (rapport 1998/99:9) som utarbetats inom revisorererna på önskemål av utskottet. Rapporten innehåller en redovisning av förändringsarbetet framför allt inom polisen och åklagarorganisationen och innehåller en hel del konkreta synpunkter och förslag. Revisorererna har nyligen avlämnat ett förslag till riksdagen (1999/2000:RR7) som grundar sig på rapporten och remissbehandlingen av den.

Utan att i detta sammanhang ta ställning till revisorerernas förslag kan utskottet konstatera att revisorererna pekar på en rad behov när det gäller uppföljning och utvärdering såväl av reformarbetet som av utvecklingen inom rättsväsendet i stort.

Utskottet vill här börja med att framhålla att årets budgetproposition innehåller en fyllig resultatredovisning som inkluderar regeringens bedömning i berörda frågor. Utskottets beslutsunderlag förbättras på väsentliga punkter genom tillgång till detta material. Utskottet noterar dock samtidigt att det ännu återstår en hel del att göra när det gäller medelsförbrukningen och

resultatredovisningen. Bl.a. avser regeringens bedömningar i hög grad kvantitativa och inte kvalitativa förhållanden.

Utskottet har alltså inte någon anledning att ifrågasätta behovet av sådana åtgärder som aktualiseras i motion Ju905. Tvärtom har utskottet i flera sammanhang efterfrågat samma typ av information, t.ex. genom att föreslå revisorerna den nyss omnämnda utredningen. Att det finns utrymme för utveckling av resultatredovisningen står således helt klart. Likaså är det naturligtvis alltid önskvärt att slutsatser dras av ett förändringsarbete och att eventuella brister åtgärdas. Utskottet torde få anledning att återkomma till dessa frågor när revisorernas förslag skall behandlas i riksdagen. För närvarande bör riksdagen inte göra något uttalande i saken. Med vad som nu anförts avstyrker utskottet motion Ju905 i berörda delar.

Utskottet kommer nedan att återkomma till frågor om resultatuppföljning i anslutning till att respektive anslag behandlas.

Kriminalpolitikens inriktning

Den kriminalpolitiska inriktningen bör enligt utskottets mening grundas på en helhetssyn och på en inriktning av den allmänna politiken som leder till social trygghet, en rättvis fördelning och ett samhälle som vilar på solidaritet mellan människor. Hänsynen till brottsoffren är en del av den helhetssyn som utskottet här gör sig till tolk för.

Utskottet vill också understryka betydelsen av det brottsförebyggande arbetet som en hörnsten i de kriminalpolitiska strävandena. Brottsligheten måste angripas med en bred kriminalpolitisk ansats. Här är vissa delar av samhällspolitiken särskilt betydelsefulla. Åtgärder som rör barn och ungdomar, alkohol och droger, arbets- och bostadsmarknaden och utbildning har särskilt stor potential när det gäller att förebygga brottslighet. Det råder också allmän enighet om vikten av att det brottsförebyggande arbetet koncentreras på breda åtgärder som riktar sig till barn och ungdom och att föräldrar, skola och föreningsliv engageras i det arbetet. Vidare måste de brott som begås leda till adekvata reaktioner från samhällets sida. I det ingår naturligtvis att ta till vara brottsoffrens intressen men också att det finns en human och säker kriminalvård vars verksamhet inriktas på att motverka återfall i brott.

En utgångspunkt för prioriteringarna inom rättsväsendet är kraven på rättstrygghet, rättssäkerhet, rationalitet och effektivitet. Kompetent personal och ledning, rationella arbetsmetoder och modern teknik är nödvändiga förutsättningar såväl i brottsbekämpningen som i rättsväsendets övriga verksamheter.

Ett centralt inslag är, som regeringen framhåller, att medborgarperspektivet präglar kriminalpolitiken. I det brottsförebyggande arbetet är detta perspektiv och kravet på samverkan mellan myndigheter och andra berörda tydligare än på många andra områden. En grundtanke med det nationella brottsförebyggande programmet Allas vårt ansvar (Ds 1996:59) och med det brottsförebyggande arbete som bedrivs inom kommunerna, bl.a. med stöd av Brottsförebyggande rådet, är just att brottsligheten måste angripas i samverkan med dem som berörs av den. Detta gör sig naturligtvis särskilt starkt gällande i fråga om den s.k. vardagsbrottsligheten, som utgör majoriteten av

antalet anmälda brott. Här har närpolisverksamheten och närpolisens samarbete med t.ex. skolan, brottsofferjourer, föreningslivet och andra frivilligorganisationer en särskild betydelse.

Den organiserade brottsligheten måste emellertid angripas med andra metoder. Utskottet tänker här bl.a. på tvångsmedelsregleringen och på möjligheten att använda modern teknik i kriminalunderrättelsearbetet. Också samarbetet mellan den öppna polisen och Säkerhetspolisen har betydelse. Här kan också nämnas att en kommitté (dir. 1998:101) med parlamentariska inslag ser över hur behovet av en central kraftsamling mot den organiserade brottsligheten bäst skall kunna tillgodoses.

När det gäller den grova, i många fall organiserade och gränsöverskridande, brottsligheten är det internationella samarbetet särskilt viktigt. Av stort värde för insatserna mot den internationella brottsligheten i Europa är inrättandet av den europeiska polisbyrån Europol som startade sin permanenta verksamhet den 1 juli 1999. Inom EU pågår också i övrigt ett omfattande arbete med att förbättra såväl det polisiära samarbetet som samarbetet på den internationella straffprocessrättens område; beslut har helt nyligen fattats om ett samarbete på åklagarnivå, Eurojust. Schengensamarbetet som numera genom Amsterdamfördraget är helt knutet till EU kommer också att stärka det polisiära och rättsliga samarbetet. I Östersjöområdet spelar aktionsgruppen mot organiserad brottslighet i Östersjöområdet en nyckelroll. Särskilt bör nämnas att Sverige inom ramen för detta samarbete tagit på sig uppgiften som ordförande i den operativa kommittén. Denna fungerar som en sektorsövergripande expertgrupp i operativa frågor och ansvarar även för alla konkreta operationer. Också inom ramen för FN:s narkotikaprogram och FN:s brottsförebyggande och straffrättsliga kommission pågår ett viktigt utvecklingsarbete. Vidare kan här nämnas att det pågår ett lagstiftningsarbete som syftar till ratificering av stadgan för FN:s internationella brottmålsdomstol. Samarbetet på internationell nivå leder alltså till ständigt förbättrade möjligheter att effektivt ingripa mot den grova brottsligheten med internationell anknytning.

Ett självklart krav på rättsväsendet är att brott utreds och att lagföring sker inom rimlig tid. En sådan ordning underlättar utredningsarbetet och innebär en säkrare bedömning av brottet eftersom tilltalade, målsägande och vittnen har händelsen i färskt minne. En snabb behandling gör påfrestningen på målsägande och vittnen mindre och den har också, inte minst när det gäller unga lagöverträdare, pedagogisk betydelse – det ligger enligt utskottets mening ett stort värde i att det på en brottslig gärning snabbt följer en reaktion från samhällets sida.

I budgetpropositionen anlägger regeringen just ett sådant brett perspektiv på brottsbekämpningen som utskottet förordar. Här beskrivs också förändringsarbetet som inte bara omfattar sådana faktorer som utskottet nu nämnt utan också t.ex. organisatoriska förändringar som inrättandet av en ny organisation för miljöbrottsbekämpningen och det pågående arbetet med en reformering av domstolsväsendet. En utveckling av verkställighetsinnehållet i det straffrättsliga påföljdssystemet är en annan väsentlig del där siktet är inställt på åtgärder som skall förhindra återfall i brott. Ett annat viktigt uppdrag för kriminalvården är att inom ramen för en human kriminalvård öka

säkerheten inom anstalterna och förhindra att intagna missbrukar permissioner eller avviker.

Utskottet vill för sin del understryka vikten av att bakomliggande orsaker till kriminalitet undanröjs och att tidiga åtgärder sätts in. Missbruk, arbetslöshet och andra omständigheter av social karaktär har stor betydelse för brottslighetens utveckling men det bör också nämnas att även andra faktorer som också ligger utanför det kriminalpolitiska området, t.ex. bostadsområdenas utformning, spelar en väsentlig roll.

Den slutsats som bör dras är enligt utskottets mening att brottsligheten måste angripas på bred front. Betydelsen av samhällsutvecklingen i stort får enligt utskottets mening inte underskattas. Utskottet noterar med tillfredsställelse den storstadssatsning som nu görs. Under perioden 1999–2002 satsas närmare 2 miljarder kronor på utsatta områden i storstäderna. Målet är att alla stadsdelar i storstäderna skall uppfattas som attraktiva och trygga av sina invånare och utgöra goda och hälsosamma livsmiljöer.

Vad utskottet nu anfört hindrar naturligtvis inte att också brottsbekämpningen har stor betydelse, och utskottet delar regeringens uppfattning att en stor del av rättsväsendets resurser inom det kriminalpolitiska området bör inriktas på att förebygga och bekämpa den allvarligaste brottsligheten som ekonomisk brottslighet, miljöbrott, narkotikabrott och inte minst våldsbrott, i synnerhet sådana som riktas mot kvinnor och barn, och brott med rasistiska, främlingsfientliga eller homofobiska inslag. Samtidigt vill utskottet dock understryka att merparten av de brott som kommer till polisens kännedom inte har denna allvarliga karaktär. Från trygghetssynpunkt är det också viktigt att den s.k. vardagsbrottsligheten förhindras och, när den ändå förekommer, beivras. Det stora flertalet brott tillhör den kategorin, och de medför betydande skador för enskilda och för samhället samtidigt som de, också för dem som inte direkt drabbas, skapar en allmän känsla av olust och otrygghet.

Utgiftsramen och anslagen

Inledning

I detta avsnitt behandlar utskottet regeringens budgetförslag och de motioner som väckts med anledning av budgetpropositionen och som avser fördelningen på anslag inom rättsväsendet. Yrkandena framgår av tabell, se *bilaga 3*. Vidare behandlar utskottet en del motionsyrkanden som mer allmänt rör resursfrågor eller verksamheten och prioriteringar m.m. och som utskottet ansett bör behandlas i detta sammanhang.

Utgiftsramen 2000–2002

Regeringen föreslår i budgetpropositionen en utgiftsram för rättsväsendet för år 2000 på 22 667 103 000 kr. Riksdagen har nyligen beslutat i enlighet med regeringens förslag.

Beslutet innebär att rättsväsendets ram i enlighet med beslutet i våras (prop. 1998/99:100, FiU20) höjs med 150 miljoner kronor. Förslaget innebär vidare, jämfört med vårens beslut, vissa omfördelningar mellan utgiftsområ-

dena som medfört en ökning av ramen för rättsväsendet med knappt 10 miljoner kronor. Slutligen har uppräknig gjorts för pris- och lönekomensation och vissa tekniska justeringar, i första hand avtalsförsäkringarna, på sammanlagt knappt 515 miljoner kronor.

För åren 2001 och 2002 har riksdagen beräknat utgiftsområdets ram till preliminärt 23 019 respektive 23 382 miljoner kronor. Beloppen skall tjäna som riktlinjer för regeringens budgetarbete. Samtidigt aviserar regeringen sin avsikt att i 2000 års ekonomiska vårproposition återkomma när det gäller vilka ytterligare resursförstärkningar som behövs för att kunna fullfölja statsmakternas intentioner i fråga om utvecklingen av rättsväsendet. Bakgrunden är (se prop. s. 40) bl.a. att polisen, åklagarväsendet, domstolsväsendet och kriminalvården i budgetunderlag har redovisat beräkningar av tillkommande resursbehov på sammanlagt 776 miljoner kronor för år 2001 och 665 miljoner kronor för år 2002.

Utskottet förutsåg redan vid behandlingen av 1999 års ekonomiska vårproposition att framtiden för rättsväsendet i ekonomiskt hänseende var oviss även om man inte kunde förutse några omedelbara problem. Som regeringen anför finns inom rättsväsendet tillräckliga resurser för år 2000 även för utvecklingsarbetet om anslagssparandet tas i anspråk. De därefter kommande åren ter sig däremot bekymmersamma, och utskottet höll i sitt nyss till finansutskottet avgivna yttrande 1999/2000:1y för sannolikt att förstärkningar kommer att bli nödvändiga.

Anslag för budgetåret 2000

Regeringen har lagt fram ett förslag till fördelning av utgiftsramen på anslagen inom rättsväsendet för år 2000, se *bilaga 3*, där även övriga partiers förslag sammanfattas.

Förslaget innebär att regeringen föreslår att ramökningen på 150 miljoner kronor för år 2000 skall fördelas på polisorganisationen (21 miljoner kronor), åklagarorganisationen (13 miljoner kronor), Ekobrottsmyndigheten (5 miljoner kronor) och domstolsväsendet (110 miljoner kronor). 1 miljon kronor överförs till utgiftsområde 2 för Bokföringsnämnden.

I motionerna Ju901 och Ju911 (båda m) föreslås anslagsförändringar som innebär en ökning av den fastställda utgiftsramen med 479,12 miljoner kronor. Motionsönskemålen innebär förstärkningar till polisorganisationen (156 miljoner kronor), åklagarorganisationen (17 miljoner kronor), Ekobrottsmyndigheten (15 miljoner kronor), domstolsväsendet (106,12 miljoner kronor), kriminalvården (200 miljoner kronor) och Rättsmedicinalverket (5 miljoner kronor) samtidigt som anslaget till kronofogdemyndigheterna föreslås sänkas (20 miljoner kronor). Motionärerna anser att regeringen i sitt budgetförslag inte tagit tillräcklig hänsyn till en rad faktorer. De anför bl.a. att polisen behöver utöka sin civilanställda personal. Det är också nödvändigt att öka rekryteringen av poliser. Förstärkningen av polisen kommer att medföra ökade behov inom åklagarorganisationen som också behöver medel för att kunna anlita utomstående experter. Ekobrottsmyndigheten behöver förstärkas för att kunna möta den alltmer kvalificerade ekonomiska brottsligheten. När det gäller domstolsväsendet framförs att det pågående förändringsar-

betet av hänsyn till rättssäkerheten inte bör förenas med ytterligare besparingskrav och när det gäller kriminalvården anförs att en förutsättning för att kunna bedriva en säker, modern och human kriminalvård är tillräckliga resurser. I fråga om Rättsmedicinalverket hänvisas till ett ökat resursbehov på grund av att arbetsbelastningen kan beräknas öka. Beträffande kronofogdemyndigheterna slutligen anförs motionärerna att verksamheten med konkurs-tillsyn successivt bör avvecklas, vilket möjliggör en minskning av anslaget.

Liknande synpunkter beträffande polisen och domstolarna framförs i motionerna Ju704 och Ju902 (båda m).

I motion Ju907 (kd) föreslås anslagsökningar som innebär en ökning av den fastställda utgiftsramen med 320 miljoner kronor. Motionsönskemålet innebär förstärkningar till polisorganisationen (180 miljoner kronor), åklagarorganisationen (30 miljoner kronor), domstolsväsendet (40 miljoner kronor), kriminalvården (30 miljoner kronor), Brottsoffermyndigheten (3 miljoner kronor) och bidrag till brottsförebyggande arbete (37 miljoner kronor). Satsningar bör enligt motionärerna göras på att utöka polisorganisationen och förbättra närpolisverksamheten. Vidare behövs kompetensförstärkning och särskilda ungdomsrotlar inom åklagarverksamheten, och domstolsväsendet behöver extra resurser för att få ned handläggningstiderna. Detsamma gäller Brottsoffermyndigheten där en resursförstärkning är nödvändig för att myndigheten skall kunna leva upp till målen för verksamheten. Inom kriminalvården bör särskilda satsningar göras för att bygga om besöksutrymmena på anstalterna så att dessa anpassas till barns behov och för att förstärka frigivningsförberedelserna. Slutligen framställs önskemål om en kraftfull satsning på brottsförebyggande arbete.

I motion Ju905, Ju909 och Fi211 (alla c) föreslås anslagsökningar som innebär en ökning av den fastställda utgiftsramen med 475 miljoner kronor. Motionsönskemålen innebär förstärkningar till polisorganisationen (65 miljoner kronor), domstolsväsendet (225 miljoner kronor) och kriminalvården (185 miljoner kronor). Satsningar bör enligt motionärerna göras på en ökning av civilanställd personal inom polisen. Vidare behövs ett tillskott av medel för att förkorta handläggningstiderna i domstolarna och behålla en decentraliserad tingsrättsstruktur. Det krävs också utökade resurser för att förbättra behandlingsinnehållet i kriminalvården.

I motion Ju910 och Fi212 (båda fp) föreslås anslagsökningar som innebär en ökning av den fastställda utgiftsramen med 192 miljoner kronor. Motionsönskemålen innebär förstärkningar till polisorganisationen (20 miljoner kronor), åklagarorganisationen (6 miljoner kronor), domstolsväsendet (100 miljoner kronor), Brottsoffermyndigheten (16 miljoner kronor) och rätts-hjälpskostnader (50 miljoner kronor). Motionärerna anförs bl.a. att det behövs fler poliser och att polisen måste prioritera åtgärder mot kriminella mc-gäng, att åklagarorganisationen behöver byggas ut och att stödet till brottsoffer m.fl. måste öka genom satsningar på brottsofferjourer och vittnesstödsprojekt. Slutligen vill man anslå medel för att kunna återgå till de regler som gällde för allmän rättshjälp före den 1 december 1997.

Samtliga partier (m, kd, c och fp) fullföljer sina här nämnda förslag avseende år 2000 med yrkanden avseende utgiftsramen för rättsväsendet för åren

Överväganden

Som framgått har riksdagen just beslutat om utgiftsramen för rättsväsendet för år 2000, ett beslut som utskottet i sitt yttrande till finansutskottet tillstyrkte. Ett bifall till här aktuella yrkanden skulle innebära att utgiftsramen överskrids. Motionerna Ju704, Ju901, Ju902, Ju905, Ju907, Ju909, Ju910, Ju911, Fi211 och Fi212 i ifrågavarande delar avstyrks. Utskottet tillstyrker alltså regeringens förslag till fördelning på anslag inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet.

Polisväsendet

Inledning

Polisens verksamhet syftar till att förebygga och beivra brott, upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt att i övrigt tillförsäkra allmänheten skydd och annan hjälp.

Rikspolisstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för polisväsendet. Till Rikspolisstyrelsen hör Säkerhetspolisen, Rikskriminalpolisen och Polishögskolan. Till polisväsendet hör också Statens kriminaltekniska laboratorium, som är en myndighet under Rikspolisstyrelsen. Rikspolisstyrelsen är också ansvarig för totalförsvarsfunktionen Ordning och säkerhet m.m., som hör till utgiftsområde 6 Totalförsvaret.

Inom varje län finns en polismyndighet som ansvarar för polisverksamheten. För ledningen av polismyndigheten finns en polisstyrelse. Den består av myndighetens chef och det antal övriga ledamöter som regeringen bestämmer. Regeringen utser de ledamöter som utöver polischefen skall ingå i styrelsen.

Den 31 december 1998 fanns det 21 951 anställda inom polisen. Av dem var 16 429 poliser. Jämfört med utgången av år 1997 hade antalet civilanställda minskat med 450 och antalet poliser med 354.

Under behandlingen av budgetpropositionen har utskottet haft en utfrågning där representanter för Rikspolisstyrelsen medverkat.

Resultatuppföljning

Det övergripande målet för polisverksamheten är att tillförsäkra den enskilde rättssäkerhet och rättstrygghet, förhindra eller upptäcka brott samt att se till att den som begått brott identifieras och lagförs.

Bland andra följande verksamhetsmål ställdes upp för år 1998.

Kampen mot våldsbrott, narkotikabrott och ekonomisk brottslighet skall prioriteras. Vidare skall särskild uppmärksamhet ägnas den grova och gränsoverskridande brottsligheten, den mc-relaterade brottsligheten, brott med rasistiska inslag samt våld mot kvinnor.

Ett annat verksamhetsmål är att förstärka och utveckla närpolisverksamheten.

Det problemorienterade arbetssättet skall ligga till grund för allt arbete på alla nivåer.

Vidare skall den brottsutredande verksamheten bli effektivare.

Polisens stöd till brottsoffren skall förbättras.

Regeringen redovisar i budgetpropositionen utförligt hur verksamheten inom polisväsendet utvecklats under de senaste åren.

Utskottet vill redan här påpeka att de uppgifter om genomströmningstider som redovisas i budgetpropositionen och fortsättningsvis i detta avsnitt avser siffror som anger hur gammalt ett ärende är som *avgjorts* under den aktuella redovisningsperioden. Siffrorna säger alltså ingenting om sådana ärenden som inte avgjorts. Detta innebär att om en myndighet väljer att prioritera ärenden som är äldre går genomströmningstiden upp. Om i stället nyinkomna ärenden prioriteras blir förändringen den motsatta. Genomströmningstider påverkas dessutom av en mängd andra faktorer, t.ex. den tid som läggs ner på ett enskilt ärende. Det är uppenbart att förändringar som innebär längre genomströmningstider inte automatiskt är av ondo, liksom att kortare tider inte heller generellt kan anses vara något positivt. Mot den nu tecknade bakgrunden anser utskottet att ett mer relevant mått vore en redovisning av den ineliggande balansen ålder. Sådana uppgifter kan i sin tur kompletteras med uppgifter om genomströmningstider m.m.

När det så gäller själva resultatredovisningen framgår av budgetpropositionen att 20 % av myndigheternas kostnader satsats på *de prioriterade brottstyperna*. I denna del kan följande noteras. Antalet inkomna våldsbrottsärenden ökade med 1 046 ärenden, vilket motsvarade 2 procentenheter. Samtidigt minskade antalet balanserade ärenden från 5 831 till 5 197. Även genomströmningstiderna ökade, från 127 till 138 dagar. Flera olika satsningar redovisas också, bl.a. ökad bevakning i centrummiljöer och en vidareutvecklad samverkan med exempelvis kvinnojourer.

Regeringen anser i fråga om *våldsbrotten* att polisen förtjänstfullt angripit brotten på ett mer problemorienterat sätt än tidigare. En ökning av antalet anmälda brott är enligt regeringen positiv om den avspeglar en ökad anmälningsbenägenhet. Det ger polisen kunskaper om problembilden och möjlighet att minska den verkliga brottsligheten inom området.

När det gäller *narkotikabrotten* ökade antalet anmälningar under år 1998, från 21 979 ärenden år 1997 till 22 471 ärenden år 1998. Rikspolisstyrelsen erinrar om att detta i första hand avspeglar polisens insatser på området. Vidare ökade antalet beslag kraftigt, från 11 849 till 13 531. Den utgående balansen minskade från 5 900 till 5 687 (Polisväsendets årsredovisning för 1998 s. 80).

Regeringen anför att av de inkomna ärendena avsåg över 80 % innehav eller eget bruk av narkotika. Det bekräftar enligt regeringen att anmälningar av sådana brott ökat medan registrerade smugglings- och överlåtelsebrott minskat. Utvecklingen av resursanvändningen bör följas noga.

Vad så gäller den *ekonomiska brottsligheten*, som också den tillhörde de prioriterade områdena år 1998, framgår av resultatredovisningen att genomströmningstiderna ökade från 283 till 297 dagar, att balanserna minskade

med drygt 200 ärenden till 2 506 ärenden och att minskningen var särskilt påtaglig i gruppen äldre ärenden, dvs. ärenden som är mer än ett år gamla.

Av resultatredovisningen framgår att *närpolisorganisationen* stod för hälften av alla ärenden som polismyndigheterna redovisade till åklagare, och att det är en ökning med 16 % jämfört med år 1997.

Enligt en studie som gjorts av BRÅ arbetar nu knappt 40 % av Sveriges poliser som närpolis.

Regeringens bedömning är att det nu på de flesta håll föreligger organisatoriska förutsättningar för att polisverksamheten i närpolisområdena skall kunna utgöra basen i verksamheten. Samtidigt finns det enligt regeringen utrymme för att utveckla innehållet i verksamheten ytterligare. För att reformen skall kunna fullföljas är det nödvändigt att verksamheten i närpolisområdena får tillräckliga personella och tekniska resurser samt bättre metoder och rutiner för uppföljning och analys. Regeringen anför vidare att det ofta är rimligt att bestämma de resurser som skall avsättas för denna verksamhet till en större andel av samtliga polisresurser än de 30 % som vanligen varit vägledande för dimensioneringen av närpolisområdena.

Med *problemorienterat arbetsätt* avses ett långsiktigt, systematiskt arbete som utgår från kartläggning och analys av problem, som fortlöpande dokumenteras och utvärderas och som kontinuerligt anpassas efter vad utvärderingen visar. Det är ett arbetsätt som resulterat i att flera polismyndigheter valt att införa s.k. periodplanerad arbetstid, som syftar till att anpassa förläggningen av arbetstiden till verksamhetens krav. Av den nyss nämnda studien från BRÅ framgår dock att endast 15 % av närpoliserna har periodplanerad arbetstid.

Det problemorienterade arbetsättet har hittills främst utvecklats inom närpolisen. Problemorienterade insatser har vidtagits bl.a. mot krog- och nöjesrelaterad våldsbrottslighet, våld mot kvinnor och annat familjerelaterat våld, ungdomsbrottslighet, rasism och brottslighet som kan knytas till kriminella mc-gäng.

Regeringen anför att ett ofta använt mått i fråga om det problemorienterade arbetsättet är i vilken utsträckning arbetstiderna anpassats till verksamhetens behov. Ett hinder för en optimal arbetstidsförläggning är den förhållandevis höga medelåldern bland polispersonalen. Den har bl.a. medfört att det har blivit vanligare att poliser på grund av hälsoskäl inte kan tjänstgöra nattetid, särskilt i yttre tjänst. Rikspolisstyrelsen har uppmärksammat frågan och överväger åtgärder inom arbetsmiljöområdet för att motverka problemen.

Regeringen anför vidare att det finns utrymme för problemorienterade arbetsmetoder inom många delar av polisverksamheten. Uppföljning, resultatanalys och införlivande av vunna erfarenheter i arbetet tycks vara den del av det problemorienterade arbetsättet som behöver utvecklas mest. Det återstår enligt regeringen en kraftsamling för att nå fram till ett effektivt problemorienterat arbetsätt.

När det sedan gäller *utredningsverksamheten* kan noteras att antalet balanserade ärenden minskade med 23 000 under år 1998 samtidigt som den genomsnittliga genomströmningstiden inom den kvalificerade kriminalpolisverksamheten ökade från 93 till 143 dagar. De längre tiderna förklaras av att äldre ärenden arbetats av, något som ger det nu angivna resultatet.

Utöver dessa siffror bör nämnas det samarbete som äger rum mellan åklagare och polis, bl.a. i projektet KLÖS (Kvickare Lagföring genom Ökad Samverkan), som involverar polis, åklagare, domstolar och kriminalvård i Jönköpings län. Vidare finns olika modeller för kvalitetssäkring av brottsutredningar. De s.k. Östgöta- och Skövdemodellerna bygger på att utredningsmannen upprättar en kvalitetssäkringsrapport, som också fungerar som en checklista i varje enskilt ärende. Det har också införts regelbundna samrådsmöten mellan polismyndigheter och åklagarkammare. Härtill kommer en utveckling av mentorverksamheten.

Bland verksamhetsmålen märks också att polisens stöd till *brottsoffren* skulle förbättras.

Av budgetpropositionen framgår att sex polismyndigheter har undersökt vad enskilda som utsatts för bostadsinbrott ansåg om det stöd som polisen givit dem. I genomsnitt har drygt 75 % av dem uppgett att de varit nöjda med polisens stöd.

Antalet personer som begärt olika former av trygghetspaket som polismyndigheterna tillhandahåller för personer som är hotade har ökat, likaså andelen kvinnor av dem. Andelen av de sökande som beviljades trygghetspaket var 82 %, lika hög som år 1997.

Polismyndigheternas samverkan med de lokala brottsoffer- och kvinnojouren tycks numera vara väl utvecklad, även om Rikspolisstyrelsen noterat skillnader mellan polismyndigheterna.

Regeringen anser att polisens insatser på detta område förbättrats under de senaste åren och att den utvecklingen fortsatt under år 1998.

Regeringen har nyligen gett Rikspolisstyrelsen i uppdrag att i samråd med bl.a. Riksåklagaren, Domstolsverket och Kriminalvårdsstyrelsen utarbeta ett nationellt handlingsprogram för skydd av vittnen, målsägande och andra bevispersoner (Ju1999-5282/PÅ).

Utskottet vill för sin del anföra följande. När det gäller de prioriterade brottstyperna delar utskottet i och för sig regeringens bedömningar. Frågan om de ovan beskrivna brottstyperna verkligen blivit prioriterade är emellertid svårbedömd.

När det gäller narkotikabrotten vill utskottet påpeka att ökningen av antalet ärenden främst tyder på en ökad aktivitet hos polisen. Siffrorna i budgetpropositionen om de olika kategorierna av narkotikabrott, innehav och eget bruk respektive smuglings- och överlåtelsebrott, tar dock endast sikte på år 1998. Huruvida den ena typen ökar på den andras bekostnad låter sig inte bedömas utifrån redovisningen i propositionen.

Såvitt gäller det problemorienterade arbetssättet utgår utskottet från att regeringen vidtar de åtgärder som behövs för att åstadkomma ett ännu bättre genomslag i polisverksamheten. Här tänker utskottet särskilt på en anpassning av arbetstiderna till verksamhetens krav.

Utskottet noterar vidare med tillfredsställelse att balanserna minskar inom polisen. I övrigt fäster sig utskottet särskilt vid att flera lofvärda samverkans- och kvalitetssäkringsprojekt pågår runt om i landet. Förutsättningarna för en hög grad av måluppfyllelse i fråga om utredningsverksamheten är således goda.

Sammantaget innebär det anförda att ingenting framkommit som motsäger regeringens slutsatser i fråga om resultatet av verksamheten inom polisen.

1999/2000:JuU1

Prioriteringar inför budgetåret 2000

Regeringen anför i budgetpropositionen att utvecklingen av polisverksamheten i närpolisområdena skall fortsätta med oförminskad styrka för att förebygga och beivra den brottslighet som drabbar människor i deras vardag och försämrar deras livskvalitet.

Det problemorienterade arbetssättet skall enligt regeringen utvecklas inom alla delar av polisens verksamhet. Ett sådant arbetssätt skall således genomgå såväl bekämpningen av de allvarligaste brottstyperna – våldsbrott, narkotikabrott och ekonomisk brottslighet – som all annan polisverksamhet. Satsningen på att höja kompetensen och utveckla nya arbetsmetoder för miljöbrottsbekämpningen skapar enligt regeringen utrymme för att ägna det problemorienterade arbetssättet särskild uppmärksamhet på det området.

Polisens insatser för att förebygga och beivra våld mot kvinnor och barn skall intensifieras och förbättras. Polisen skall utveckla samarbetet på detta område med andra myndigheter, inom och utom rättsväsendet, och med frivilligorganisationer.

Vidare anför regeringen att rasistiska, främlingsfientliga och homofobiska brott skall förebyggas och beivras. Samarbetet mellan Säkerhetspolisen och den öppna polisen på detta område skall utvecklas vidare, liksom samverkan mellan övriga myndigheter inom rättsväsendet. De anställdas medvetenhet och kunskaper om denna brottslighet skall förstärkas.

Polisen skall förbättra och effektivisera utredningsverksamheten, såväl den som bedrivs i närpolisområdena som den som gäller särskilt svåra och komplicerade brott.

Satsningen på kompetensutveckling inom polisväsendet skall intensifieras. Det gäller såväl utvecklingen av ledning och styrning på olika nivåer som grund- och vidareutbildningen.

Polisen skall också utveckla IT-system för en effektiv och rationell administration, för korrekt och smidig resultatredovisning samt för stöd till verksamheten, inte minst för anslutningen till Schengens informationssystem.

Insatserna mot den gränsöverskridande brottsligheten skall förstärkas. Polisen skall vidta de åtgärder som behövs för en bättre gränskontroll och det utvidgade polissamarbetet som följer av Sveriges anslutning till Schengensamarbetet. Också arbetet med Europol, den europeiska polisbyrån, skall intensifieras.

Utskottet har ingen erinran mot de bedömningar regeringen gjort i denna del. Utskottet återkommer dock nedan till frågan om prioritering av olika slag av brottslighet.

Polisorganisationen

Från anslaget till polisorganisationen betalas kostnaderna för verksamheten vid polismyndigheterna, Rikspolisstyrelsen (med undantag av Säkerhetspolisen), Rikskriminalpolisen, Polishögskolan och Statens kriminaltekniska laboratorium.

Regeringen föreslår för budgetåret 2000 ett anslag till polisorganisationen på 11 506 881 000 kr.

Regeringens förslag innebär att anslaget höjs med knappt 50 miljoner kronor jämfört föregående år. Flera större poster har dock både lagts till och dragits ifrån. Så har sammanlagt 318 miljoner dragits ifrån som tidigare engångsvisa satsningar. Anslaget har dock räknats upp med drygt det belopp som kompensation för beräknade utgiftsökningar för löner m.m. och för ökade kostnader för att finansiera avtalsförsäkringar. Härutöver ökas anslaget med 20 miljoner kronor, ett belopp som aviserats i budgetpropositionen för år 1999. Vidare föreslås en ramhöjning med 21 miljoner kronor, medel som härrör från den höjning av utgiftsramen för rättsväsendet om 150 miljoner kronor som presenterades i 1999 års ekonomiska vårproposition. Resurstillskottet skall bl.a. användas till en ny polisutbildning i Umeå och en särskild satsning på miljöbrott.

Vidare ökas anslaget med 3,5 miljoner kronor för att täcka polisens kostnader för centrala funktioner i Schengens informationssystem.

Anslaget minskas med 2,22 miljoner kronor som en följd av att polisens ekobrottsbekämpning i Hallands län och Gotlands län överförs till Ekobrottsmyndigheten. Samtidigt höjs anslag B 1 Ekobrottsmyndigheten med motsvarande belopp.

Med anledning av att huvudmannaskapet för poliser i fredsfrämjande verksamhet förs över från Försvarsmakten till polisen höjs anslaget med 1,2 miljoner kronor.

Anslaget höjs med 5 miljoner kronor för att finansiera polisens arbete med att bekämpa hanteringen av hembränd sprit. Förslaget hänger samman med kriminaliseringen av att förvärva och inneha sådan sprit (prop. 1998/99:134, bet. 1999/2000:SoU4).

I ett antal motioner yrkas att anslaget till polisorganisationen skall höjas i förhållande till regeringens förslag. I motion Ju907 (kd) begärs sålunda att anslaget skall höjas med 180 miljoner kronor för att finansiera fler poliser. I motion Ju911 (m) yrkas en höjning med 156 miljoner kronor för att finansiera kommande behov av personal samt kompetens-, metod- och teknikutveckling. I motion Ju909 (c) begärs en höjning med 65 miljoner kronor för att göra det möjligt att återanställa civil personal. Slutligen begärs i motionerna Ju910 och Fi212 (båda fp) att anslaget skall höjas med 20 miljoner kronor i syfte att finansiera fler poliser och civilanställda. Motionärerna anser vidare att mer resurser bör satsas på att bekämpa kriminella mc-gäng.

Utskottet behandlar anslagsyrkandena ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen.

Regeringen föreslår ett anslag till Säkerhetspolisen på 540 747 000 kr.

Anslagsyrkandet behandlas ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen.

Resursfördelningen inom polisen

Inom anslaget till polisorganisationen skall Rikspolisstyrelsen tilldela polismyndigheterna länsramar. Enligt regleringsbrevet för innevarande budgetår skall Rikspolisstyrelsen vid fördelningen av medel mellan polismyndigheterna ta hänsyn till myndigheternas arbetsbelastning och medborgarnas behov.

Av ett nyligen avlämnat frågesvar (fråga nr 1999/2000:101) framgår att Rikspolisstyrelsen, tillsammans med ledningen för varje polismyndighet, varje år genomför dels en budgetdialog om medelsramarna för de tre kommande åren, dels en resultatdialog om verksamheten föregående år. Dialogerna är viktiga instrument när det gäller att fördela resurserna på ett sätt som säkerställer en rationell polisverksamhet i hela landet. Av frågesvaret framgår vidare att Polismyndigheten i Stockholms län tilldelades 1 634 kr per invånare, vilket skall jämföras med den genomsnittliga tilldelningen till landets polismyndigheter på 1 135 kr per invånare.

I samband med det nya budgetsystemet år 1992 infördes en fördelningsmodell. Enligt den modellen skulle invånarantalet för respektive län beaktas, liksom att det i vissa län bedrivs speciella typer av verksamhet. Som exempel på det sistnämnda kan nämnas fjällräddning och bevakning av ambassader. Härtill kom en särskild storstadsfaktor. Denna modell har aldrig tillämpats fullt ut. Bakgrunden till det är att en exakt tillämpning skulle ha inneburit stora förändringar i den etablerade organisationen. Vissa ansträngningar har gjorts i syfte att anpassa sig till modellen. Dessa ansträngningar frystes i samband med det besparingskrav som ålades polisen budgetåret 1995/96. I dagsläget är utgångspunkten för fördelningen den fördelning som ägde rum 1995/96 med de tillägg och ändringar som bl.a. motiveras av förändringar beträffande verksamheten. Hur detta skall ske avgörs genom den ovan beskrivna resultatdialogen.

Utskottet har vidare inhämtat uppgifter om hur folkmängd, anslagsfördelning, antalet poliser och antalet anmälda brott ser ut län för län. Av materialet framgår bl.a. följande. Endast polismyndigheterna i Stockholms län och Norrbottens län fick ett högre anslag än vad folkmängden per den 31 december 1998 motiverade. De två andra storstadsmyndigheterna, dvs. polismyndigheterna i Skåne län och Västra Götalands län fick nästan exakt det belopp som svarade mot folkmängden, under det att övriga län fick något mindre än befolkningsandelen gav stöd för. Om man i stället jämför anmälda brott med folkmängden framgår att polismyndigheterna i Stockholms län, Skåne län, Västra Götalands län, Örebro län och Västmanlands län vart och ett för sig har en lika stor eller större andel av den anmälda brottsligheten jämfört med vad deras respektive folkmängder motiverar. I de övriga länen är brottsligheten lägre än vad som svarar mot folkmängden.

Ett antal yrkanden tar upp frågan om hur resurserna skall fördelas inom polisväsendet. I några motioner yrkas ökade resurser till ett visst särskilt

angivet län för, i vissa fall, särskilt angivna ändamål. I motion Ju202 (m) yrkas sålunda att ytterligare resurser skall tillföras Dalarna, i motion Ju204 (m) Östergötland, i motion Ju205 (m) Jönköping, i motion Ju210 (m) Västerbotten, i motionerna Ju216 (kd) och N271 (fp) Stockholm och i motion Ju217 (c) Kalmar. I motion Ju905 (c) understryks vikten av att resurser ges glesbygdslän för att post- och bankkontor skall kunna skyddas mot rån. I samma motion liksom i motion Ju209 (v) begärs dessutom i mer allmänna ordalag att hänsyn skall tas till glesbygdens särskilda behov vid fördelningen av resurser mellan polismyndigheterna.

Utskottet har behandlat liknande yrkanden tidigare. Senast skedde det i samband med att utskottet behandlade budgetpropositionen för innevarande år (1998/99:JuU1 s. 21). Utskottet vidhöll då sin tidigare intagna ståndpunkt, nämligen att utskottet utgick från att Rikspolisstyrelsen vid fördelningen av medel mellan olika län gör en avvägning av länens behov av polisiära insatser i enlighet med de anvisningar som regeringen lämnat. Det fanns inte skäl för riksdagen att göra något uttalande i frågan.

De anvisningar som utskottet syftade på var att det i polisväsendets regleringsbrev angavs att man skall ta hänsyn till myndighetens arbetsbelastning och medborgarnas behov.

I årets regleringsbrev finns motsvarande föreskrift.

Utskottet kan i och för sig känna en viss sympati för tanken på en s.k. glesbygdsfaktor. Utskottet är dock tveksamt till om mer resurser till glesbygden – som ju i så fall måste ske på bekostnad av andra delar av landet – är motiverad. Tre av de fyra glesbygdslänen i Norrland fick under 1999 visserligen en mindre anslagstilldelning än vad som motiveras av invånarantalet, men de fick mer än vad som motiveras av en jämförelse med antalet anmälda brott. Det är inte självklart vilket av dessa sätt att beräkna resurserna som skall vara utslagsgivande. Utskottet anser att det nuvarande systemet för resurstilldelning, som grundar sig på en dialog mellan Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna, har visat sig fungera tämligen bra. Utskottet är för närvarande inte berett att ta initiativ till en annan ordning. Utskottet återkommer till frågan om den polisiära närvaron i glesbygderna längre fram i betänkandet.

Sammanfattningsvis innebär det anförda att utskottet står fast vid den grundinställning som utskottet gav uttryck för förra hösten. Motionerna Ju202, Ju204, Ju205, Ju209, Ju210, Ju216, Ju217, Ju905 och N271 i här aktuella delar avstyrks.

Prioritering av olika slag av brottslighet

I flera motioner tas upp frågor om prioriteringar av olika typer av brottslighet. I motion Ju212 (m) begärs sålunda att polisen skall prioritera åtgärder som syftar till att begränsa tillgången på vapen i samhället i stort för att förebygga våldsbrott. I motion Ju232 (c) begärs olika åtgärder för att komma till rätta med brott som försämrar människors livskvalitet. I motion T401 (c) förordas en prioritering av bekämpningen av trafiknykterhetsbrott. Slutligen anser motionärerna bakom motion Ju721 (m, kd, c, fp, mp) att särskilda resurser bör avdelas för bekämpningen av våldet mot kvinnor.

I samband med att utskottet behandlade budgetpropositionen för innevarande år tog utskottet ställning till liknande yrkanden (1998/99:JuU1 s. 20 f). Utskottet framhöll då att det var en uppgift för polisen att utifrån statsmakternas uttalanden om de prioriteringar som bör göras, tillämpliga straffskalor, lokala förhållanden m.m. fatta beslut om insatser mot olika slag av brottslighet. Utskottet höll vidare med regeringen om att de brott som då angavs i budgetpropositionen skulle prioriteras respektive ägnas särskild uppmärksamhet. Utskottet utgick från att polisen skulle avsätta tillräckliga resurser för att bekämpa de typerna av brottslighet.

I fråga om prioriteringar anförts i årets budgetproposition som redan nämnts att utvecklingen av polisverksamheten i närpolisområdena skall fortsätta med oförminskad styrka för att förebygga och beivra den brottslighet som drabbar människor i deras vardag och som försämrar deras livskvalitet. Vidare skall polisen intensifiera och förbättra sina insatser för att förebygga och beivra våld mot kvinnor och barn. Polisen skall också utveckla samarbetet på detta område med andra myndigheter, inom och utom rättsväsendet, och med frivilligorganisationer. Ett problemorienterat förhållningssätt skall genomsyra bl.a. bekämpningen av de allvarligaste brotten, exempelvis våldsbrott.

Bland prioriteringarna nämns också främlingsfientliga, rasistiska och homofobiska brott. En annan sak som tas upp under prioriteringar är kompetens och nya metoder i fråga om bekämpningen av miljöbrott.

Insatserna mot gränsöverskridande brottslighet skall förstärkas.

I sammanhanget bör vidare nämnas att polismyndigheternas kostnader för bekämpningen av våldsbrottslighet uppgick till 1 250 miljoner kronor under år 1998 eller 13 % av de totala kostnaderna.

Trafikverksamheten svarade för 9 % av myndigheternas totala kostnader. Såvitt gäller alkoholutandningsprov kan nämnas att andelen upptäcka rattfyllerier vid kontroller minskat stadigt under hela 1990-talet, från att under andra halvan av 1980-talet ha legat konstant över 3 %. Under de tre senaste åren har andelen rattfylleribrott utgjort 1 % av de tagna proven.

Genom beslut den 16 december 1997 (dnr A97/3077/JÅM delvis) utfärdade regeringen s.k. myndighetsgemensamma uppdrag för de myndigheter som på något sätt kommer i kontakt med frågor som rör våld mot kvinnor. Syftet med beslutet är att konkretisera myndigheternas ansvar och skyldigheter att vidta åtgärder i frågor som rör våld mot kvinnor. Myndigheterna skall förebygga våldsbrott mot kvinnor, utforma åtgärdsprogram eller policydokument, samverka i dessa frågor och utveckla sitt internationella samarbete på området. Åtgärdena skall redovisas regelbundet till regeringen. Uppdragen gäller till och med år 2002.

För såväl åklagarväsendet som polisen gäller enligt regleringsbrevet för år 1999 att kampen mot våld mot kvinnor skall prioriteras.

I budgetpropositionen framhåller regeringen att en stor del av våldet i samhället begås i bostäder mot personer som har en nära relation till gärningsmannen. Ofta är det en kvinna eller ett barn som är offret. För att bekämpa våldsbrottslighet av detta slag är, understryker regeringen, behovet av myndighetssamarbete och samverkan med frivilligorganisationer uppenbart. Regeringen framhåller betydelsen av den nya lagstiftningen mot fridsbrott.

Vidare pekar regeringen på att den givit flera myndigheter i rättsväsendet i uppdrag att vidta olika åtgärder för att förebygga våld mot kvinnor och för att kvinnor som utsatts för sådant våld skall få ett bättre bemötande. De redovisningar av myndighetsuppdragen, som myndigheterna regelbundet skall lämna till regeringen, kommer att användas i det fortsatta arbetet, liksom den uppföljning av den nya lagstiftningen som Brottsförebyggande rådet (BRÅ) genomför. Skyddet för hotade kvinnor och barn skall, framhåller regeringen, öka ytterligare.

Enligt vad utskottet inhämtat bedriver en interdepartemental arbetsgrupp med företrädare för Justitie-, Närings- och Socialdepartementen en fortlöpande uppföljning av hela kvinnofridsreformen. En uppföljning av såväl lagen (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster som lagstiftningen om fridskränkingsbrott genomförs av Brottsförebyggande rådet. Någon översyn av fridskränkingsbrotten sker dock inte för närvarande, eftersom uppföljningen av kvinnofridsreformen och utvecklingen i rättspraxis anses böra avvaktas.

I sammanhanget kan också nämnas att justitieministern i ett interpellationssvar den 28 september 1999 upplyst att rättsväsendet lyckats hålla ganska korta handläggningstider när det gäller brott mot kvinnofridslagstiftningen (riksdagens snabbprotokoll 1999/2000:8 s. 3).

Utskottet vill inledningsvis uttala sitt stöd för den ambition som regeringen haft i fråga om att utforma prioriteringarna i propositionen. I årets budgetproposition används nämligen en delvis annan systematik än tidigare år, bl.a. därigenom att regeringen avstår från att peka ut vissa brottstyper som ”prioriterade”. Sådana uppräknings tenderar att låsa utvecklingen och minska nödvändig flexibilitet i problemorienterade organisationer.

När det sedan gäller de prioriteringar som regeringen faktiskt redovisar ansluter utskottet sig som redan framgått till regeringens uppfattning.

Såvitt gäller de enskilda motionsönskemålen konstaterar utskottet att ett problemorienterat arbetssätt för att förhindra våldsbrott bl.a. rimligen innefattar arbete för att – såsom begärs i motion Ju212 – bekämpa brottslighet där vapen är inblandade.

Arbetet i närpolisområdena med att förebygga och beivra den brottslighet som drabbar människor i deras vardag och försämrar deras livskvalitet tar som utskottet ser det sikte på sådan brottslighet vars bekämpande efterfrågas i motion Ju232.

När det gäller önskemålet i motion Ju721 om särskilda resurser för bekämpningen av våld mot kvinnor delar utskottet motionärernas uppfattning att intensifierade insatser behövs. Som framgår av det ovan anförda arbetar regeringen också på bred front för att bekämpa denna form av brottslighet. Här tänker utskottet särskilt på de myndighetsgemensamma uppdragen och uppföljningen av kvinnofridsreformen. Utskottet vill också peka på att satsningar skall göras inom polisen såväl på våldsbrott i allmänhet som brott mot kvinnor och barn. När det gäller denna typ av brottslighet är dessutom samarbetet med andra myndigheter, t.ex. socialtjänsten, och frivilligorganisationer som kvinnojouren särskilt viktigt.

I fråga om trafiknykterhetsbrotten vill utskottet erinra om att trafikverksamheten redan tar en stor del av polisens resurser i anspråk, något som för övrigt synes ha gett goda resultat.

Avslutningsvis vill utskottet understryka att det faktum att prioriteringarna nu formuleras annorlunda naturligtvis inte hindrar att en stor del av resurserna inom det kriminalpolitiska området – och därmed även inom polisen – även fortsättningsvis ägnas åt den allvarligaste brottsligheten, t.ex. våldsbrott, däri inbegripet våld mot kvinnor. Hur stora resurser som skall satsas på en viss typ av brott bör dock inte bestämmas på central nivå. Sådana beslut fattas bäst på lokal nivå inom ramen för statsmakternas prioriteringar.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Ju212, Ju232, Ju721 och T401 i här aktuella delar.

Nationella insatsstyrkan

Av 2 kap. 17 § polisförordningen (1998:1558) framgår att det vid Polismyndigheten i Stockholms län skall finnas en beredskapsstyrka med uppgift att bekämpa terroraktioner i landet.

Riksdagen hade anledning att uttala sig om beredskapsstyrkan under våren 1998. För en utförlig redovisning av bakgrunden till styrkans tillkomst kan därför hänvisas till betänkandet Organiserad brottslighet (1997/98:JuU12 s. 7 f). Här kan sammanfattningsvis sägas att den parlamentariska kommission som inrättades med anledning av mordet på Olof Palme föreslog att en polisiär beredskapsstyrka mot terroristangrepp skulle inrättas. I samband med att riksdagen behandlade 1990 års budgetproposition beslutades att avsätta medel för en sådan styrka. Frågan om styrkans organisation och arbetsuppgifter har därefter diskuterats i olika sammanhang.

I budgetpropositionen redovisar regeringen en rapport som utarbetats av Rikspolisstyrelsen. I rapporten fastslår styrelsen att det även fortsättningsvis skall finnas en polisiär styrka med uppgift att bekämpa terroraktioner och att styrkans verksamhetsområde bör vidgas. Den nuvarande begränsningen till enbart terroraktioner har enligt Rikspolisstyrelsen medfört betydande tillämpningsproblem. Styrelsen föreslår därför att styrkan skall kunna sättas in i sådana fall där en polisoperativ bedömning visar att det är lämpligt på grund av de särskilda kunskaper som styrkans personal har. Någon formell begränsning av styrkans verksamhetsområde bör enligt styrelsen inte finnas.

Styrkan bör enligt Rikspolisstyrelsens förslag även i fortsättningen ha organisatorisk hemvist vid Polismyndigheten i Stockholms län. Inom polismyndigheten skall styrkan ha en särställning som innebär att den får arbeta sammanhållet, att den har en särskild budget och att den har en handlingsplan. Handlingsplanen bör enligt förslaget ange bl.a. vilken utrustning som måste finnas tillgänglig för att styrkan skall kunna fullgöra sin huvuduppgift. Handlingsplanen skall också följas upp med en årlig verksamhetsberättelse. Rikspolisstyrelsen skall enligt förslaget ta ett fastare grepp om styrkan. För att betona att styrkan är en nationell resurs bör den kallas Nationella insatsstyrkan. Samtliga länspolismästare har ställt sig bakom styrelsens förslag.

Enligt regeringens bedömning har förutsättningarna för att bibehålla beredskapsstyrkans kompetens försämrats efter det att den hösten 1998 integre-

rades med piketen vid Polismyndigheten i Stockholms län. Det är enligt regeringen också tydligt att de formella begränsningar som finns beträffande styrkans verksamhetsområde är mindre lämpliga. De förslag som Rikspolisstyrelsen nu lämnat bör ge goda förutsättningar för en gynnsam utveckling av styrkans fortsatta verksamhet.

Regeringen noterar bl.a. att Rikspolisstyrelsen avser att informera polismyndigheterna om den särskilda kompetens som finns vid styrkan och bevaka att myndigheterna inte av ekonomiska skäl avhåller sig från att använda styrkan. En särskild utvärdering kommer också att genomföras.

Den rapport som Rikspolisstyrelsen överlämnat till regeringen bygger på ett förslag från Polismyndigheten i Stockholms län. I förslaget anges som en generell utgångspunkt att piketen och styrkan skall utgöra egna sektioner inom Säkerhetsnheten vid Polismyndigheten i Stockholms län.

I motionerna Ju230 (m, kd, c, fp), Ju905 (c) och Ju907 (kd) begärs att Nationella insatsstyrkan organisatoriskt skall tillhöra Rikspolisstyrelsen. Motivet till detta är att styrkan skall vara en nationell resurs. Motionärerna ser en risk för att polismyndigheterna kommer att avstå från att använda styrkan av ekonomiska skäl, om den får ligga kvar hos Stockholmspolisen. I motion Ju907 föreslås dessutom att styrkan skall få användas mot den organiserade brottsligheten.

Frågan om Nationella insatsstyrkans organisatoriska hemvist har nyligen behandlats i ett frågesvar som lämnats till riksdagen (fråga nr 1999/2000:62). I frågesvaret understryker justitieministern att det är Rikspolisstyrelsen som har ansvaret för fördelningen av budgetmedel mellan myndigheterna. I detta ligger också fördelning av medel avseende kostnader för den Nationella insatsstyrkan. Det är även Rikspolisstyrelsens uppgift att bevaka att polismyndigheterna inte undandrar sig att nyttja styrkans speciella kompetens endast av ekonomiska skäl. I frågesvaret sägs vidare att i fall där det finns skäl att förändra fördelningen till följd av extraordinära situationer kan detta lösas exempelvis i budgetdialogen mellan Rikspolisstyrelsen och myndigheterna.

Den 21 oktober beslutade regeringen om en ändring i polisförordningen. Ändringen innebär att styrkan får användas till annat än bekämpning av terroraktioner, om det kan ske med hänsyn till huvuduppgiften (SFS 1999:787).

Utskottet kan i och för sig hålla med om att det faktum att en polismyndighet ute i landet som vill nyttja resurser som finns vid Polismyndigheten i Stockholms län då måste betala för det, inbjuder till misstanken att myndighetscheferna avhåller sig från att nyttja styrkans kompetens. Utskottet kan emellertid inte finna fog för någon sådan misstanke. Utskottet har nämligen svårt att tänka sig att myndighetscheferna – av ekonomiska skäl – skulle avstå från att kalla in den kompetens som krävs för att lösa en svår polisiär uppgift. I sammanhanget vill utskottet erinra om att det kan vara fråga om situationer där liv står på spel. Utskottet utgår alltså från att myndighetscheferna upprätthåller en professionell ambitionsnivå och vid behov anlitar styrkan eller delar av den. Vidare bör det understrykas att verksamheten vid styrkan knappast blir kostnadsfri bara för att den skulle ges ett organisatoriskt hemvist någon annanstans inom polisväsendet. För att tillgodose mot-

ionsönskemålet måste ju rimligen anslaget till de olika länen dras ner för att finansiera en ökad verksamhet vid Rikspolisstyrelsen. Utskottet är alltså inte berett att ställa sig bakom det synsätt som motionärerna bygger sitt yrkande på.

Till det nu anförda kommer att samtliga länspolismästare ställt sig bakom förslaget att låta styrkan vara kvar vid Polismyndigheten i Stockholms län.

Det finns dessutom flera avsevärda nackdelar med att låta styrkan tillhöra Rikspolisstyrelsen. Här tänker utskottet främst på de begränsade möjligheterna att nyttja styrkan operativt, vilket i sin tur skulle innebära att styrkan blev dåligt tränad för realistiska uppgifter. Det symbolvärde som möjligen kan ligga i att styrkan sorterar under Rikspolisstyrelsen väger lätt mot detta.

När det sedan gäller frågan om Nationella insatsstyrkans arbetsuppgifter framgår det av den nyligen beslutade ändringen i polisförordningen att styrkan kan användas även i kampen mot den organiserade brottsligheten.

Utskottet avstyrker motionerna Ju230, Ju905 och Ju907 i här aktuella delar.

Övrigt

Polisförsörjningen

Som framgår av inledningen till detta avsnitt har utskottet hållit en utfrågning med företrädare för Rikspolisstyrelsen. Rikspolischefen tog då upp frågan om möjligheterna att låta anställda inom Försvarsmakten som kan beräknas bli övertaliga som en följd av de nedskärningar som planeras i stället skulle anställas inom polisväsendet.

Utskottet har inhämtat att det inom Rikspolisstyrelsen pågår ett arbete med att analysera förutsättningarna för att utnyttja officerare m.fl. inom polisväsendet. Detta arbete sker mot bakgrund av den dialog som förs inom Regeringskansliet med anledning av det kommande beslutet om bl.a. Försvarsmaktens struktur.

Företrädare för Moderata samlingspartiet har begärt att utskottet skall föreslå riksdagen ett tillkännagivande i saken. Detta skulle gå ut på att regeringen uppmanas att i tilläggspropositionen våren 2000 lägga fram förslag till finansiering av projektet.

Regeringen avser att i en proposition som kommer att lämnas till riksdagen inom kort återkomma med förslag om den framtida utformningen av Försvarsmaktens grundorganisation. I den propositionen avser regeringen att göra en bedömning av personalkonsekvenserna med anledning av förändringarna inom Försvarsmakten.

Våren 1999 behandlade riksdagen regeringens proposition Förändrad omvärld – omdanat försvar (prop. 1998/99:74, bet. FöU5, rskr. 224). Riksdagen godkände bl.a. regeringens förslag om att anslå ett omställningsbidrag med 3 miljarder kronor år 2002 och med 1 miljard kronor år 2003. Omställningsbidraget skall användas för kostnader som hänger samman med de strukturförändringar inom Försvarsmaktens krigs- och grundorganisation som påbörjas och genomförs under innevarande försvarsbeslutsperiod samt för de

förskjutningar av materielleveranser som genomförs för att lösa resursproblemen före år 2002.

I samband med behandlingen av 1999 års ekonomiska vårproposition konstaterade försvarsutskottet att regeringens förslag avseende budgetåren 2000–2002 överensstämde med förslagen i den ovan nämnda propositionen. Försvarsutskottet – som ansåg att riksdagen skulle bifalla regeringens förslag i vårpropositionen – anförde också i detta ärende att ett omställningsbidrag behövs (1998/99:FöU3y).

Justitieukskottet vill för sin del anföra följande. Inom officerskåren finns ett gediget kunnande bl.a. i fråga om ledarskap och teknik. Erfarenheterna av trupputbildning medför här till en särskild vana vid att ha kontakt med ungdomar. Också den erfarenhet som officerare har tillägnat sig genom tjänstgöring i olika fredsfrämjande uppdrag utomlands får betraktas som värdefull. Det finns med andra ord en bred kompetens inom officerskåren som skulle vara användbar inom polisen. Till detta kommer att det även bland Försvarsmaktens civilanställda finns personer med olika typer av specialistkompetens som kan tas till vara.

Samtidigt finns en rad frågor som kräver sin lösning. Här tänker utskottet bl.a. på vilken typ av utbildning som behövs. En annan fråga att beakta är vilka de resursmässiga konsekvenserna är. Vad beträffar den sistnämnda frågan kan erinras om att regeringen – som framgår av budgetpropositionen – avser att i 2000 års ekonomiska vårproposition återkomma till riksdagen när det gäller vilka ytterligare resursförstärkningar som behövs för att kunna fullfölja statsmakternas intentioner i fråga om utvecklingen av rättsväsendet.

Det är mot denna bakgrund tillfredsställande att ett arbete inletts vid Rikspolisstyrelsen. Vilka kostnader som för rättsväsendets del totalt sett kan vara förknippade med en lösning som den skisserade går det i dagsläget inte att uttala sig om. Det är dock långtifrån självklart att alla kostnader för att omskola officerare till poliser skulle komma att belasta utgiftsområde 4, dvs. rättsväsendet. Avslutningsvis noterar utskottet att regeringen i budgetpropositionen utfäst sig att återkomma till riksdagen under våren i fråga om rättsväsendets resurser.

Något tillkännagivande om framtida resurser behövs enligt utskottets mening inte.

I motion Ju227 (m) efterfrågas en utbyggd polisutbildning i Stockholm.

I budgetpropositionen anför regeringen att Polishögskolans kapacitet måste utnyttjas maximalt. Det kommer att öppnas en ny utbildning i Umeå och man överväger utbildning på andra platser.

Utskottet har inhämtat att Polishögskolan i Stockholm i dag kan ta in 500 elever. Årets intagning uppgår till ca 400. Nästa år kommer 500 elever att tas in till polisutbildningen, vilket inkluderar utbildningen i Umeå. År 2001 är avsikten att 650 elever skall tas in.

Företrädare för Rikspolisstyrelsen har inför utskottet uppgett att man i ett inledningsskede räknar med att utbildningen i Umeå kommer att kunna omfatta ca 60 elever.

Utskottet delar regeringens uppfattning att Polishögskolan måste utnyttjas maximalt. Redan detta innebär att fler personer kommer att utbildas vid Polishögskolan i Stockholm. Totalt sett innebär den beskrivna planeringen

att fler poliser kommer att utbildas. Även om tanken med en filial i Umeå bl.a. är att tillgodose rekryteringsbehovet i glesbygderna är det för tidigt att uttala sig om huruvida de som utbildas på andra platser kommer att – såsom hävdas i motionen – välja anställningar i andra delar av landet än Stockholm. Utskottet utgår från att Rikspolisstyrelsen följer utvecklingen. Utskottet vill också påpeka att det är en uppgift för Rikspolisstyrelsen att sköta personalförsörjningen inom polisväsendet. Med dessa ord avstyrker utskottet motion Ju227.

Handläggningstider

I motion Ju905 (c) understryks vikten av att handläggningstiderna inom polisen är korta. I motionen nämns som exempel att genomströmningstiden för ett våldsbrott år 1998 var 138 dagar.

Bland prioriteringarna i budgetpropositionen nämns att polisen skall förbättra och effektivisera utredningsverksamheten.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna när det gäller vikten av att handläggningstiderna är så korta som möjligt. Utskottet vill också understryka vikten av att den nyss nämnda prioriteringen vad avser utredningsverksamheten följs upp. Avslutningsvis bör framhållas att det inom polisen under de sista åren gjorts stora ansträngningar för att komma till rätta med det stora antalet outhärliga ärenden. Detta har också fört med sig att balansläget förbättrats.

Utskottet kan mot bakgrund av det anförda inte se att det skulle behövas några åtgärder från riksdagens sida med anledning av motion Ju905 i denna del. Motionen avstyrks.

Samlokalisering av myndigheter inom rättsväsendet

I motion Ju905 (c) begärs att polisen, åklagarna och domstolarna skall samverka i fråga administration och lokaler. Önskemålet syftar till att förbättra förutsättningarna för samverkan mellan de berörda myndigheterna.

Frågor om administration och lokaler tas inte upp i budgetpropositionen. Däremot finns en utförlig redovisning av samarbetet mellan åklagare och polis, bl.a. beskrivs projektet KLÖS (Kvickare Lagföring genom Ökad Samverkan), som involverar polis, åklagare, domstolar och kriminalvård i Jönköpings län. Vidare nämns olika modeller för kvalitetssäkring av brottsutredningar. De s.k. Östgöta- och Skövdemodellerna bygger på att utredningsmannen upprättar en kvalitetssäkringsrapport, som också fungerar som en checklista i varje enskilt ärende. Det har också införts regelbundna samrådsmöten mellan polismyndigheter och åklagarkammare. Härtill kommer en utveckling av mentorsverksamheten.

Riksdagens revisorer har nyligen granskat konsekvenserna av omorganisationen inom rättsväsendet (rapport 1998/99:9). I rapporten berörs frågan om samarbete mellan polis och åklagare. Rapporten har remissbehandlats och revisorerna har i ett förslag till riksdagen (1999/2000:RR7), som utskottet kommer att behandla i ett senare sammanhang, bl.a. förordat ett utvecklat samarbete mellan polisen och åklagarverksamheten.

Utskottet vill för sin del anföra följande. Samverkan mellan myndigheterna inom rättsväsendet har flera goda skäl för sig och det är därför glädjande att så många olika projekt pågår med den inriktningen. Här tänker utskottet bl.a. på den verksamhet som bedrivs inom ramen för det s.k. RIF-rådet. För en mer utförlig redovisning av RIF-verksamheten kan hänvisas till avsnittet om Brottsförebyggande rådet. Även de projekt som regeringen tar upp i budgetpropositionen är exempel på vad som kan göras för att åstadkomma ett mer effektivt rättsväsende. Det nu beskrivna förändringsarbetet bidrar – allt i sin mån – till en bättre verksamhet.

För flertalet myndigheter inom rättsväsendet är alltså samverkan av godo. Utskottet vill dock klargöra att det också finns gränser för hur långt intresset av samverkan bör drivas. Allt arbete i dessa frågor måste nämligen bedrivas med beaktande av att domstolarna skall vara självständiga. Olika bestämmelser i grundlagen syftar till att garantera detta. De projekt som bedrivs kan knappast heller sägas innebära något hot mot självständigheten. När det gäller det nu aktuella motionsönskemålet förhåller det sig dock något annorlunda. Det räcker nämligen enligt utskottets mening inte med att domstolarna rent faktiskt agerar självständigt. Administrationen av dem får inte heller ge intryck av att de inte är självständiga i förhållande till de myndigheter som ligger före och efter dem i rättskedjan. Ett bifall till motionsönskemålet skulle som utskottet ser saken riskera att domstolarna för allmänheten skulle komma att uppfattas som en del av åklagarväsendet och polisen. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att Sverige internationellt åtagit sig att garantera medborgarna att anklagelser för brott skall prövas i opartiska domstolar.

När det sedan gäller frågan om en gemensam lokalisering för polismyndigheter och åklagarkammare ser utskottet inte några principiella hinder för en sådan. Dessutom har det vid den utfrågning utskottet haft i ärendet med företrädare för Riksåklagaren framkommit att många åklagare gärna skulle se ett samarbete enligt de linjer som skisseras i motionen.

Frågan om samverkan är aktuell i den granskning som Riksdagens revisorer genomfört. Utskottet – som erinrar om att revisorerernas granskning tillkommit på utskottets initiativ – vill inte föregripa behandlingen av revisorerernas förslag. Motion Ju905 i denna del avstyrks.

Reservpoliser

I motion Ju905 (c) tar motionärerna avstånd från regeringens tankar i budgetpropositionen om att använda s.k. reservpoliser i glesbygden.

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om reservpoliser. Senast skedde det våren 1997 (1996/97:JuU10 s. 8 f). De då aktuella yrkandena avstyrktes med hänvisning till den då pågående beredningen av Trygghetsutredningens betänkande Trygghet mot brott (SOU 1995:146).

I sitt remissvar tog Rikspolisstyrelsen upp frågan om inrättandet av en reservpolis. Rikspolisstyrelsen har därefter på regeringens uppdrag beskrivit förutsättningarna för att ta andra myndigheter eller icke polisutbildade personer i anspråk för uppgifter som normalt utförs av polisen. Bakgrunden till uppdraget är att stora delar av vårt land är så glest befolkade att det i reali-

teten saknas förutsättningar för att där upprätthålla en polisiär närvaro av samma slag som i tätorterna. Det är enligt regeringen nödvändigt att förut-sättningslöst pröva olika möjligheter att komplettera polisens insatser i sådana områden och vid särskilda tillfällen även i tätare bebyggelse.

I skrivelsen framhåller Rikspolisstyrelsen att ett system som skulle kunna betecknas som en reservpolis bör övervägas som ett komplement till den befintliga polisorganisationen.

I sammanhanget bör nämnas att utskottet tidigare haft att ta ställning till yrkanden om polisens arbetsuppgifter (1998/99:JuU21 s. 4 f). Utskottet konstaterade då att frågan om vad som skall vara uppgifter för polisen uppmärksammas på olika håll, och att syftet var att åstadkomma en effektiv resursanvändning inom polisen. Utskottet ansåg att resultatet av beredningen av den rapport som nu alltså finns från Rikspolisstyrelsen skulle avvaktas.

Skrivelsen bereds i Regeringskansliet.

Utskottet anser i likhet med regeringen att det är nödvändigt att förut-sättningslöst pröva möjligheterna att komplettera polisens insatser i glesbygder-na. Vad som bör göras får beredningen av den nämnda skrivelsen utvisa. Utskottet är alltså inte berett att nu ta ställning i den frågan. Motion Ju905 i denna del avstyrks.

Polisens utlandsstyrka

I betänkandet Polis i fredens tjänst (SOU 1997:104) föreslog Civilpolisutredningen bl.a. att huvudmannaskapet för polispersonal som tjänstgör i internationella fredsfrämjande insatser skall överföras från Försvarmakten till Rikspolisstyrelsen och att det vid Rikspolisstyrelsen skall tillskapas en Polisens utlandsstyrka för vilken anställningsvillkoren är likartade dem som gäller för personal i utlandsstyrkan inom Försvarmakten.

Förslaget har remissbehandlats, och regeringen har nu för avsikt att genomföra det. Det innebär att Rikspolisstyrelsen får ett samlat nationellt ansvar för internationell polisiär verksamhet som rekrytering, arbetsgivaransvar under utlandstjänstgöring samt personalvård efter hemkomsten.

I budgetpropositionen föreslår regeringen som en följd härav en ändring i brottsbalken innebärande att svensk domstol skall vara oinskränkt behörig att döma enligt svensk lag för alla slags brott som har begåtts utom riket av en person som tillhör Polisens utlandsstyrka. För ett brott som begåtts utomlands av en sådan person skall också åtal kunna väckas här i landet utan föregående åtalsförordnande, något som annars i regel krävs för åtal här för brott som begåtts utomlands. Förslaget innebär att samma regler som i dag gäller för personal som tillhör utlandsstyrkan inom Försvarmakten kommer att gälla även för personal i den tilltänkta Polisens utlandsstyrka.

Vidare föreslås i budgetpropositionen en ändring i lagen (1999:568) om utlandsstyrkan inom Försvarmakten. Ändringen innebär att när någon i Polisens utlandsstyrka tjänstgör utomlands skall en särreglering beträffande vissa ersättnings- och rehabiliteringsfrågor gälla.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2000.

Utskottet har ingen erinran mot att huvudmannskapet för poliser som tjänstgör i internationella fredsfrämjande insatser överförs till Rikspolisstyrelsen. Utskottet tillstyrker regeringens lagförslag.

Åklagarväsendet

Inledning

Målet för åklagarverksamheten är att se till att den som begått brott lagförs.

Åklagaren har en central roll inom rättsväsendet när det gäller att bekämpa brottslighet. Till åklagarens uppgifter hör att leda förundersökningar, fatta beslut i åtalsfrågor och föra talan om ansvar för brott vid domstol. Inom ramen för förundersökningsledningen beslutar åklagaren om personella och reella tvångsmedel av integritetskränkande natur såsom anhållande, kroppsbesiktning, reseförbud och husrannsakan. Åklagaren kan också begränsa eller lägga ned en förundersökning. Andra viktiga uppgifter som ankommer på åklagaren är att under vissa förutsättningar utfärda strafföreläggande och besluta om åtalsunderlåtelse.

Ekobrottsmyndigheten, som har till uppgift att bekämpa ekonomisk brottslighet, inrättades den 1 januari 1998. Sedan den 1 juni samma år är verksamheten i gång i den nya myndigheten. Av instruktionen för Ekobrottsmyndigheten framgår att myndigheten dels är en åklagarmyndighet, dels en central förvaltningsmyndighet under regeringen.

Resultatuppföljning

I avsnitt 5.3 i budgetpropositionen redovisar regeringen sin bedömning av resultatet inom åklagarväsendet. Följande verksamhetsmål gällde år 1998 för åklagarväsendet i allmänhet.

Åklagarverksamheten skall bedrivas på ett sådant sätt att den enskilde tillförsäkras rättssäkerhet och rättstrygghet.

Beivrandet av våldsbrott, narkotikabrott och ekonomisk brottslighet skall prioriteras. Särskild uppmärksamhet skall ägnas den grova och gränsöverskridande brottsligheten, den mc-relaterade brottsligheten, brott med rasistiska inslag och våld mot kvinnor.

Förundersökningarnas kvalitet skall höjas samtidigt som antalet avslutade ärenden skall uppgå till minst det antal som kommit in.

Genomströmningstiderna skall minska i synnerhet på de prioriterade områdena.

Rättstillämpningen skall vara enhetlig vid prövning av åtalsfrågan och användning av frihetsberövanden.

Den del av åklagarnas arbetstid som ägnas åt kvalificerade åklagaruppgifter skall öka.

För Ekobrottsmyndighetens del gäller dessutom att myndigheten skulle förhindra eller upptäcka ekonomisk brottslighet inom sitt verksamhetsområde. Myndigheten skall också genom nya arbetsmetoder och hög kompetens skapa förutsättningar för en effektiv ekobrottsbekämpning.

Målen för stabsuppgifterna vid Ekobrottsmyndigheten är att ge regeringen och övriga intressenter en bättre helhetsbild av ekobrottsligheten och bättre möjlighet att förutse utvecklingen inom området. Berörda myndigheter skall på ett så tidigt stadium som möjligt informeras om nya former av ekonomisk brottslighet. Servicen till statsmakterna i form av förslag till åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten och synpunkter på lagstiftningen m.m. skall förbättras.

I samverkan med andra myndigheter skall metoder utvecklas för att effektivisera ekobrottsbekämpningen. Myndigheten skall finna kostnadseffektiva lösningar när det gäller lokaler, verksamhetsstatistik och administration.

Som underlag för bedömningen av om verksamhetsmålen uppfyllts redovisar regeringen utförligt hur verksamheten utvecklats inom åklagarväsendet under de senaste åren. Redovisningen innebär att riksdagens underlag för en bedömningen av verksamheten är betydligt mer detaljerat än tidigare.

Regeringen bedömer att förändringsprocessen inom åklagarorganisationen är framgångsrik och att de mål som slagits fast för verksamheten i stort sett uppfyllts.

Utskottet vill för sin del anföra följande. De uppgifter om genomströmningstider som redovisas i budgetpropositionen och fortsättningsvis i detta avsnitt avser siffror som anger hur gammalt ett ärende är som *avgjorts* under den aktuella redovisningsperioden. Siffrorna säger alltså ingenting om sådana ärenden som inte avgjorts. Detta innebär att om en myndighet väljer att prioritera ärenden som är äldre går genomströmningstiden upp. Om i stället nyinkomna ärenden prioriteras blir förändringen den motsatta. Genomströmningstiden påverkas dessutom av en mängd andra faktorer, t.ex. den tid som läggs ner på ett enskilt ärende. Det är uppenbart att förändringar som innebär längre genomströmningstider inte automatiskt är av ondo, liksom att kortare tider inte heller generellt kan anses vara något positivt. Mot den nu tecknade bakgrunden anser utskottet att ett mer relevant mått vore en redovisning av den ineliggande balansens ålder. Sådana uppgifter kan i sin tur kompletteras med uppgifter om genomströmningstider m.m.

När det härefter gäller målet att åklagarverksamheten skall bedrivas på ett sådant sätt att den enskilde – såväl målsägande som brottsmisstänkta – tillförsäkras *rättssäkerhet och rättstrygghet* kan konstateras att målet är mycket allmänt hållet. Utskottet delar självfallet uppfattningen att verksamheten bör bedrivas på det sättet men ser samtidigt betydande svårigheter när det gäller möjligheterna att bedöma om målet uppnåtts. Ledning för den bedömningen får sökas i det material som i första hand tar sikte på andra verksamhetsmål.

I fråga om dessa noterar utskottet att *genomströmningstiderna*, i genomsnitt 137 dagar, ökade för nästan alla brottstyper under 1998; ökningen var 16 dagar jämfört med år 1997. En sannolik förklaring är enligt Riksåklagaren att man arbetat av äldre ärenden som alltså kommit att utgöra en större andel av de avslutade ärendena än vad som varit fallet tidigare. Genomströmningstiderna för det första halvåret 1999 har enligt regeringen minskat något.

Beträffande genomströmningstiderna kan en viss minskning noteras såvitt gäller en av de prioriterade brottstyperna, nämligen narkotikabrotten. Någon närmare förklaring till detta lämnas inte i propositionen, inte heller anges hur stor minskningen är. Samtidigt framgår det att andelen ärenden som avgjorts

genom beslut att inte väcka åtal var förhållandevis hög under år 1998. Av resultatredovisningen avseende polisväsendet framgår vidare att av de inkomna narkotikaärendena – som ökade från 21 979 ärenden år 1997 till 22 471 ärenden år 1998 – över 80 % avser innehav eller eget bruk av narkotika. Det bekräftar enligt regeringen att anmälningar av sådana brott ökar medan registrerade smugglings- och överlåtelsebrott har minskat. Polisens inriktning och fördelningen mellan olika nivåer av resurser för narkotikabekämpning liksom samordningen mellan nivåerna måste enligt regeringen följas noga. Det ligger mot denna bakgrund – som utskottet ser saken – nära till hands att tro att de kortare genomströmningstiderna i fråga om narkotikabrotten i åklagarväsendet är ett resultat av att ärendena avser brott som i högre utsträckning kan betecknas som enkla.

En annan faktor som har betydelse för bedömningen av om enskilda tillförsäkras rättsstrygghet är hur andelen lagförda utvecklas. Under år 1998 var den siffran 64 %, vilket var en ökning med fyra procentenheter. Utskottet ser detta som positivt.

Ytterligare en faktor att analysera i detta sammanhang är frågan om *enhetlig rättsställämpning*. Inte heller detta mål låter sig på något enkelt sätt kvantifieras och mätas. Däremot kan man dra vissa slutsatser av det arbete som lagts ned på att åstadkomma förbättringar. Av budgetpropositionen framgår att Riksåklagaren lagt fram riktlinjer för att skapa rationella och effektiva arbetsformer och att arbetet följts upp och utvärderats under år 1998. Vidare anføres att kvalitetsarbetet inom åklagarväsendet syftar till att verksamheten skall leva upp till de krav som medborgarna, polisen, domstolarna och andra samverkande myndigheter kan ställa på den. Förutsättningarna för att målet skall uppnås framstår enligt utskottets mening som goda.

När det gäller målet om en förbättrad *kvalitet i förundersökningarna* kan noteras att utvecklingsarbetet under år 1998 också omfattat frågor om kvalitetssäkring av brottsutredningar och genomförande av den arbetsmetodik som utvecklats i samarbete med polisen. En särskild arbetsgrupp har lett utvecklingsarbetet på central nivå. Den har följt och stöttat det lokala utvecklingsarbetet och arbetat med att effektivisera utredningsverksamheten. Ett resultat av gruppens arbete är att det på varje polismyndighet utsetts en kontaktperson för åklagarmentoreerna. Härtill kommer att åklagarmyndigheterna har genomfört flera insatser när det gäller samverkan med och utbildning av närpolisen. Arbetet har varit inriktat på att förbättra utredningarnas kvalitet samt att öka användandet av förenklade utredningsförfaranden och utredningsstöd som mallar och checklistor för enklare brott. Även på denna punkt framstår förutsättningarna för en hög grad av måluppfyllelse som goda.

Målet att antalet *avslutade ärenden* skall uppgå till minst det antal som kommer in innebär i klartext att balanserna inte skall öka utan helst minska. Vid bedömningen av måluppfyllelsen är det av avgörande betydelse hur stort inflödet är – om det är mindre än tidigare kan man kanske kräva att balansen skall minska. Såsom målet formulerats har det uppfyllts med en marginal om 8 000 ärenden (202 000 avgjorda ärenden jämfört med 194 000 inkomna). Året innan var marginalen 12 000 ärenden (206 000 avgjorda ärenden jämfört med 194 000 inkomna). Under första halvåret 1999 ökade marginalen till

nästan 20 000 (111 645 jämfört med 92 278). Härav framgår att polisen redovisar allt färre ärenden, något som lett till att balansläget förbättrats i åklagarväsendet.

Vad gäller målet att åklagarna skall lägga en större del av sin arbetstid på *kvalificerade arbetsuppgifter* kan nämnas att den övergripande inriktningen för det gemensamma utvecklingsarbete som pågått sedan 1996 mellan åklagarväsendet och polisen har varit att polisen skall ta ett utökat ansvar för förhållandevis enkla och medelsvåra brottsutredningar medan åklagarna i högre utsträckning skall koncentrera sig på de komplicerade målen och utöva aktiv förundersökningsledning i dessa. Utvecklingsarbetet har resulterat i olika åtgärder och nya arbetsmetoder. Riksåklagaren beslutade i december 1997 efter samråd med Rikspolisstyrelsen om nya allmänna råd för fördelningen mellan åklagare och polis av förundersökningsledning (RÅFS 1997:12). Myndigheterna skall ta fram lokala överenskommelser mellan åklagare och polis om vem som skall ha förundersökningsansvaret. Överenskommelserna skall, självklart, utgå från den uppgiftsfördelning som framgår av rättegångsbalken. Lokala förhållanden, brottets generella straffvärde, ärendets karaktär och svårighetsgrad samt den kompetens som finns vid polismyndigheten skall alltså vara avgörande för ansvarsfördelningen. Under våren 1998 har myndigheterna i de flesta län träffat sådana överenskommelser. Det kommer på sikt att innebära att polisen oftare får förundersökningsansvaret i jämförelsevis enkla och medelsvåra utredningar medan åklagarna får utrymme att koncentrera sig på de komplicerade utredningarna.

Här bör även nämnas att arbetet med att effektivisera lagföringen av förhållandevis enkla förseelser fortsatt. De föreskrifter om ordningsbot vid vissa brott (SFS 1999:178) som trädde i kraft den 1 oktober i år samtidigt som den nya trafikförordningen bör enligt regeringen föra med sig en ytterligare minskad ärendeinströmning till åklagarorganisationen, eftersom fler brott lagförs genom att polisen utfärdar ordningsbot.

Av redovisningen i budgetpropositionen framgår vidare att 40 % av åklagarväsendets resurser satsats på de *prioriterade brottstyperna*. Dessa utgjorde 18 % av de avslutade ärendena. Att de prioriterade brottstyperna kräver en större andel av resurserna än vad enbart deras antal motiverar faller sig enligt utskottets mening naturligt. De prioriterade brottstyperna består ju av mycket allvarliga brott.

När det sedan gäller Ekobrottsmyndigheten anser regeringen att inrättandet av myndigheten har skapat goda förutsättningar för en effektivare ekobrottsbekämpning. Regeringens bedömning baseras huvudsakligen på följande uppgifter i budgetpropositionen.

Det operativa arbetet bedrivs i nära arbetsgemenskap mellan åklagare, poliser, ekonomer och personer med särskild kompetens på IT-området. Erfarenheterna av att de olika personalkategorierna är samlokaliserade och arbetar nära varandra är goda.

Inom myndigheten pågår också ett intensivt arbete för att ytterligare förbättra utrednings- och stabsverksamheten. Flera projekt har inletts som enligt regeringen inger gott hopp om att verksamheten nu efter uppbyggnadsskedet skall fortsätta att utvecklas på det sätt som avsetts med reformen.

Genomströmningstiderna för målen vid Ekobrottsmyndigheten ökade att döma av tillgängliga uppgifter från 203 dagar till 345 dagar, dvs. med 70 %. Det måste ändå ses som positivt att myndigheten, trots att den befann sig i ett uppbyggnadsskede, gjorde en satsning på äldre och svårutredda mål. De ökade genomströmningstiderna kan alltså huvudsakligen förklaras av det under sommaren 1998 avslutade balansavarbetsuppdraget, under vilket många äldre mål avslutades. Ekobrottsmyndigheten har påpekat att verksamhetstatistiken för år 1998 innehåller osäkerhetsfaktorer som en följd av omregistreringar av ärenden m.m. i samband med bildandet av myndigheten.

Vad gäller stabsuppgifterna har ett system för uppföljning byggts upp – första delen skall sättas i drift i slutet av år 1999. Vidare diskuterar myndigheten med övriga åklagarmyndigheter hur samordningsuppgiften skall lösas.

När det gäller informationsutbytet mellan berörda myndigheter bör nämnas det s.k. Ekorådet som består av Riksåklagaren, rikspolischefen, generaltulldirektören samt generaldirektörerna för Ekobrottsmyndigheten, Riksskatteverket, Finansinspektionen och Brottsförebyggande rådet. Rådet har bildat en beredningsgrupp som initierat projekt som berört flera av myndigheterna. Gruppen har också haft en viktig roll när det gäller informationsutbytet.

Ekobrottsmyndigheten har också startat projekt med andra myndigheter. Som exempel kan här nämnas ett projekt tillsammans med Riksrevisionsverket som tagit sikte på att kartlägga förekomsten av svart arbetskraft.

Sammantaget innebär det anförda att ingenting framkommit som motsäger regeringens bedömning att åklagarväsendet i stort får anses ha uppfyllt de mål som ställts upp för verksamheten.

Prioriteringar inför budgetåret 2000

I fråga om prioriteringar inom verksamheten för nästa budgetår anför regeringen att miljöbrottsbekämpningen skall förstärkas och utvecklas. Åklagarväsendet skall vidare samverka med övriga myndigheter inom rättsväsendet när det gäller att beivra rasistiska brott, främlingsfientliga brott och brott med homofobiska inslag. Insatserna för att beivra brott mot kvinnor och barn skall intensifieras och förbättras. Ekobrottsbekämpningen skall fortsätta att utvecklas inom hela åklagarväsendet genom att Ekobrottsmyndigheten byggs ut till avsedd styrka och genom kompetenshöjande insatser även inom andra åklagarmyndigheter. Slutligen skall samverkan med polisen utvecklas ytterligare i syfte att förbättra den brottsutredande verksamheten.

Utskottet har ingen erinran mot de bedömningar regeringen gjort i denna del.

Anslagen

Åklagarorganisationen

Regeringen föreslår ett anslag till åklagarorganisationen på 694 997 000 kr. Förslaget innebär en ökning med ca 75 miljoner kronor. Ökningen avser till övervägande delen poster av justeringskaraktär. En ramhöjning föreslås dock

om 13 miljoner kronor, pengar som skall användas till den nya organisationen för bekämpning av miljöbrott.

I motion Ju907 (kd) begärs en ökning av anslaget med 30 miljoner kronor. Anslagsökningen behövs enligt motionärerna för att ge åklagarorganisationen beredskap för ett ökat antal inkommande ärenden till följd av att fler poliser kommer i tjänst. Vidare behövs enligt motionärerna kompetensförstärkning och särskilda ungdomsrotlar.

I motionerna Fi212 och Ju910 (båda fp) yrkas att anslaget ökas med 6 miljoner kronor för att ytterligare 18 åklagaraspiranter skall kunna antas.

I motion Ju911 (m) yrkas att anslaget höjs med 17 miljoner kronor för att finansiera fler åklagare och en satsning på IT-, metod- och kompetensutveckling.

Anslagsyrkandena behandlas ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen.

Ekobrottsmyndigheten

Regeringen föreslår ett anslag till Ekobrottsmyndigheten på 250 933 000 kr. Förslaget innebär en ökning av anslaget med ca 50 miljoner kronor. Resurstillskottet behövs för att ge Ekobrottsmyndigheten förutsättningar för att klara en alltmer komplicerad brottslighet och för att myndigheten skall kunna ha den offensiva roll inom ekobrottsbekämpningen som samhället kräver. Härtill kommer att myndighetens verksamhetsområde utvidgats till ytterligare två län och att den tagit över arbetsuppgifter från EU-beträckerdelegationen.

I motion Ju911 (m) yrkas ett i förhållande till regeringens förslag 15 miljoner kronor högre anslag till Ekobrottsmyndigheten. Enligt motionärerna är regeringens förslag otillräckligt för den satsning på bl.a. kompetens som behövs.

Anslagsyrkandena behandlas ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen.

Organisationsfrågor

I motion Ju905 (c) förordas en ordning innebärande att åklagarna skall knytas till vissa tingsrätter.

Motionsönskemålet får förstås så att arbetet på en åklagarkammare bör organiseras så att åklagarna i största möjliga mån slipper byta mål med varandra, något som i motionen sägs ske i syfte att minska resandet till de tingsrätter som är belägna utanför åklagarkammarens kansliort.

Åklagarväsendet är i dag organiserat i sex distrikt, med en myndighet i varje. Åklagarmyndigheterna har i huvudsak administrativa uppgifter och ansvarar för ledning och tillsyn över verksamheten. Till varje åklagarmyndighet är ett antal åklagarkammare, där den operativa brottsbeivrande verksamheten är förlagd, knutna. Riksåklagaren bestämmer hur många åklagarkammare det skall finnas. För närvarande är antalet 38. Det ankommer också på Riksåklagaren att besluta om åklagarkamrarnas lokalisering och på vilka övriga orter åklagarverksamhet skall bedrivas. Sådana beslut finns intagna i RÅFS 1996:3 och 1996:4.

I samband med utskottets behandling av budgetpropositionen för år 1997 begärde utskottet in en redovisning från Riksåklagaren om hur omorganisationen förlöpt och vilka problem som uppstått. För utförlig redogörelse för vad som då framkom kan här hänvisas till utskottets betänkande 1996/97:JuU1 s. 34 f. Bland annat följande information lämnades i den nu aktuella frågan.

En bärande tanke i Riksåklagarens beslut om kammarindelning var att minska kostnaderna för ledning och administration inom åklagarväsendet utan att försämra åklagarnas möjligheter att på ett effektivt sätt bedriva verksamhet även på orter utanför kammarens kansliort. Ansvaret för resursfördelning och personalens fasta stationering ligger på överåklagarna, dvs. cheferna för åklagarmyndigheterna. Dessa har genom Riksåklagarens beslut (RÅFS 1996:3) ålagts att bedriva åklagarverksamhet även utanför kansliorten, på de orter som anges i beslutet. Verksamheten kan ske antingen genom fast stationerade åklagare (benämnda "lokal åklagare") eller genom att åklagare kontinuerligt besöker orten, t.ex. i samband med förhandlingar i tingsrätten eller för kontakter med polisen (främst förundersökningsledning).

Utskottet har inhämtat att det för närvarande finns lokala åklagare på elva orter, varav alla utom en på orter där det finns en tingsrätt.

Syftet med reformen av åklagarväsendet var att öka flexibiliteten i åklagarverksamheten så att den lättare skall kunna anpassa sig till verksamheten inom domstolsväsendet och rättsväsendet i övrigt.

Frågan om effekterna av de senaste årens organisatoriska förändringar inom rättsväsendet har på utskottets initiativ varit föremål för granskning hos Riksdagens revisorer. En rapport har färdigställts och remissbehandlats, och revisorerna har nyligen lämnat ett förslag (1999/2000:RR7) till riksdagen. Revisorerna föreslår bl.a. en utredning om åklagarnas arbetsformer och åklagarkamrarnas samverkan med tingsrätterna.

Vid den utfrågning som utskottet hållit i budgetärendet med företrädare för Riksåklagaren har upplysts att åklagarna i viss utsträckning för talan i mål som de inte själva haft ansvar för från början. Detta sker dock regelmässigt bara i sådana mål som är av rutinkaraktär. I mer komplicerade mål är ambitionen att den åklagare som varit förundersökningsledare eller fattat beslut om åtal skall föra talan i domstol.

Utskottet vill inte utesluta att åklagarna nu ägnar en större del av sin arbetstid åt resor än vad som var fallet före reformen. Mot den bakgrunden framstår det som lovvärt att åklagarna försöker utnyttja sin tid rationellt och som ett led i det "byter" mål med varandra i syfte att minska resandet. Utskottet utgår dock från att sådana mått och steg vidtas endast när det är lämpligt med hänsyn till målets karaktär. Avslutningsvis konstaterar utskottet att ingenting hindrar kammarcheferna från att bestämma att en viss åklagare skall ha hand om målen vid en viss domstol i den mån det framstår som en ändamålsenlig ordning. Med dessa ord avstyrker utskottet motion Ju905 i denna del.

I motion Ju302 (m) begärs att Ekobrottsmyndigheten i sin nuvarande form skall avvecklas och inordnas helt under Riksåklagaren, att anslagen B 1 och B 2 skall läggas samman och att Riksåklagaren skall ta över Ekobrottsmyndighetens ekonomi- och personaladministration. Det övergripande motivet

för motionsönskemålen är att Riksåklagarens ansvar för verksamheten brutits eftersom Ekobrottsmyndigheten ålagts att ta över ansvaret för ekobrottsbekämpningen.

Utskottet har tidigare behandlat motsvarande motionsönskemål. Senast skedde det hösten 1997 (bet. 1997/98:JuU1 s. 38 f). För en redogörelse för myndighetens organisatoriska härkomst kan därför hänvisas dit. Här bör dock nämnas att, som också framgår ovan, det av instruktionen för Ekobrottsmyndigheten följer att myndigheten dels är en åklagarmyndighet, dels en central förvaltningsmyndighet under regeringen.

Utskottet avstyrkte de då aktuella motionsyrkandena men betonade att den omständigheten att Ekobrottsmyndigheten organisatoriskt delvis ligger direkt under regeringen inte får påverka Riksåklagarens och Rikspolisstyrelsens ledning av den operativa verksamheten. Enligt vad som framgick bl.a. av instruktionen för Ekobrottsmyndigheten var något annat inte heller avsikten. Utskottet hade heller inget att invända mot att Ekobrottsmyndigheten lades på ett eget anslag.

Utskottet ser ingen anledning att nu inta någon annan ståndpunkt i frågan om Ekobrottsmyndighetens organisatoriska hemvist. Utskottet avstyrker motion Ju302 i här aktuella delar.

Bekämpning av miljöbrott

I motion Ju907 (kd) begärs att allvarliga miljöbrott och s.k. citesbrott, dvs. brott som rör handel med växter och djur, skall handläggas vid Ekobrottsmyndigheten. I motion MJ255 (fp) begärs att en särskild miljöåklagare skall inrättas.

Av instruktionen för Ekobrottsmyndigheten (1997:898) framgår att myndighetens uppgift är att i de tre storstadslänen jämte Gotlands län och Hallands län handlägga mål som bl.a. rör brott mot borgenärer, skattebrott, brott mot aktiebolagslagen (1975:1385), brott mot insiderlagen (1990:1342) eller mål vars handläggning ställer särskilda krav på kännedom om finansiella förhållanden, näringslivsförhållanden, skatterätt eller liknande. Vidare handläggs vid Ekobrottsmyndigheten mål som lämpligen bör handläggas där med hänsyn till att målet rör kvalificerad ekonomisk brottslighet som har nationell utbredning eller internationell anknytning eller är av principiell natur eller av stor omfattning.

I Riksåklagarens miljöbrottsutredning föreslogs bl.a. att det inom Ekobrottsmyndigheten skulle inrättas en särskild enhet som skulle stödja den lokala miljöbrottsbekämpningen.

Utskottet har tidigare behandlat yrkanden liknande de nu aktuella. Senast skedde det i våras i samband med att utskottet behandlade regeringens skrivelse innehållande den årliga rapporten om läget i fråga om den ekonomiska brottsligheten (bet. 1998/99:JuU9). Utskottet avstyrkte de då aktuella yrkandena med hänvisning till Riksåklagarens miljöbrottsutredning och den då pågående beredningen av den. Utskottet ansåg dock – i likhet med tidigare uttalanden – att miljöbrott ofta kan vara en kvalificerad form av ekonomisk brottslighet.

I budgetpropositionen anför regeringen – efter remissbehandling av RÅ:s miljöbrottsutredning – att alla myndigheter inom åklagarväsendet skall ha ett operativt ansvar för bekämpningen av miljöbrott. Ekobrottsmyndigheten skall dock inte ha något sådant ansvar med undantag för de situationer där det finns sådana samband mellan utredningar om ekonomisk brottslighet och miljöbrottslighet att det är lämpligast att gemensam handläggning sker där.

Den 1 juli i år fick Riksåklagaren regeringens uppdrag att förbereda en ny organisation för miljöbrottsbekämpning. Tanken är att totalt 14 åklagare skall engageras för detta. En central enhet skall inrättas hos Riksåklagaren för samordning av arbetet.

Utskottet kan inte finna annat än att organisationen av miljöbrottsbekämpningen och avgränsningen av fall där Ekobrottsmyndigheten skall ha ett operativt ansvar förefaller ha fått en lämplig utformning. Motionerna Ju907 och MJ255 i här aktuella delar avstyrks.

Domstolsväsendet m.m.

Inledning

Domstolsväsendets uppgift är att utöva rättskipning. Härtill kommer ett antal avgränsade uppgifter av mera rättsvårdande natur. Ett övergripande mål för verksamheten är att domstolarna på ett rättssäkert och effektivt sätt skall avgöra de mål och ärenden som de har att handlägga.

Domstolsverket är central förvaltningsmyndighet för de allmänna domstolarna, de allmänna förvaltningsdomstolarna, arrendenämnderna, hyresnämnderna och Rättshjälpsmyndigheten. Verket har vidare till uppgift att på det allmännas vägnar föra talan mot beslut i rättshjälpsfrågor.

Resultatuppföljning

Som inledningsvis nämnts är målet för domstolsväsendet att avgöra mål och ärenden på ett rättssäkert och effektivt sätt. Rättssäkerheten och effektiviteten påverkas av ett antal faktorer. Vissa av dessa är mätbara, medan andra, t.ex. kvalitet, är svårare att mäta. Vissa indikatorer finns dock, som kan ge ett mått på såväl rättssäkerheten som effektiviteten. Hit hör antalet inkomna, avgjorda och balanserade mål samt omloppstid och balansernas åldersstruktur. Andra faktorer av betydelse är målens styckkostnad, andelen förordnade offentliga försvarare och målsägandebiträden samt i vilken utsträckning målen avgörs så snart de är färdigberedda. Vidare är tillgången på personal och personalsammansättningen sådana faktorer.

Av regeringens redogörelse för arbetsläget i domstolarna framgår att måltillströmningen under år 1998 minskat i tingsrätterna och i länsrätterna, under det att den ökat i hovrätterna, kammarrätterna, Högsta domstolen och Regeringsrätten.

För tingsrätternas del har antalet inkomna och avgjorda brottmål ökat under år 1998 medan antalet inkomna tvistemål minskat. Den tid det tar att avgöra ett tvistemål har dock ökat med i genomsnitt omkring två månader. Den samlade målbalansen i tingsrätterna var i det närmaste oförändrad mel-

lan år 1997 och år 1998. Även i hovrätterna ökar antalet brottmål medan antalet tvistemål minskar. Här har dock det totala antalet inkomna, avgjorda och balanserade mål ökat. Under det gångna budgetåret ökade också antalet inkomna mål i Högsta domstolen, medan antalet balanserade mål minskade.

Vad gäller länsrätterna har antalet inkomna mål minskat kraftigt. Sålunda har antalet mål enligt socialtjänstlagen gått ned med omkring 14 000 jämfört med år 1997. Förklaringen härtill är de såväl materiella som processuella förändringar som skett beträffande dessa mål. Länsrätternas målbalanser har minskat kraftigt. Antalet inkomna och avgjorda mål har ökat i kammarrätterna; målbalansen har dock försämrats något. När det slutligen gäller Regeringsrätten har antalet inkomna mål ökat liksom antalet mål i balans.

Utskottet redovisar i tabeller, *se bilaga 4*, antalet inkomna, avgjorda och balanserade mål i de olika domstolsslagen under åren 1997 och 1998.

I sin bedömning anför regeringen att domstolarna sammantaget får anses ha uppfyllt målet att avgöra mål och ärenden på ett rättssäkert sätt. Enhetlig rättstillämpning, dvs. att lika fall skall bedömas lika, kan vara ett mått på rättssäkerhet. Enligt regeringens mening är därför resultatet av en av Domstolsverket utförd undersökning som visar på skillnader i domstolarnas tillämpning av bestämmelserna om förordnande av offentlig försvarare och målsägandebiträde oroande. Eftersom studien rört en kort tid, är det svårt att dra några långtgående slutsatser av den. Regeringen framhåller dock att det ligger inom ramen för Domstolsverkets verksamhet att följa utvecklingen och att överväga vilka insatser som kan anses nödvändiga.

Målens omloppstid, dvs. den tid det tar att slutligen avgöra mål och ärenden, utgör enligt regeringen ett viktigt mått på om effektmålet uppfyllts. I alla domstolar utom tingsrätterna var ett stort antal mål klara för avgörande vid årets slut. Regeringen understryker att detta förhållande måste ägnas särskild uppmärksamhet. Vad gäller tingsrätterna bör i stället uppmärksammas att den genomsnittliga åldern på målbalansen inte är tillfredsställande. De nu angivna förhållandena medför, enligt regeringens uppfattning, att domstolarna – med undantag för länsrätterna – inte kan anses ha uppfyllt det i regleringsbrevet uppställda verksamhetsmålet avseende minskade omloppstider och förbättrad åldersstruktur för målbalansen. Länsrätterna däremot har minskat balansen av äldre skattemål.

Regeringen framhåller att domstolarna inte helt kan anses ha uppfyllt målet att avgöra mål och ärenden på ett effektivt sätt. Resursförstärkningar är, enligt regeringens mening, inte tillräckliga för att komma till rätta med detta problem; det krävs också fortsatta förändringar av arbetsformer, organisation och regelverk. En noggrann genomlysning av verksamheten är därför påkallad och bör ske inom ramen för det utvecklingsarbete som Domstolsverket påbörjat tillsammans med domstolarna. Samtliga nivåer inom domstolsväsendet bör innefattas i detta arbete. Regeringen understryker att det därför är angeläget att domstolsväsendet ges de förutsättningar som behövs för att detta arbete skall kunna bedrivas planmässigt.

Rättshjälpsmyndighetens uppgift är att hantera rättshjälpsfrågor snabbt och korrekt samt att i övrigt lämna god service i frågor rörande rättshjälp. Den genomsnittliga omloppstiden för rättshjälpsärenden 1998 var 20 arbetsdagar, vilket överensstämmer med det verksamhetsmål som satts upp i myndighet-

ens regleringsbrev. Andelen ärenden som överklagades till Rättshjälpsnämnden fördubblades i det närmaste under 1998, vilket bl.a. torde sammanhånga med att praxis rörande den nya lagen inte hunnit utbildas.

I regeringens proposition med förslag till ny rättshjälpslag förutskickades att Rättshjälpsmyndigheten i och med den nya lagens ikraftträdande endast skulle ha underlag för sin verksamhet under ytterligare tre till fyra år (prop. 1996/97:9 s. 196 f). Regeringen har givit Domstolsverket i uppdrag att lämna förslag till hur de ärenden som har handlagts av Rättshjälpsmyndigheten skall handläggas i framtiden och om överklagade ärenden alltjämt skall prövas av Rättshjälpsnämnden. Uppdraget skall redovisas senast den 30 juni 2000.

Utskottet kan konstatera att regeringen i årets budgetproposition, i likhet med budgetpropositionen för år 1999, givit en avsevärt fylligare redogörelse för måltillströmning, målavverkning och målbalanser i domstolarna än som skett i tidigare års budgetpropositioner. Utskottet vill framhålla betydelsen för riksdagens arbete av en utförlig mål- och resultatredovisning från såväl regeringen som förvaltningsmyndigheterna.

Vad avser domstolarnas verksamhetsmål fastställde regeringen i regleringsbrevet för år 1998 ett långsiktigt verksamhetsmål för domstolarna av innebörd att omloppstiderna skulle minska för samtliga mål- och ärendekategorier samt att mål- och ärendebalansernas åldersstruktur skulle förbättras. Härutöver ålade regeringen hovrätterna, kammarrätterna, tingsrätterna och länsrätterna att för det året fastställa verksamhetsmål för vissa angivna målkategorier. Verksamhetsmålen skulle dels avse medianåldern för under året avgjorda mål, dels antalet balanserade mål som vid årets utgång var äldre än sex respektive tolv månader.

Av Domstolsverkets årsredovisning för år 1998 framgår att tingsrätterna uppfyllt målsättningen för medianåldern avseende samtliga avgjorda mål. Hovrätterna har uppfyllt målsättningen beträffande brottmål. Länsrätterna har uppfyllt målsättningen för medianåldern för skattemål och socialförsäkringsmål medan kammarrätterna inte uppfyllt målsättningen för någon målkategori. När det gäller målsättningen för andelen balanserade mål äldre än sex månader har denna endast uppfyllts i fråga om länsrätternas socialförsäkringsmål och mål enligt socialtjänstlagen. Ingen domstolskategori har uppfyllt målsättningen beträffande balanserade mål äldre än tolv månader.

Som nyss nämnts gör regeringen bedömningen att domstolarna – med visst undantag för länsrätterna – inte förmått att uppfylla det långsiktiga verksamhetsmålet vad avser målens omloppstid och målbalansens ålder. Utskottet instämmer i och för sig häri men noterar också att domstolarna delvis uppnått sina egna verksamhetsmål. Flera domstolsslag har dessutom såväl ökat antalet avgjorda mål som minskat sina målbalanser. Även om utskottet kan instämma i regeringens bedömning att åtgärder måste vidtas för att uppnå en snabbare målhantering, vill utskottet samtidigt framhålla att verksamhetsmålen också måste vara realistiska. Utskottet anmärker att regeringens verksamhetsmål för år 1999 synes innebära stora förväntningar på domstolarna.

När det gäller vad regeringen anfört om förordnanden av offentliga försvarare och målsägandebiträden vill utskottet framhålla följande. Domstolsverket har, enligt lagen (1996:1621) om rätt för Domstolsverket att överklaga

vissa beslut om ersättning m.m., på samma sätt som en part rätt att överklaga beslut om förordnande eller byte av offentlig försvarare eller målsägandebiträde. Utskottet vill stryka under att Domstolsverkets möjligheter till insatser i dessa frågor inskränker sig till att verket genom att utnyttja sin talerätt kan söka påverka rättspraxis. Att verket på annat sätt skulle söka påverka rättstillämpningen vore enligt utskottets mening inte förenligt med verkets ställning i förhållande till domstolarna, till vilken utskottet återkommer nedan.

Prioriteringar inför budgetåret 2000

Regeringen anför i budgetpropositionen att moderniseringen av domstolsväsendet fortsätter för att det skall stå väl rustat för 2000-talet. Moderniseringen skall bl.a. ske genom renodling av domstolarna och domarrollen, möjligheter till samverkan mellan domstolarna, kompetensutveckling av personalen och förenklade förfaranderegler.

Utskottet har inget att invända mot vad regeringen anför.

Anslaget

Från anslaget betalas kostnaderna för de allmänna domstolarna, de allmänna förvaltningsdomstolarna, hyresnämnderna, arrendenämnderna och Domstolsverket. Härutöver betalas från anslaget kostnaderna för Rättshjälpsmyndigheten.

Enligt vad regeringen anför i propositionen beräknas domstolsväsendets utgifter för år 1999 uppgå till 3 169 000 000 kr, vilket är 102 miljoner kronor mer än anvisade medel för budgetåret. Domstolarna har under flera år förbrukat mer än anvisade medel. Denna förbrukning har finansierats av ett tidigare stort anslagssparande.

Regeringen bedömer att det är nödvändigt att avsätta resurser för att med kraft kunna fortsätta reformarbetet inom domstolsväsendet. Riksdagen har i enlighet med det beslut som fattades i samband med regeringens ekonomiska vårproposition (1998/99:FiU20, JuU3y, rskr. 256) beslutat att tillföra rättsväsendet 150 miljoner kronor som ramhöjning. I budgetpropositionen föreslår regeringen att domstolsväsendet tillförs 110 miljoner kronor år 2000. Av dessa avser 40 miljoner kronor engångsvisa medel för avvecklingen av de allmänna advokatbyråerna.

Domstolsväsendet tillfördes engångsvis för år 1999 10 miljoner kronor för kostnader i samband med införandet av miljödomstolar.

För budgetåret 2000 förslås att 1 miljon kronor överförs från utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar för att möta ökade tolk- och översättningskostnader i samband med regeringens proposition om en samlad minoritetspolitik. År 1999 fördes 12 miljoner kronor från domstolsväsendet till utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner till följd av att kommunerna i ökad utsträckning skulle hjälpa föräldrar att träffa avtal om vårdnad, boende och umgänge. Denna reform väntades medföra ökade kostnader för kommunerna och minskade kostnader för domstolarna. Från utgiftsområde 25 görs nu en återföring till domstolsväsendet med 4,5 miljoner kronor.

Som kompensation för beräknade utgiftsökningar för löner, lokaler m.m. räknas anslaget upp med omkring 26 miljoner kronor.

Slutligen har en teknisk justering gjorts vid beräkningen av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premier för avtalsförsäkringarna. Anslaget tillförs 160,8 miljoner kronor.

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen till Domstolsväsendet m.m. för år 2000 anvisar ett ramanslag om 3 358 956 000 kr.

I motion Ju907 (kd) yrkas en höjning av anslaget med 40 miljoner kronor och i motion Ju909 (c) en höjning med 225 miljoner kronor som skall möjliggöra att nuvarande antal tingsrätter behålls. En ökning av anslaget med 100 miljoner kronor begärs i motion Ju910 (fp) under det att en ökning med drygt 106 miljoner kronor yrkas i motion Ju911 (m). I den sistnämnda motionen begärs dessutom ett tillkännagivande av innebörd att inga ytterligare besparingar för närvarande bör göras i domstolsväsendets anslag.

Anslagsyrkandena behandlas ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen.

Domstolsorganisationen

Allmänna synpunkter

I motion Ju910 (fp) begärs att regeringen skall tillsätta en förutsättningslös och samlad utredning av domstolsväsendet. I motion Ju911 (m) yrkas att regeringen skall presentera en övergripande plan för reformering av domstolsväsendet.

Genom beslut den 29 juni 1995 tillkallade regeringen en kommitté med uppgift att göra en översyn av domstolsväsendet (dir. 1995:102). Kommittén, som antog namnet 1995 års Domstolskommitté, skulle i en första etapp lämna förslag till en ny organisation för domstolsväsendet som helhet. I uppdraget låg även att lämna förslag beträffande domstolarnas inre organisation. Kommittén erhöll kompletterande direktiv år 1997 (dir. 1997:50). Genom tilläggsdirektiv av den 26 mars 1998 (dir. 1998:22) bestämdes att kommitténs uppdrag inte längre skulle omfatta domstolarnas yttre organisation. Uppdraget begränsades till att avse frågor om domstolarnas beredningsorganisation samt notarie- och domarutbildningen. Samtidigt uppdrogs åt kommitténs ordförande att sammanställa det grundmaterial som Domstolskommittén tagit fram rörande domstolsorganisationen. Domstolskommittén överlämnade i juni 1998 betänkandet Domaren och beredningsorganisationen – utbildning och arbetsfördelning (SOU 1998:88). Grundmaterialet har i november 1998 presenterats i betänkande SOU 1998:135.

I budgetpropositionen understryker regeringen att den sedan flera år bedriver en omfattande modernisering av rättsväsendet. För att möta de krav som bl.a. den ökade och mera komplicerade brottsligheten, internationaliseringen och den tekniska utvecklingen ställer pågående således ett målmedvetet utvecklingsarbete inom rättsväsendet. Det tar också sikte på att garantera att ett medborgarskapsperspektiv skall präglade verksamheten på 2000-talet. Moderniseringen av rättsväsendet skall i ökande utsträckning utgå från en helhetsyn på verksamheten och långtgående myndighetssamverkan. Självklart

måste sådan samverkan ske med respekt för den grundläggande rollfördelningen. Moderniseringsarbetet tar också sikte på domstolsväsendet som en fundamental del i en rättsstat och ett demokratiskt samhälle. Moderniseringsarbetet har nu kommit in i en mer intensiv fas, inte minst genom den nya roll som regeringen i budgetpropositionen för år 1999 anmälde att den tilldelat Domstolsverket (prop. 1998/99:1 utg.omr. 4 s. 76). Förändringsarbetet syftar bl.a. till att säkerställa och ytterligare höja kompetensen inom domstolsväsendet och att göra verksamheten mera flexibel och mindre sårbar samt att se till att domstolarna blir attraktiva arbetsplatser. Vidare skall domstolarna både anpassas till och dra nytta av den tekniska utvecklingen. Ambitionsnivån i reformarbetet skall vara hög. Förutsättningar skall skapas för att förändringsarbetet skall kunna drivas långsiktigt och planmässigt (budgetprop. utg.omr. 4 avsnitt 6.5).

Vid en utfrågning inför utskottet har företrädare för Domstolsverket redogjort för det arbete verket bedriver och avser att bedriva med utveckling och rationalisering av domstolsväsendet. Företrädare för Sveriges Domareförbund och Sveriges Akademikers Centralorganisation har uppvaktat utskottet angående arbetsläget och det pågående förändringsarbetet i domstolarna.

Justitieministern har inför utskottet redogjort för det pågående förändringsarbetet i domstolarna. Hon hänförde sig därvid i huvudsak till budgetpropositionen. Vidare underströk hon vikten av ett helhetsperspektiv i reformarbetet. Den nuvarande försöksverksamheten är inte planlös utan drivs i det klara syftet att skaffa underlag som skall göra det möjligt att tillskapa ett väl fungerande domstolsväsende. När det gäller informationen till riksdagen är det naturligt att denna i första hand lämnas i budgetpropositionen. Är det fråga om lagändringar, kommer regeringen givetvis att lämna propositioner till riksdagen. I övrigt är det möjligt att det pågående reformarbetet och utvärderingar av detta kommer att redovisas i en skrivelse till riksdagen. Under alla förhållanden skall utskottet och riksdagen hållas fortlöpande informerade, framhöll justitieministern.

Utskottet hade vid riksmötet 1998/99 att ta ställning till liknande motionsyrkanden. Utskottet anförde den gången bl.a. följande. Såsom framgick av budgetpropositionen och de upplysningar som lämnats utskottet av företrädare för Domstolsverket bedrevs ett omfattande arbete för att skapa effektivare och slagkraftigare domstolar. Utskottet hade förståelse för att detta arbete också kunde omfatta vissa organisationsförändringar. Utskottet ville samtidigt understryka vikten av att större organisationsförändringar hade en bred politisk förankring. Utskottet avstyrkte de då föreliggande motionsyrkandena (bet. 1998/99:JuU1 s. 35).

Utskottet vill nu till en början slå fast att det vidhåller de nyss återgivna uttalandena. När det gäller det fortsatta reformarbetet instämmer utskottet i regeringens uppfattning att detta bör bedrivas så att man med ledning av vunna erfarenheter kan avgöra vilka förändringar som bör genomföras framgent. Ett sådant förfaringsätt synes bättre ägnat att tillgodose önskemålet om ett väl fungerande domstolsväsende än på förhand uppställda planer. Utskottet, som utgår från att riksdagen fortlöpande kommer att hållas informerad om det pågående reformarbetet, kan inte se att någon ny, eventuellt parla-

mentarisk, utredning om domstolsväsendet skulle vara önskvärd i nuläget. Utskottet avstyrker motionerna Ju910 och Ju911 i nu ifrågavarande delar.

I motion Ju907 (kd) anförs att de allmänna domstolarna och förvaltningsdomstolarna bör slås samman.

Frågan om sammanläggning av tingsrätter och länsrätter skulle övervägas av Domstolskommittén (dir. 1997:50). Domstolskommittén lade dock aldrig fram några förslag rörande domstolarnas yttre organisation.

I budgetpropositionen redovisar regeringen vissa projekt som syftar till en ökad samverkan inom och mellan domstolsslagen. Under 1998 inleddes, upplyser regeringen, ett antal försöksverksamheter som syftar till att pröva om en utökad samverkan mellan domstolarna innebär att verksamheten kan främjas vid dessa och att chefsresursen kan användas effektivare så att domararbetskraften i högre grad kan komma den dömande verksamheten till godo. Projekten innebär att två tingsrätter eller en tingsrätt och en länsrätt har samma lagman. Vidare kan notarietjänstgöringen fullgöras vid både länsrätten och tingsrätten i de fall då det är fråga om skilda domstolsslag. I tingsrätterna i Hallsberg och Örebro respektive Kalmar och Oskarshamn pågår projekt med gemensam chef för två tingsrätter. Administrativ samverkan prövas även mellan tingsrätter och länsrätter bl.a. i Växjö och Karlskrona. Under 1999 har Domstolsverket tagit initiativ till ytterligare utvecklingsprojekt av detta slag. De första projekten skall avslutas under första halvåret 2000. Domstolsverket bedriver nu en utvärdering av de projekt som inleddes under 1998. Denna utvärdering skall redovisas till regeringen senast den 31 december 1999.

Regeringen upplyser vidare att den givit Domstolsverket i uppdrag att i samråd med Hovrätten för Nedre Norrland, Hovrätten för Övre Norrland och Kammarrätten i Sundsvall utreda förutsättningarna för en organisatorisk samverkan under gemensam ledning mellan dessa överrätter. Detta uppdrag skall redovisas senast den 3 januari 2000.

Utskottet har för närvarande inget underlag för att ta ställning till frågan om sammanslagning av allmänna domstolar och förvaltningsdomstolar. Den pågående försöksverksamheten med administrativ samverkan mellan domstolar från de båda domstolsslagen bör emellertid, enligt utskottets uppfattning, kunna ge underlag för ett väl underbyggt ställningstagande i denna fråga. Utskottet avstyrker motion Ju907 i denna del.

I motion Ju907 (kd) anförs att Domstolsverket bör vara ett rent serviceorgan åt domstolarna. I motion Ju911 (m) begärs en utredning av Domstolsverkets funktion och ställning i förhållande till domstolarna. Motionärerna ifrågasätter bl.a. om Domstolsverkets roll i budgetprocessen och förändringsarbetet är förenlig med regeringsformens krav på domstolarnas självständighet i förhållande till regeringen.

Frågan om Domstolsverkets ställning i förhållande till domstolarna är inte berörd i budgetpropositionen. I denna framhålls dock verkets roll som ”motor” i förändringsarbetet. Domstolsverket skall ha en både stödjande och drivande roll och reformarbetet skall bedrivas i nära samverkan med domstolarna och domstolspersonalen. Den 1 januari 1999 genomfördes en omorganisation av verket för att anpassa detta till de nya uppgifterna. En utvecklingsgrupp har bildats och knutits till verkets utvecklingsenhet. Gruppen, som

består av personer med bred kunskap om och erfarenhet av domstolsverksamhet skall huvudsakligen arbeta med förändringsarbetet ute på domstolarna. I dialog med domstolarna skall projekt utvecklas som syftar till att förbättra verksamheten (budgetprop. utg.omr. 4 avsnitt 6.5.1).

Regeringsformen (RF) upptar i sitt 11 kap. bestämmelser till skydd för domstolarnas självständighet. En i detta hänseende central bestämmelse är 11 kap. 2 § RF vari föreskrivs att ingen myndighet, ej heller riksdagen, får bestämma hur domstol skall döma i det enskilda fallet eller hur domstol i övrigt skall tillämpa rättsregel i särskilt fall.

Domstolsverket inrättades den 1 juli 1975 (prop. 1974:1, bil. 4, JuU 1974:6, rskr. 1974:128).

Utskottet hade år 1972 att ta ställning till det principiella förslaget om inrättande av en central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet (prop. 1972:1, bil. 4, JuU 1972:8, rskr. 159). I anledning av en motion uttalade utskottet bl.a. följande. De farhågor som i motionen uttalats för att domstolarnas självständighet skulle kunna äventyras av beslutet att inrätta en sådan myndighet föranledde utskottet att, i överensstämmelse med uttalanden i direktiven för Domstolsverksutredningen och i denna utrednings betänkande, mycket bestämt framhålla att tillskapandet av en central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet självfallet inte fick innebära något som helst ingrepp i domstolarnas självständighet och integritet när det gällde den dömande verksamheten. Att så inte blev fallet var en rättssäkerhetsfråga av stor vikt som borde ägnas särskild uppmärksamhet i detta sammanhang. Framför allt borde enligt utskottets mening övervägas den problematik som sammanhänge med gränsdragningen mellan dömande och administrativ verksamhet. Utskottet förutsatte att så skedde i det fortsatta arbetet med fastläggandet av verkets ställning, organisation och arbetsuppgifter. I sammanhanget kunde framhållas att ett domstolsverk självfallet i vanlig ordning skulle bli underkastat justitieombudsmännens och justitiekanslerns tillsyn samt att vederbörande statsråd hade att se till att verksamheten hölls inom den ram som Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt dragit upp. Man kunde också utgå från att domstolarna själva hade förutsättningar att tillse att ifrågakvarande gränser inte överskreds (JuU 1972:8 s. 4).

I samband med behandlingen av propositionen med förslag till organisation av den nya centralmyndigheten för domstolsväsendet m.m. (prop. 1974:149) återkom utskottet till de principiella frågorna kring myndighetens ställning (JuU 1975:1, rskr. 1). Härvid anförde utskottet bl.a. följande.

När det nu gällde att dra upp de närmare riktlinjerna för den nya domstolsförvaltningen ville utskottet framhålla att avsikten inte var – och inte heller hade varit – att Domstolsverket skulle anförtros andra uppgifter än sådana som var av rent administrativ karaktär. Att den egentliga verksamheten inom domstolsväsendet, den dömande och rättstillämpande verksamheten, måste falla utanför Domstolsverkets kompetensområde följde redan av stadgandet i 11 kap. 2 § RF. För den dömande verksamheten hade också byggts upp en särskild instansordning. Att en centralmyndighet på domstolsväsendets område sålunda inte hade att handlägga ärenden rörande den egentliga verksamheten inom förvaltningsområdet gav myndigheten en särställning i förhål-

lande till andra centrala ämbetsverk och blev av avgörande betydelse vid fastläggandet av dess uppgifter.

Som utskottet hade uttalat år 1972 var det en rättssäkerhetsfråga av stor betydelse att den grundläggande principen om domstolarnas självständighet i den dömande och rättstillämpande verksamheten upprätthölls. Med beaktande härav ansåg utskottet, i likhet med departementschefen, att det i centralmyndighetens instruktion skulle tas in en erinran om att myndigheten vid fullgörandet av sina åligganden hade att iaktta principen om domstolarnas grundlagsfästa självständighet vid fullgörandet av de dömande och rättstillämpande uppgifterna. I enlighet härmed borde det enligt utskottets mening av instruktionen också framgå att centralmyndighetens åligganden enligt instruktionen skulle gälla enbart den administrativa verksamheten inom förvaltningsområdet. Av vad nu sagts följde att det genom Domstolsverkets inrättande huvudsakligen tillskapats möjligheter för domstolarna att få kvalificerad service i frågor av den art som dittills hade ankommit på Domstolsväsendets organisationsnämnd. Något subordinationsförhållande av för svensk förvaltning sedvanlig modell skulle däremot inte komma till stånd (s. 13).

Beaktandet av självständighetsprincipen föranledde, fortsatte utskottet, en begränsning i de uppgifter som skulle ankomma på Domstolsverket på grund av dess ansvar för att verksamheten inom förvaltningsområdet bedrevs effektivt och rationellt. Centralmyndigheten borde verka för att verksamheten bedrevs effektivt, men effektivitetskravet fick inte drivas så långt att det inkräktade på det viktiga allmänna intresset av rättssäkerhetens upprätthållande. Vad det för verkets del var fråga om var att genom en rationellt avpassad organisation och genom ändamålsenliga administrativa rutiner skapa förutsättningar för effektivt arbetande och i sin verksamhet självständiga domstolar för vilka allmänheten hyste förtroende. Med effektivitet måste i detta sammanhang i första hand avses säkerhet i dömandet (s. 14 f).

År 1980 beslöt regeringen att tillkalla en särskild utredare med uppgift att följa upp 1975 års reform av domstolsadministrationen. Enligt direktiven skulle utredaren bl.a. undersöka om principen om domstolarnas självständighet trätts för när genom Domstolsverkets verksamhet och om uppgiftsfördelningen i administrativt hänseende mellan domstolarna, verket och regeringen var ändamålsenlig. I promemorian Domstolsverket och domstolarna (Ds Ju 1982:3) anförde utredaren att Domstolsverkets verksamhet inte hade medfört något intrång i domstolarnas självständighet samt att verket syntes ha ägnat sig åt angelägna uppgifter och hade gjort en riktig prioritering av dessa. Utredningen framhöll att Domstolsverkets servicefunktion gentemot domstolarna var den allra viktigaste av verkets uppgifter och att andra, i och för sig angelägna uppgifter, inte borde ges en sådan omfattning att serviceverksamheten till någon del eftersattes.

Domstolsverkets verksamhet regleras numera i förordningen (1988:317) med instruktion för Domstolsverket. Av denna framgår att verket är central förvaltningsmyndighet för bl.a. de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna (1 §). Vidare gäller att verket, med iakttagande av domstolarnas självständighet enligt regeringsformen vid fullgörande av deras dömande och rättstillämpande uppgifter, skall, utöver vad som följer av

särskilda bestämmelser, inom sitt verksamhetsområde i administrativt hänseende leda och samordna verksamheten, meddela föreskrifter och allmänna råd samt se till att verksamheten bedrivs effektivt. Verket får inte föreskriva att en viss rotel eller ett visst mål eller ärende skall tilldelas en viss enskild domare eller på annat sätt bestämma hur dömande uppgifter skall fördelas mellan enskilda domare (2 §).

I en år 1992 inom Justitiedepartementet upprättad promemoria Domstolsväsendet – Organisation och administration i framtiden (Ds 1992:38) föreslogs att Domstolsverket skulle avvecklas och dess uppgifter fördelas mellan Regeringskansliet, ett centralt stabsorgan och domstolarna. Efter remisskritik fullföljdes inte förslaget (prop. 1992/93:100 bil. 3 s. 26).

Enligt utskottets uppfattning är de ovan redovisade uttalandena av utskottet rörande förhållandet mellan domstolarna och Domstolsverket alltjämt giltiga. Av dessa följer att Domstolsverkets verksamhet inte i något hänseende får inkräkta på domstolarnas självständighet i deras rättstillämpande och dömande verksamhet. Domstolsverkets uppgift är i stället att tillhandahålla kvalificerad service åt domstolarna i administrativa frågor. Visserligen bör Domstolsverket eftersträva att domstolsorganisationen är effektiv, men utskottet vill understryka att strävan efter effektivitet inte får gå ut över rättssäkerheten. Enligt utskottets uppfattning kommer det nu redovisade synsättet också väl till uttryck i Domstolsverkets instruktion. Mot denna bakgrund anser utskottet inte att det finns skäl för att nu tillsätta en utredning om Domstolsverkets ställning i förhållande till domstolarna. Utskottet avstyrker motionerna Ju907 och Ju911 i nu ifrågakarande delar.

Antalet tingsrätter

Ett stort antal motionsyrkanden rör tingsrättsorganisationen. I motionerna Ju416 och Ju905, båda (c), anförs att flera tingsrätter bör kunna samverka i större domkretsar. I motion Ju905 yrkas dessutom att antalet tingsrätter skall bestämmas av riksdagen. Att det nuvarande antalet tingsrätter i princip skall behållas begärs i motion Ju907 (kd) och i samma motion yrkas vidare att antalet tingsrätter och deras domkretsar skall bestämmas i lag.

I motionerna Ju404 (c), Ju409 (fp) och Ju704 (m) begärs att de små tingsrätterna skall vara kvar. I motion Ju409 begärs dessutom att inga ytterligare tingsrätter skall läggas ned förrän man utvärderat resultaten av redan gjorda nedläggningar. En översyn av domstolsorganisationen med utgångspunkt att domstolarna skall vara lokalt förankrade efterfrågas i motion Ju420 (m).

Vissa yrkanden går ut på bevarande av namngivna tingsrätter. Sålunda begärs bevarande i motion Ju402 (m) av Strömstads tingsrätt, i motionerna Ju410 (fp, kd, m, c, v, mp) och Ju415 (s) av Lycksele tingsrätt, i motion Ju414 (c) av Tierps tingsrätt, i motion Ju417 (c) av tingsrätterna i Kalmar län och i motion Ju421 (c) av tingsrätterna i Örebro län. En organisatorisk samverkan mellan Ljusdals och Hudiksvalls tingsrätter efterfrågas i motion Ju416 (c).

I motionerna framhålls bl.a. att små domstolar är effektiva och håller en lika god kvalitet i sitt dömande som större domstolar. Medborgarnas närhet till domstolarna är viktig från rättssäkerhetssynpunkt och lokalkännedom hos

domare och nämndemän önskvärd. Läggs en tingsrätt ned, kan den juridiska servicen på orten i form av t.ex. advokatbyråer också komma att försvinna.

Som ovan nämnts hade Domstolskommittén enligt sina ursprungliga direktiv att lägga fram förslag till en helt ny domstolsorganisation. I direktiven uttalades bl.a. att det var ofrånkomligt att antalet tingsrätter skulle komma att minska. Sedan Domstolskommittén meddelat regeringen att en så långtgående förändring av tingsrättsorganisationen som de ursprungliga direktiven förutsatte inte kunde vinna ledamöternas stöd, begränsades kommitténs uppdrag till att avse domstolsväsendets inre organisation (dir. 1998:22).

I budgetpropositionen anför regeringen i huvudsak följande i dessa frågor. De senaste årtiondena har diskussionerna om en reformering av domstolsväsendet fokuserats på tingsrätternas storlek. Numera bedrivs moderniseringsarbetet med ett annorlunda synsätt. I reformarbetet skall det goda i den nuvarande tingsrättsorganisationen behållas och åtgärder vidtas som främjar en utveckling mot ett effektivare resursutnyttjande och en dömande verksamhet av ännu högre kvalitet än i dag.

Viktiga utgångspunkter är, framhåller regeringen, den geografiska närheten till domstolen och domstolens lokala förankring i allmänhet. Ett rättssäkert och modernt domstolsväsende måste kunna tillgodose krav på specialisering och kompetensutveckling. Därutöver måste organisationen kunna hantera arbetstoppar och frånvaro m.m. Även lokaliseringen av polis, åklagare och häkten är av betydelse när domstolsorganisationen diskuteras.

Alltfler måltypen kräver, anför regeringen, att domarna har specialistkompetens. Den ökande internationaliseringen ställer samma krav. Detta kan vara svårt att upprätthålla vid en alltför liten domstol. Den lösning som hittills har valts är att vissa speciella måltypen, exempelvis miljömål, tryckfrihetsmål och sjömål, har fördelats på regionala domstolar. En annan lösning kan vara att göra domstolarnas verksamhetsområden större. En sådan ordning leder i sin tur till ökade möjligheter till individuell kompetensutveckling. Regeringen avser att inrikta det fortsatta förändringsarbetet på att se över domstolarnas domkretsar. I en region kan det t.ex. vara lämpligt att bedriva verksamhet i flera domstolar med en gemensam domkrets. En sådan konstruktion gör det möjligt att samla specialmål till en del enheter och att förstärka vid sjukdom och semester. Den ger också möjlighet att utjämna arbetsbördan vid toppar samtidigt som det stora flertalet mål av mer normalt slag även fortsättningsvis handläggs vid den domstol som ligger närmast för parterna i målet. Den beskrivna modellen förutsätter en gemensam administration och en gemensam ledning.

Regeringen understryker att den skisserade modellen kan användas för att behålla domstolsverksamhet vid mindre domstolar som utan vidtagna åtgärder har eller kommer att få svårt att i framtiden bedriva en effektiv verksamhet med bibehållen kvalitet. I ett mindre antal fall, t.ex. där det är mycket nära mellan domstolar och/eller där målunderlaget är alltför litet för att skapa bärkraftiga domstolsenheter, kan det finnas behov av att lägga samman domstolen på orten med en annan intilliggande domstol. Ett exempel på det sistnämnda är den sammanläggning som skedde den 1 maj 1999 av Åmåls tingsrätt med Vänersborgs tingsrätt.

Regeringen framhåller att sammanläggningen, enligt Domstolsverkets slutredovisning, gått att genomföra till gagn för både verksamheten och personalen.

Vidare upplyser regeringen att den givit Domstolsverket i uppdrag att se om det finns förutsättningar för att lägga samman Jakobsbergs och Sollenluna tingsrätter. Om verkets utredning, som skall redovisas senast den 1 december 1999, visar att verksamheten i regionen kan förbättras i en sammanslagen domstol, avser regeringen att lägga samman domstolarna. Domstolsverket har bedömt att Ljusdals tingsrätt inte har målunderlag för mer än en halv domarrotel. Ett förslag av innebörd att Ljusdals tingsrätt läggs samman med Hudiksvalls tingsrätt har remissbehandlats och skall nu beredas.

Slutligen upplyser regeringen att Domstolsverket för närvarande arbetar tillsammans med tingsrätterna i Helsingborg, Klippan, Landskrona och Ängelholm för att se över vad som kan och bör göras för att förstärka den dömande verksamheten i nordvästra Skåne. Ett liknande projekt bedrivs i Blekinge län. Inriktningen är, framhåller regeringen, att fördela mål och resurser så att domstolsverksamheten i områdena kan bedrivas effektivare (budgetprop. utg.omr. 4 avsnitt 6.5.1).

Enligt 11 kap. 4 § regeringsformen (RF) gäller bl.a. att föreskrifter om huvuddragen av domstolarnas organisation meddelas i lag. I 1 kap. 1 § rättegångsbalken (RB) stadgas inledningsvis att tingsrätt är allmän underrätt och, om ej annat är föreskrivet, första domstol. Av paragrafens andra stycke framgår att domsaga är tingsrättens domkrets och att regeringen förordnar om indelningen i domsagor.

Tingsrätternas domkretsar bestäms genom förordningen (1982:996) om rikets indelning i domsagor. Även om det sålunda är regeringen som bestämmer om indelningen i domsagor och därmed om antalet tingsrätter får, med hänsyn till de ändringar i anslagsbehov och personaluppsättning som en domsagoreglering kan föranleda, riksdagen ofta ett avgörande inflytande på frågan, se betänkandet Ny domkretsindelning för underrätterna (SOU 1967:4) s. 32. Ett exempel härpå utgör riksdagsbehandlingen av frågan om nedläggning av nuvarande Ljusdals tingsrätt, JuU 1973:44. Det bör också anmärkas att regeringen under senare år i budgetpropositionen för riksdagen anmält planerade organisationsförändringar när dessa inneburit att någon tingsrätt skulle läggas ned.

Som ovan nämnts hade utskottet vid riksmötet 1998/99 att ta ställning till motionsyrkanden om domstolsorganisationen, bl.a. i fråga om antalet tingsrätter. Utskottet uttalade då att regeringen borde – som skett i ärendet – anmäla organisationsförändringar som innebar att domstolar lades ned. I övrigt hade utskottet inga invändningar mot det nödvändiga utvecklingsarbete som bedrevs. Det saknades anledning för riksdagen att då uttala sig om antalet tingsrätter. Utskottet avstyrkte de då föreliggande motionerna (bet. 1998/99:JuU1 s. 35).

Som utskottet konstaterat ovan pågår ett omfattande reformarbete inom domstolsväsendet. När det gäller den yttre domstolsorganisationen ser utskottet ingen anledning att nu inta en annan hållning än vid frågans behandling under förra riksmötet. Utskottet utgår därvid från att behovet av lokal förankring och de geografiska förhållandena i skilda delar av Sverige beaktas

i det pågående arbetet. Utskottet avstyrker motionerna Ju402, Ju404, Ju409, Ju410, Ju414, Ju415, Ju416, Ju417, Ju420, Ju421, Ju704, Ju905 och Ju907 i nu ifrågavarande delar.

Sidoverksamheter

I motionerna Ju905 (c) och Ju907 (kd) begärs att inskrivningsverksamheten skall behållas vid tingsrätterna. I motion Ju911 (m) yrkas att inga förändringar av inskrivningsverksamheten skall göras förrän riksdagen haft tillfälle att ta ställning till den framtida organisationen av domstolsväsendet.

Inskrivningsmyndigheterna är självständiga myndigheter som är knutna till tingsrätterna på respektive ort. Det finns för närvarande 91 inskrivningsmyndigheter.

Domstolsverket utarbetade på regeringens uppdrag i samarbete med Lantmäteriverket rapporten Inskrivningsverksamhetens framtida organisation (DV rapport 1997:5). I rapporten föreslogs att inskrivningsverksamheten den 1 januari 2001 skulle flyttas från de allmänna domstolarna och knytas till lantmäterimyndigheterna. Rapporten har remissbehandlats.

I budgetpropositionen anför regeringen i denna del att de nuvarande inskrivningsmyndigheterna fungerar väl och erbjuder medborgarna en god service i såväl inskrivningsfrågor som juridiska frågor med viss anknytning till inskrivningsärenden. Den genomförda datoriseringen av inskrivningsmyndigheterna och en allmän effektivisering av verksamheten har emellertid inneburit att det vid de allra flesta tingsrätterna inte finns arbetsunderlag för mer än en årsarbetskraft vid inskrivningsmyndigheten. En så liten organisation är sårbar och inte tillräckligt kostnadseffektiv. Beräkningar av ärendemängder vid några av de större tingsrätterna ger vid handen att verksamheten i större enheter kan effektiviseras ytterligare. Merparten av arbetet vid inskrivningsmyndigheterna utförs av domstolssekreterare och om det uppkommer frågor som kräver juridisk sakkunskap bistår i första hand tingsnotarier och i undantagsfall domare med dessa kunskaper.

Enligt regeringens uppfattning är det framför allt samordningen med fastighetsbildning och fastighetsregistrering som skulle kunna tala för en överföring av inskrivningsverksamheten till Lantmäteriverket och de statliga lantmäterimyndigheterna. Regeringen framhåller emellertid att en förändrad organisation ställer krav på att verksamheten fungerar väl redan från första dagen, eftersom inskrivningsverksamheten har stor betydelse för kreditgivningen. En förändring inom tingsrättsorganisationen kan ske successivt utan att medborgarna drabbas av försämrad service. I den nuvarande verksamheten finns tillgång till erforderlig handläggare- och juristkompetens. Vid en överföring till lantmäteriorganisationen skulle den juridiska kompetensen i tingsrätterna inte kunna tas till vara och det juriststöd som fordrades i den av Domstolsverket förordade organisationen skulle vara svårt att dimensionera.

Regeringen anser därför att en avvägning av de skäl som legat till grund för Domstolsverkets förslag och de synpunkter som förts fram under remissbehandlingen leder till slutsatsen att inskrivningsmyndigheterna även i fortsättningen bör knytas till tingsrätterna.

När det gäller frågan om vid hur många tingsrätter inskrivningsverksamhet bör bedrivas, framhåller regeringen att om en inskrivningsmyndighet placeras i varje hovrättsområde, får man myndigheter med 15–30 anställda. En sådan organisation har goda förutsättningar att bli en stimulerande arbetsplats för de anställda och att vara en uthållig och kostnadseffektiv organisation för den framtida verksamheten.

De framtida inskrivningsmyndigheterna bör, anför regeringen, placeras vid tingsrätter utanför storstäderna. Det finns lika goda förutsättningar att bedriva inskrivningsverksamhet vid en mindre tingsrätt som vid en stor tingsrätt. Det är mindre kostsamt med lokaler utanför de större städerna och det är sannolikt lättare att rekrytera personal vid orter där arbetsmarknaden inte är lika god som i tillväxtregioner. Det finns också goda skäl att ta regionala hänsyn och sysselsättningshänsyn vid lokaliseringen. Regeringen avser därför att placera inskrivningsmyndigheterna vid tingsrätterna i Eksjö, Härnösand, Hässleholm, Mora, Norrtälje, Skellefteå och Uddevalla (budgetprop. utg.omr. 4 avsnitt 6.5.2).

Utskottet delar regeringens uppfattning att inskrivningsverksamheten måste vara både uthållig och kostnadseffektiv. Förändringar av den nuvarande organisationen är därför nödvändiga. Enligt utskottets uppfattning tillgodoser regeringens förslag önskemålet om uthållighet och kostnadseffektivitet samtidigt som kompetensen i den nuvarande organisationen tas till vara. Utskottet anser att koncentrationen av inskrivningsverksamheten till sju tingsrätter – eller således två inskrivningsmyndigheter vid tingsrätter under Svea hovrätt och en i vart och ett av de övriga hovrättsområdena – är väl avvägd. Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag i denna del och avstyrker motionerna Ju905, Ju907 och Ju911 i nu ifrågavarande delar.

I motion Ju907 (kd) yrkas att bouppteckningsverksamheten skall ligga kvar vid tingsrätterna och i motion Ju911 (m) begärs att inga förändringar av bouppteckningsverksamheten görs förrän riksdagen fått ta ställning till den framtida domstolsorganisationen.

Ärenden om inregistrering av bouppteckningar och om fastställande av arvsskatt handläggs för närvarande vid tingsrätterna. Ärvdabalksutredningen föreslog i sitt delbetänkande Bouppteckningar och arvsskatt (SOU 1996:160) att tingsrätternas befattning med bouppteckningar i princip helt borde upphöra och att skattemyndigheterna skulle såväl registrera dödsboanmälningar och bouppteckningar som fatta beslut om arvsskatt. Betänkandet har remissbehandlats.

I budgetpropositionen anför regeringen att den delar bedömningen i betänkandet att det finns stora effektivitetsvinster för det allmänna om verksamheten samlas vid skattemyndigheterna, som är det allmännas specialister på beskattning. Regeringen menar att betydande förenklingar och effektiviseringar av bouppteckningsverksamheten har större möjlighet att slå igenom vid en överföring till skattemyndigheterna, bl.a. genom att arbetet med bouppteckningarna kommer att datoriseras. En överföring från tingsrätterna innebär att arbetet där i än högre grad kan renodlas till den dömande verksamheten. De som i huvudsak handlägger ärendena vid domstol är domstolssekreterare och tingsnotarier. Den kompetens som dessa besitter kan överföras till skattemyndigheterna genom överförande av domstolssekreterare från

tingsrätterna till skattemyndigheterna och genom inrättande av särskilda kombinationstjänster mellan skattemyndighet och domstol för notarier. De årliga besparingarna av en överföring av bouppteckningsverksamheten till skattemyndigheterna beräknas uppgå till omkring 30 miljoner kronor. Vid en samlad bedömning anser regeringen att bouppteckningsverksamheten har betydligt större möjligheter att utvecklas och effektiviseras inom skatteförvaltningen. Regeringen föreslår därför att skatteförvaltningen i framtiden skall svara för bouppteckningsverksamheten.

Regeringen framhåller vidare att de organisatoriska konsekvenserna av en överflyttning inte behandlas i Ärvdabalksutredningens betänkande. Dessa frågor har emellertid på regeringens uppdrag analyserats av Domstolsverket och Riksskatteverket i rapporten Registrering och skattläggning av bouppteckningar – Förslag till en framtida organisation (DV Rapport 1999:1 och RSV Rapport 1999:10). I rapporten föreslås att verksamheten förläggs till en ort i var och en av skatteförvaltningens regioner eller sammanlagt till tio orter. Rapporten har remissbehandlats. Eftersom reformen kräver omfattande lagändringar, avser regeringen att lägga fram en proposition med sådana förslag under år 2000 i syfte att förändringarna skall kunna träda i kraft den 1 juli 2001 (budgetprop. utg.omr. 4 avsnitt 6.5.2).

Utskottet instämmer i regeringens uppfattning att en överföring av bouppteckningsverksamheten från tingsrätterna till skattemyndigheterna torde medföra betydande effektivitetsvinster. Vidare vill utskottet peka på att såväl arvsskatt som gåvoskatt tas ut med stöd av lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt och att de regionala skattemyndigheterna numera är beskattningsmyndigheter vid uttagande av gåvoskatt. De har således redan i dag viss erfarenhet av den tillämpliga skattelagstiftningen. Samtidigt vill utskottet understryka att beslut om fastställande av arvsskatt kan innefatta komplicerade civilrättsliga bedömningar, och utskottet utgår från att regeringen i sitt arbete med den kommande organisationen noga beaktar att skattemyndigheterna har erforderlig kompetens även i detta hänseende. Utskottet tillstyrker med det anförda regeringens principförslag och avstyrker motionerna Ju907 och Ju911 i berörda delar.

I motion Ju408 (s) begärs att inregistreringen av företagshypotek flyttas från Malmö tingsrätt till Patent- och registreringsverket.

Domstolsverket har på regeringens uppdrag utarbetat rapporten Inskrivningsmyndighetens för företagsinteckning framtida organisation (DV rapport 1997:7). Verket föreslår i rapporten att företagsinteckningsverksamheten överförs till Patent- och registreringsverket.

Rapporten har remissbehandlats och bereds nu i Justitiedepartementet.

Utskottet, som flera gånger tidigare haft att ta ställning till yrkanden av motsvarande innebörd, anser att det pågående beredningsarbetet inte bör föregripas och avstyrker motion Ju408.

I motion Ju401 (m) begärs att länsrätternas lokaler skall handikappanpassas.

Frågan om vilka krav som kan ställas på byggnader i fråga om bl.a. tillgänglighet m.m. är att bedöma med utgångspunkt i 3 kap. 3 § plan- och bygglagen (1987:10) och lagen (1994:847) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk m.m. jämte anslutande författningar. Av den sistnämnda lagen

framgår att byggnadsverk som uppförs eller ändras skall uppfylla väsentliga tekniska egenskaper i fråga om bl.a. tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga (2 § 8).

Bostadsutskottet har ett flertal gånger behandlat frågan om att ge den bebyggda miljön ökad tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt funktionsförmåga. På bostadsutskottets förslag gjorde riksdagen vid riksmötet 1995/96 ett tillkännagivande om förbättringar av tillgänglighet i befintliga offentliga lokaler. Riksdagen har också i ett senare tillkännagivande uttalat sig för en skyndsam handläggning av frågorna om tillgänglighet i den offentliga miljön.

I regeringsförklaringen år 1998 framhölls att frågor om funktionshindrade var prioriterade och att tillgängligheten till offentliga lokaler skulle förbättras. Inom Regeringskansliet pågår nu arbete med en nationell handlingsplan för handikappolitiken. Handlingsplanen, som skall presenteras före utgången av år 1999, skall bl.a. omfatta tillgänglighetsfrågorna (se bet. 1998/99:BoU8 med hänvisningar).

Enligt vad utskottet inhämtat bedriver Domstolsverket ett arbete med att handikappanpassa länsrätternas lokaler i bl.a. de hänseenden motionärerna efterfrågat.

Utskottet instämmer till fullo i motionärernas önskemål att länsrätterna skall vara anpassade så att även handikappade personer kan ha tillgång till domstolslokalerna. Som framgått bedrivs arbeten såväl rörande anpassning av den offentliga miljön i stort till funktionshindrades behov som med sådan anpassning av just länsrätternas lokaler. Några ytterligare uttalanden från utskottet kan mot denna bakgrund inte anses erforderliga. Motion Ju401 avstyrks.

Frågor om nämndemän

Ersättning åt nämndemän

I motion Ju405 (c) begärs, förutom en allmän översyn av villkoren för nämndemän, att dessa skall arvoderas på samma sätt som gäller för kommunala förtroendeuppdrag. I motion Ju406 (m, kd, c, fp) efterfrågas en översyn av såväl reglerna om ersättning för förlorad arbetsförtjänst som att arvodena borde bestämmas med hänsyn till sammanträdestidens längd. En översyn av ersättningen åt nämndemän begärs också i motion Ju905 (c). Hemarbetande nämndemän bör kunna få ersättning för barnomsorgskostnader enligt vad som förordas i motion Ju907 (kd). Högre ersättningar för nämndemän begärs i motion Ju412 (c), och en översyn av nämndemännens villkor mera allmänt efterfrågas i motionerna Ju418 och Ju419, båda (s).

Nämndemän medverkar i handläggningen av olika måltyper i såväl allmänna domstolar som allmänna förvaltningsdomstolar. I tingsrätt och hovrätt deltar sålunda nämndemän i avgörandet av flertalet brottmål, se 1 kap. 3 b § och 2 kap. 4 § rättegångsbalken. Vidare ingår nämndemän i rätten när sådana domstolar avgör familjerättsliga tvistemål med fullsuttan rätt, se 14 kap. 17 och 18 §§ äktenskapsbalken samt 20 kap. 1 § föräldrabalken. För de allmänna förvaltningsdomstolarnas del gäller att nämndemän som huvudregel

deltar när länsrätt företar mål till avgörande, se 17 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar. I kammarrätt däremot medverkar nämndemän endast om det är särskilt föreskrivet, se 12 § nämnda lag. Jurymän deltar i tryckfrihetsmål i vilka talan förs om ansvar för brott samt i vissa andra fall, se 12 kap. 2 och 14 §§ och tryckfrihetsförordningen (TF). Motsvarande reglering gäller i yttrandefrihetsmål, se 9 kap. 1 § yttrandefrihetsgrundlagen (YGL).

Bestämmelser om ersättning till nämndemän och jurymän har meddelats i förordningen (1982:814) om ersättning till nämndemän och vissa andra uppdragstagare inom domstolsväsendet m.m. Av 2 § i förordningen framgår att nämndemän i tingsrätter, länsrätter, hovrätter och kammarrätter samt jurymän i tryckfrihetsmål erhåller ett arvode för sammanträde om 300 kr per dag. Härutöver gäller enligt 2 a § i förordningen att en nämndeman eller juryman, som förlorar inkomst på grund av sitt uppdrag, för varje dag som han har rätt till arvode för sammanträde också har rätt till ersättning för inkomstförlusten till den del denna inte täcks av arvodet. Tidigare gällde att inkomstförlust kunde ersättas med ett tilläggsbelopp som tillsammans med arvodet fick uppgå till högst 1 000 kr per dag; denna begränsning har alltså tagits bort med verkan från den 1 januari 1999 (SFS 1998:1806).

Arvodena beräknas sålunda utan hänsyn till sammanträdestidens längd och någon ersättning för barnomsorgskostnader utgår ej. Inte heller gottgörs nämndemannens arbete med annat än ersättning för förlorad inkomst i den mån denna går utöver arvodets belopp.

Av 4 kap. 12 § kommunallagen (1991:900) följer att förtroendevalda i kommuner och landsting har rätt till skälig ersättning för den arbetsinkomst samt de pensions- och semesterförmåner som de förlorar, när de fullgör sina uppdrag. Enligt 4 kap. 13 § samma lag beslutar fullmäktige enligt vilka grunder ersättningen skall betalas. Fullmäktige kan härutöver, enligt 4 kap. 14 § kommunallagen, besluta att förtroendevalda i skälig omfattning skall få bl.a. arvode för det arbete som är förenat med uppdraget.

Ersättning enligt kommunallagen för förtroendeuppdrag bestäms således enligt regler som, vad gäller arvoden, medger en generösare ersättning än vad som gäller för nämndemän och jurymän.

Utskottet har tidigare vid åtskilliga tillfällen behandlat frågor om ersättning till nämndemännen (se senast 1998/99:JuU1 s. 31 f). Vid förra riksmötet föreslog utskottet med anledning av flera motionsyrkanden att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande i ämnet. Utskottet anförde att det kunde ifrågasättas om inte nuvarande regler om ersättning åt nämndemän och jurymän motverkade målsättningen att nämndemannakåren skall ha en allsidig sammansättning vad gäller ålder, kön och yrke. Särskilt kunde det diskuteras om reglerna om ersättning för förlorad arbetsförtjänst medförde att yrkesverksamma personer avstod från att åta sig uppdrag som nämndeman eller juryman. Även om denna fråga då övervägdes i Justitiedepartementet ansåg utskottet, som ville understryka betydelsen av lekmäns medverkan i rättskipningen, att tiden nu var mogen för en samlad översyn av nämndemäns och jurymäns ekonomiska villkor. Vid en sådan översyn borde inte bara frågan om ersättning för förlorad arbetsförtjänst övervägas utan också spørsmålet

om arvodets storlek borde bestämmas med hänsyn till sammanträdestiden. Det fick ankomma på regeringen att vidta erforderliga åtgärder.

Vid kammarens behandling av utskottets hemställda biföll emellertid kammaren en reservation av innebörd att de ifrågakvarande motionsyrkandena skulle avstyrkas (rskr. 1998/99:80).

Utskottet har tidigare ansett att en höjning av ersättningen till nämndemän och jurymän vore önskvärd. Att full ersättning för inkomstförlust numera utgår är därför glädjande. Det saknas anledning för utskottet att nu ta initiativ till ytterligare höjningar, t.ex. av arvodet. Utskottet avstyrker motionerna Ju405, Ju406, Ju412, Ju418, Ju419, Ju905 och Ju907 i nu aktuella delar.

Rekrytering av nämndemän

I motionerna Ju403 (fp) och Ju807 (s) efterfrågas en mera representativ nämndemannakår. I motion Ju804 (fp) begärs att frågan om tillsättande av nämndemän i icke-politisk ordning skall utredas.

Nämndemän i allmän domstol utses genom val (4 kap. 5 § RB). Val av nämndeman i tingsrätt förrättas av kommunfullmäktige. Nämndeman i hovrätt väljs av landstingsfullmäktige utom i Gotlands län där valet förrättas av kommunfullmäktige. Valet skall vara proportionellt, om det begärs av minst så många väljande som motsvarar det tal som erhålles, då samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med ett. Vid val av nämndeman skall eftersträvas att nämndemannakåren får en allsidig sammansättning med hänsyn till ålder, kön och yrke (4 kap. 7 § RB). Likartade bestämmelser gäller för nämndemän i de allmänna förvaltningsdomstolarna enligt 19 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.

I budgetpropositionen framhåller regeringen att nämndemännen är ett viktigt inslag genom den insyn och det inflytande de har i den dömande verksamheten. Det är viktigt, understryker regeringen, att uppdraget att vara nämndeman ges till så många medborgare som möjligt. Om samma nämndemän tjänstgör under långa perioder och rekryteringsbasen är smal kan nämndemännens legitimitet som lekmän och representanter för allmänheten komma att urholkas. De blir en del av systemet och får svårare att fylla sin roll som länk mellan domstolarna och medborgarna. Det är därför viktigt att uppdraget cirkulerar i en betydligt vidare krets än i dag.

Riksdagen har vid upprepade tillfällen behandlat frågor om tillsättning av nämndemän. Utskottet har därvid inte funnit anledning att förorda en förändring av ett förfarande som enligt utskottets mening fungerat väl sedan lång tid tillbaka. Utskottet har bl.a. framhållit att uppdraget som nämndeman innebär utövande av en domarfunktion, för vilken största vikt måste fästas vid sådana personliga kvalifikationer som omdömesgillhet, rättrådighet och självständighet. Vidare har utskottet strukit under att nämndemannauppdraget har en särskild karaktär genom att därtill inte är knutet uppgifter av politisk natur (se bet. 1991/92:JuU19 s. 10 f med hänvisningar). Vid riksmötet 1996/97 uttalade utskottet, med anledning av liknande motionsyrkanden som de nu förevarande, att nämndemannafrågorna belysts såväl i proposition 1996/97:133 Domstols sammansättning som i 1993 års domarutrednings betänkande Domaren i Sverige inför framtiden (SOU 1994:99). Utskottet var

inte berett att då tillstyrka att ett nytt omfattande utredningsarbete inleddes. Tvärtom ansåg utskottet att det var andra åtgärder som behövdes för att komma till rätta med de rekryteringsproblem som fanns; en sådan åtgärd var frågan om en lösning av nämndemännens arvode, men utskottet kunde också tänka sig andra åtgärder, främst på informationssidan, för att främja en mera allsidig rekrytering. Utskottet avstyrkte de då föreliggande motionerna (bet. 1996/97:JuU17 s. 15).

Senast vid riksmötet 1997/98 avstyrkte utskottet på nytt ett motionsyrkande om en utredning om rekrytering och tillsättning av nämndemän (bet. 1997/98:JuU24 s. 7 f).

Utskottet finner inte skäl att nu inta en annan principiell inställning till frågorna om rekrytering och tillsättning av nämndemän än den utskottet tidigare givit uttryck för. Samtidigt vill utskottet betona vikten av att de församlingar som utser nämndemän verkligen strävar efter att uppfylla målsättningen om en allsidig sammansättning av nämndemannakåren, och utskottet vill ställa sig bakom de uttalanden regeringen gjort i denna fråga i budgetpropositionen. Någon ny utredning rörande rekrytering och tillsättning av nämndemän kan utskottet inte finna erforderlig. Utskottet avstyrker motionerna Ju403, Ju804 och Ju807.

I motion Sf637 (c) yrkas att kravet på svenskt medborgarskap för nämndemän skall avskaffas. Enligt motionärernas mening bör den som är berättigad att rösta i kommunalval också kunna vara nämndeman.

Enligt 11 kap. 9 § tredje stycket RF får endast den som är svensk medborgare inneha eller utöva domartjänst. Kravet på svenskt medborgarskap är lagfäst beträffande nämndemän i allmän domstol i 4 kap. 6 § RB och beträffande nämndemän i allmän förvaltningsdomstol i 20 § lagen om allmänna förvaltningsdomstolar.

Av 4 kap. 2 § kommunallagen (1991:900) framgår att den som senast på valdagen fyller 18 år och är folkbokförd i kommunen har rösträtt vid val av ledamöter och ersättare i kommunfullmäktige. För rösträtt krävs emellertid dessutom att personen i fråga är medborgare i Sverige eller någon annan av Europeiska unionens medlemsstater, eller är medborgare i Island eller Norge, eller, för det fall han är annan utlänning, har varit folkbokförd i Sverige tre år i följd före valdagen.

Genom beslut den 28 januari 1999 tillkallade regeringen en särskild utredare med uppgift att se över medborgarskapskraven i lagstiftningen (dir. 1999:4). Den ledande principen för utredningsarbetet skall vara att lika rättigheter och skyldigheter oavsett medborgarskap i största möjliga utsträckning skall gälla för landets invånare. Krav på svenskt medborgarskap skall vara sakligt motiverade. Vissa delar av lagstiftningen är undantagna från utredningsuppdraget; dock inte medborgarskapskraven för domare och nämndemän. Utredaren skall redovisa sitt uppdrag senast den 1 maj 2000.

Utskottet anser för sin del att kravet på svenskt medborgarskap för den som – låt vara som lekman – skall ha rätt att utöva domarfunktioner i Sverige inte kan avskaffas utan omsorgsfulla överväganden. Något skäl att föregripa den nyssnämnda utredningen kan utskottet inte finna. Motion Sf637 i ifrågavarande del avstyrks.

I motion Ju905 (c) begärs en översyn av bl.a. antagningskriterierna för notarietjänstgöring.

Bestämmelser om notarietjänstgöring finns i notarietjänstförordningen (1990:469). Enligt förordningen fullgörs notarietjänstgöring efter juris kandidatexamen eller juristexamen under en tid av två år. Med svensk examen jämföras juristutbildning som till övervägande del ägt rum i annat nordiskt land (1 §). Tjänstgöringen sker i tingsrätt eller länsrätt eller i båda slagen av domstolar (2 §). Notariemeritering har förvärvat av den som på ett tillfredsställande sätt har fullgjort notarietjänstgöring (5 §). Tjänster som tingsnotarier och länsrättsnotarier tillsätts av Domstolsverket (7 §). Beslut om antagning till notarietjänstgöring får överklagas hos Notarienämnden (19 §).

Vid antagning till notarietjänstgöring är i första hand betygen i juris kandidatexamen eller juristexamen avgörande.

Domstolskommittén lämnade i sitt betänkande Domaren och beredningsorganisationen (SOU 1998:88) vissa förslag rörande notarietjänstgöringens längd och innehåll.

I budgetpropositionen framhåller regeringen att notarietjänstgöringen har ett stort utbildningsvärde för de unga juristerna samtidigt som notarierna gör ett värdefullt arbete i våra domstolar. Det är viktigt att det pågående förändringsarbetet inte leder till att antalet notarieanställningar minskar. Det mesta talar för att framtidens domstolar snarare har ett ökat behov av notarier och andra jurister för att åstadkomma en högre kvalitet i verksamheten och för att möjliggöra en nödvändig renodling av domarnas arbetsuppgifter.

När det gäller notarietjänstgöring har riksdagen, på utskottets initiativ, i ett tillkännagivande uttalat att det är angeläget att, med bibehållande av kvalitetskraven, så många jurister som möjligt bereds tillfälle till notarietjänstgöring. Enligt tillkännagivandet får det anses ha ett betydande värde att praktiskt verksamma jurister bereds tillfälle till notarietjänstgöring (bet. 1996/97: JuU8 s. 9 f, rskr. 1996/97:160).

I samma ärende antecknade utskottet att Notarienämnden betraktade antagning på grund av i första hand betygen i juris kandidatexamen som kostnadseffektivt, eftersom det rörde sig om en förhållandevis kort, tidsbegränsad anställning. Notarietjänstgöringen är i första hand tänkt för unga människor, vilkas meriter vanligen utgörs av examensbetygen och erfarenheter av feriearbeten.

Enligt vad utskottet inhämtat bedriver Högscoleverket för närvarande en studie av betygssättningen vid landets juristutbildningar. Studien rör bl.a. frågan om betygskraven för notarietjänstgöring leder till "betygshets" bland studenterna. Studien skall presenteras i en rapport som skall läggas fram före utgången av år 1999.

Utskottet vill till en början slå fast att det vidhåller sina tidigare uttalanden om värdet av notariemeritering. Som framgår av budgetpropositionen torde behovet av notarier snarast komma att öka i framtiden. Vad gäller antagningen till notarietjänstgöring kan utskottet inte finna anledning att nu förorda en översyn. Utskottet avstyrker motion Ju905 i denna del.

Utskottet behandlar i detta sammanhang också regeringens förslag att den minsta tiden för fiskalstjänstgöring i underrätt skall förlängas från ett till två år. Syftet med förslaget är att se till att tillräcklig tid ges de unga fiskalerna att inhämta nödvändiga kunskaper. Utskottet tillstyrker förslaget.

Ersättning till vittnen

I motion Ju723 (m) förordas att vittnen får rätt till ersättning för förlorad arbetsinkomst vid väntetid. En översyn av bestämmelserna om ersättning till vittnen begärs i allmänna ordalag i motion Ju405 (c).

För de fall där ersättning till vittnen enligt lag eller annan författning skall utgå av allmänna medel gäller förordningen (1982:805) om ersättning av allmänna medel till vittnen, m.m. Av förordningens 1 § framgår att ersättningen kan avse nödvändiga kostnader för resa (reseersättning) och uppehälle (traktamente) samt ersättning för mistad inkomst eller annan ekonomisk förlust (ersättning för tidsspillan). Ersättning för inställelse, som inte skett yrkesmässigt, utgör inte skattepliktig inkomst. Enligt 5 § får ersättning för tidsspillan betalas till den som på grund av inställelsen mister inkomst eller gör annan ekonomisk förlust. Ersättningen får bestämmas till det belopp som motsvarar den faktiska förlusten, dock högst 700 kr per dag. Högre belopp kan i vissa fall betalas till den som är bosatt på utrikes ort.

Förordningens regler om ersättning för förlorad inkomst skiljer alltså inte mellan den tid ett vittne får vänta och den tid han faktiskt avlägger sitt vittnesmål.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att det är angeläget för rättsväsendets funktion att vittnen får ersättning för den inkomst de kan förlora till följd av att de är skyldiga att inställa sig vid domstol. Regeringen har emellertid nyligen höjt den skattefria ersättningen för inkomstförlust, och ytterligare höjningar kan inte anses påkallade nu. Utskottet avstyrker motionerna Ju405 och Ju723 i ifrågavarande delar.

Kriminalvården

Inledning

Kriminalvårdens huvuduppgifter är att verkställa påföljderna fängelse och skyddstillsyn, att ansvara för övervakningen av villkorligt frigivna, att verkställa föreskrifter om samhällstjänst och att utföra särskilda personutredningar i brottmål. Kriminalvården ansvarar också för verksamheten vid häktena samt ombesörjer transporter av personer som skall avvisas eller utvisas från Sverige.

Kriminalvårdens organisation m.m.

Kriminalvårdsstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för all kriminalvårdsverksamhet. Styrelsen är chefsmyndighet för fem regionmyndigheter och 37 lokala kriminalvårdsmyndigheter samt för Transporttjänsten. I admi-

nistrativt hänseende är styrelsen chefsmyndighet även för Kriminalvårdsnämnden och för de 30 övervakningsnämnderna.

Kriminalvården har under senare år genomgått en organisationsförändring. I januari 1998 inordnades verksamheten under sex regionmyndigheter, och de drygt 140 lokala myndigheterna ersattes med 37 lokala kriminalvårdsmyndigheter. Av dessa innehåller 23 samtliga verksamhetsgrenar medan 8 innehåller två grenar. Ett häkte (Stockholm Kronoberg) och fem anstalter (Hall, Kumla, Norrtälje, Malmö Kirseberg och Tidaholm) är egna myndigheter. Med verkan från och med den 1 januari 1999 har Örebroregionen delats mellan Stockholms-, Norrköpings- och Göteborgsregionen. Den regionala organisationen består därefter av fem regioner med kansliorterna Stockholm, Malmö, Göteborg, Norrköping och Härnösand.

Syftet med den nya organisationen var bl.a. att skapa verksamhetsmässiga fördelar både i kriminalvårdens inre organisation och i samarbetet med andra myndigheter och organ.

Inom kriminalvården har vidare en ny beslutsordning införts. Regeringen har överlämnat till Kriminalvårdsstyrelsen att fatta beslut om anstalts- och häktesorganisationens närmare utformning. Beslut om landets indelning i regionala och lokala myndigheter fattas dock även i fortsättningen av regeringen.

Övervakningsnämndernas verksamhetsområden fick fr.o.m. den 1 januari 1999 en delvis ny indelning. Huvudsyftet med förändringen var att nämnderna skulle ha samma verksamhetsområden som de lokala kriminalvårdsmyndigheterna.

Resultatuppföljning

Det övergripande målet för rättsväsendet och därmed också för kriminalvården är att tillgodose den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet. Kriminalvården skall i sin verksamhet upprätthålla en human människosyn, god omvårdnad och ett aktivt påverkansarbete. Därvid skall iaktas en hög grad av säkerhet samt respekt för den enskildes integritet och säkerhet. Verksamheten skall inriktas på att motverka återfall i brott.

Kriminalvårdens resultat år 1998 skall bedömas mot bakgrund av de mål och prioriteringar som gällde för verksamheten. Enligt dessa hade kriminalvården att se till att innehållet i frivårdspåföljderna blev mer tydligt och konsekvent samt att verksamheten med brotts- och missbruksrelaterade påverkansprogram utvecklades ytterligare. Vidare skulle omhändertagandet av de psykiskt störda förbättras och arbetet med att bekämpa narkotikamissbruket bedrivas med fortsatt intensitet. Förhållandena för häktade skulle göras mer humana samtidigt som en hög grad av säkerhet skulle vidmakthållas vid häkten och anstalter. Kriminalvården skulle slutligen också öka de insatser som görs för att den intagne vid frigivningen skall få bostad, sysselsättning och försörjning.

Såvitt gäller frivården bör det noteras att vissa ändringar i påföljdssystemet trädde i kraft den 1 januari 1999. Bland annat permanentades och utvidgades systemet med samhällstjänst; en föreskrift om samhällstjänst kan numera meddelas också vid villkorlig dom. Intensivövervakning med elektronisk

kontroll blev en permanent verkställighetsform vid korta fängelsestraff. Vidare har kriminalvården inom ramen för frivårdsuppdraget arbetat med att utveckla frivårdspåföljderna. Uppdraget har redovisats i en rapport som beskriver resultaten under åren 1995–1998. Arbetet bedöms ha medfört en mer förutsägbar och strukturerad frivård än tidigare. Det har också resulterat i att kriminalvården har tagit fram ett antal föreskrifter och allmänna råd.

Regeringen konstaterar att kriminalvården genom hittillsvarande arbete utvecklat frivårdspåföljderna och ökat förutsättningarna för ett mer tydligt och konsekvent innehåll i dem. Kriminalvården har enligt regeringen uppfyllt verksamhetsmålet såvitt avser frivården.

Vad gäller kriminalvårdsanstalterna var medelbeläggningen under år 1998 87 % av tillgängliga platser, vilket är en ökning med 7 % jämfört med året innan. På anstalterna för män var medelbeläggningen 88 %, medan den på kvinnoanstalterna var 78 %. Vid häktena var medelbeläggningen 85 % under år 1998.

I fråga om verkställighetsinnehållet konstaterar regeringen att den totala sysselsättningsgraden för de intagna under år 1998 var 80,5 %, vilket är en minskning med drygt 2 % jämfört med året innan. Minskningen hänförs huvudsakligen till de brotts- och missbruksrelaterade programmen. Den kan enligt Kriminalvårdsstyrelsen förklaras dels av att personalkontinuiteten försämrats i samband med omorganisationen, dels med att utvecklingen av programmens kvalitet prioriterats. I fråga om kvaliteten av de brotts- och missbruksrelaterade programmen visar kvalitetsdokumentet Krav & Råd på en kvalitativ förbättring. Fortfarande kvarstår dock en del brister i programverksamheten.

I denna del anför regeringen att de brotts- och missbruksrelaterade programmen har utvecklats under år 1998 och att ytterligare utvecklingsarbete pågår. Det är enligt regeringen viktigt att detta utvecklingsarbete fortsätter. Härvid måste de erfarenheter som kan vinnas av pågående kvalitetssäkring av verksamheten utvärderas och tas till vara.

Vad beträffar målet att förbättra omhändertagandet av intagna med psykiska störningar anger Kriminalvårdsstyrelsen att samarbetet med sjukvårdshuvudmännen har utvecklats. Många problem finns dock fortfarande. Vård kan t.ex. utebli på grund av att vårdbehovet bedöms annorlunda av sjukvårdens läkare än av kriminalvården. Vidare förekommer att hemlandsting inte anser sig kunna betala regional specialistvård för särskilt vårdkrävande eller att rätt sjukvårdsinrättning på grund av platsbrist inte tar emot vårdbehövande. Kriminalvården avser att försöka etablera en samsyn inom kriminalvården och mellan kriminalvården och sjukvårdshuvudmännen kring psykiska störningar och intagnas behandlingsbehov. Det bör också nämnas att kriminalvården öppnat tre stöдавdelningar med sammanlagt 84 platser för intagna med psykiska störningar.

Regeringen anser att kriminalvården nått målen i denna del. Det är enligt regeringen tillfredsställande att kriminalvården arbetar med att utveckla sina insatser att hantera intagna med psykiska störningar. Till detta kommer att Kriminalvårdsstyrelsen tillsammans med Rättsmedicinalverket genomför en studie för att belysa frågor om omfattningen och karaktären av psykiska störningar för att bereda de intagna adekvat vård. Regeringen har också

tillsatt en parlamentarisk kommitté med uppgift att utreda frågor om ansvar och påföljder för psykiskt störda. I uppdraget ingår bl.a. att belysa behovet av rättspsykiatrisk vård för intagna i kriminalvårdsanstalt. Uppdraget skall redovisas senast vid utgången av år 2001.

När det gäller målet att frigivningsförberedelserna skall förbättras framgår det av en enkätundersökning som genomfördes inom kriminalvården under år 1998 att ca hälften av de intagna som friges från anstalt är arbetslösa och att var femte är bostadslös. Enligt kriminalvården är behovet av hjälp när det gäller arbetssituationen stort bland de intagna. Inom flertalet av regionmyndigheterna fungerar dock samarbetet med Arbetsmarknadsinstitutet (AMI) och arbetsförmedlingen bra. Vidare är kriminalvårdens samarbete med AMI i projektet Kriminalvårdsklienter i arbetsmarknadsinstitutet (KrAMI) enligt Kriminalvårdsstyrelsen mycket lyckat och bör ges en större utbredning. I fråga om de intagnas boendesituation framhåller Kriminalvårdsstyrelsen att huvudansvaret är socialtjänstens. Någon prioritering för att ge gruppen från kriminalvården förtur beträffande bostad finns inte.

Regeringen konstaterar att det av Kriminalvårdsstyrelsens redovisning inte framgår vilka åtgärder som har vidtagits för att öka insatserna för att den intagne skall få bostad, sysselsättning och försörjning vid frigivningen. Det framgår inte heller om kriminalvården har prioriterat insatser för att åtgärder som inletts under verkställigheten kan fullföljas efter frigivningen. Det kan därför enligt regeringen ifrågasättas om verksamhetsmålet kan sägas vara uppfyllt. Enligt regeringen måste samarbetet mellan kriminalvården och andra myndigheter, t.ex. socialtjänsten, Arbetsmarknadsverkets myndigheter samt hälso- och sjukvård förbättras.

Målet om en humanare häktesverksamhet får enligt regeringen anses uppfyllt. Här nämner regeringen att omfattande åtgärder har vidtagits och planeras och att förhållandena på häktena förbättras successivt.

Vad härefter gäller målet om en hög grad av säkerhet anser regeringen att verksamhetsmålen vad gäller rymningar och permissioner är uppfyllda. Ett par uppmärksammade fall av permissionsmissbruk har dock inträffat det senaste året. Kriminalvården måste därför enligt regeringen, i syfte att förhindra missbruk, överväga tillämpningen av permissionsreglerna och utveckla förutsättningarna för att göra bättre risk- och farlighetsbedömningar.

Arbetet inom kriminalvården att förbättra säkerheten inom anstalterna har under år 1998 prioriterats. Detta arbete fortsätter, bl.a. pågår eller planeras ett antal ombyggnadsåtgärder vid flera av anstalterna i säkerhetsklass I och II för att skapa möjligheter att sektionera anstalterna i mindre enheter. Med hänsyn till att flera mord och andra allvarliga incidenter inträffat inne på anstalterna under senare år anser regeringen dock att förutsättningar skall skapas för att ytterligare utveckla säkerheten.

Regeringens sammanfattande bedömning är att det omfattande utvecklingsarbete som pågår inom kriminalvården skall fortsätta.

Utskottet har tidigare kommenterat underlaget i budgetpropositionen och begärt att detta konkretiseras, särskilt vad gäller Kriminalvårdsstyrelsens underlag för bedömningen av måluppfyllelsen (1998/99:JuU1 s. 38 f). I årets budgetproposition har regeringen utförligt redovisat vad kriminalvården gjort i fråga om olika verksamhetsmål. För ett par av de redovisade målen, t.ex. i

fråga om frigivningsförberedelserna, gäller emellertid alltså att det är svårt att bilda sig en uppfattning i fråga om måluppfyllelsen. Underlaget bör i detta avseende ytterligare förbättras till nästa år.

När det gäller de enskilda verksamhetsmålen vill utskottet framföra följande.

Utskottet ser det som glädjande att kriminalvården har utvecklat fri-vårdspåföljderna och ökat förutsättningarna för ett mer konsekvent och tydligt innehåll i dem.

Vad gäller verkställighetsinnehållet ser utskottet i och för sig positivt på att kvaliteten på de brotts- och missbruksrelaterade programmen höjts och att arbetet med kvalitetssäkring fortsätter. Utskottet är dock oroat över den minskning som skett vad gäller deltagandet i programmen. Det är enligt utskottet viktigt att fängelsetiden ges ett meningsfullt innehåll och att de intagna därvid erbjuds lämplig sysselsättning. De brotts- och missbruksrelaterade programmen har härvid en viktig roll.

Utskottet konstaterar vidare att kriminalvården ännu inte kommit fullt till rätta med de svårösta problem som finns med att omhänderta psykiskt störda inom anstalterna. Stora ansträngningar görs dock, och det förefaller inte orealistiskt att räkna med en successiv förbättring.

När det gäller frigivningsförberedelserna anser utskottet att kriminalvården under hela verkställigheten måste prioritera insatser som medverkar till att underlätta den dömdes övergång från kriminalvård i anstalt till ett liv i frihet. Särskilt gäller detta de långtidsdömda. Detta är en av de viktigaste uppgifterna för kriminalvården i framtiden och ett väsentligt led i det brottsförebyggande arbetet. I detta sammanhang vill utskottet också framhålla att den intagnes möjligheter till kontakt med exempelvis familjen är av mycket stor betydelse.

Sammanfattningsvis har utskottet inte funnit något som talar mot de slutsatser regeringen dragit i fråga om olika verksamhetsmål. Utskottet delar regeringens bedömning att det omfattande utvecklingsarbete som pågår inom kriminalvården måste fortsätta. När det gäller verksamhetsmålet om bekämpning av narkotika i anstalterna återkommer utskottet i det följande.

Prioriteringar inför budgetåret 2000

I fråga om prioriteringar inför nästa verksamhetsår anför regeringen att följande områden skall prioriteras. Kriminalvårdens del i det brottsförebyggande arbetet skall förstärkas. Vidare skall de intagnas grundläggande kompetens förstärkas i syfte att minska risken för återfall i kriminalitet. I samma syfte skall programverksamheten vidareutvecklas, följas upp och utvärderas. Möjligheterna för de intagna att upprätthålla kontakten med sina familjer skall förbättras, t.ex. genom att inrätta ytterligare besökslägenheter. Vidare måste samarbetet mellan kriminalvården och andra myndigheter förbättras för att de intagna skall vara bättre förberedda inför frigivningen. Härvid skall även frågan om särskild utslussning för långtidsdömda övervägas. Kriminalvården skall också utveckla alternativen till fängelse inom ramen för den lagstiftning som trädde i kraft den 1 januari 1999. Slutligen skall arbetet

inom kriminalvården med att bekämpa narkotikamissbruket bedrivs med ökad intensitet.

Utskottet har ingen erinran mot vad regeringen anfört.

1999/2000:JuU1

Anslaget

Under början av 1990-talet var kriminalvårdens anslagsförbrukning lägre än anvisade medel, vilket innebar att kriminalvården byggde upp ett stort anslagssparande. De främsta orsakerna till det höga anslagssparandet var en lägre beläggning vid anstalter och häkten. Behovet av häktes- och anstaltsplatser minskade alltså. Minskningen berodde främst på att verkställighetsformen intensivövervakning med elektronisk kontroll utvidgades, men också på att antalet fängelsedomar minskade. Mot denna bakgrund sänktes kriminalvårdens anslagsram med 423 miljoner kronor under budgetåren 1997–1998. Vidare beslutades att 444 miljoner kronor av kriminalvårdens medel skulle omfördelas inom rättsväsendet genom tillfälliga anslagsminskningar under budgetåren 1997–2000.

Vid utgången av budgetåret 1998 uppgick anslagssparandet till 243 miljoner kronor. Dessa medel behövs bl.a. för att klara av det resterande sparkravet.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen att riksdagen till kriminalvården anvisar ett ramanslag på drygt 3,8 miljarder kronor. På grund av tidigare beslut om tillfälliga minskningar av ramen görs härvid en engångsvis indragning om 8 miljoner kronor samt läggs de 124 miljoner kronor åter som tillfälligt drogs in i 1999 års budget. För särskilda insatser med hänsyn till Socialstyrelsens och Kriminalvårdsstyrelsens gemensamma rapport Barn med frihetsberövade föräldrar höjs anslaget engångsvis med 3 miljoner kronor. Vidare har till följd av ändrade utgifter vissa tekniska justeringar gjorts av anslaget.

I motion Ju911 (m) begärs en höjning av anslaget med 200 miljoner kronor att bl.a. användas till utbildningsinsatser för kriminalvårdens personal och för en ökad narkotikabekämpning i anstalterna. I motion Ju907 (kd) begärs en höjning av anslaget med 30 miljoner kronor. Beloppet skall användas för att nyanställa personal, utveckla den brotts- och missbruksrelaterade programverksamheten, öka narkotikabekämpningen inom anstalterna och förbättra möjligheterna för barn att upprätthålla kontakten med sina föräldrar på anstalt. Slutligen begärs i motionerna Ju905 och Ju909 (båda c) en höjning av anslaget med 185 miljoner kronor för att förbättra programverksamheten.

Anslagsyrkandena behandlas ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen.

Drogröra anstalter

Flera motioner tar upp frågan om narkotikasituationen i anstalterna. I motionerna Ju908 och Ju911 (båda m) begärs att narkotikabekämpningen på anstalterna skall intensifieras genom bl.a. ökade kontrollinsatser. Vidare förordas, som ett första steg, att minst en drogfri anstalt skall inrättas i varje kriminalvårdsregion. I motion Ju907 (kd) begärs att det införs generella

regler om övervakade besök för personer dömda för narkotikabrott till korta fängelsestraff.

Kriminalvården bekämpar narkotikamissbruket i anstalterna genom att differentiera de intagna, tillhandahålla missbruksrelaterad programverksamhet, genomföra kontroller, dvs. urinprovstagningar och visitationer, samt driva särskilda projekt. Även i häkten erbjuds de intagna missbruksrelaterad programverksamhet och genomförs visitationer.

Regeringen anför att arbetet med att bekämpa narkotikamissbruket under år 1998 har bedrivits med minskad intensitet. Omfattningen av kontrollåtgärder i anstalter och häkten i form av grundliga visitationer och urinprovstagningar har minskat. Också deltagandet i olika behandlingsåtgärder mot narkotika – placering på motivationsavdelningar, deltagande i annan strukturerad verksamhet i anstalterna eller vistelse enligt 34 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt (KvaL) – har minskat i förhållande till år 1997. Bland annat har antalet motivations- och behandlingsplatser för narkotikamissbrukare minskat på grund av ombyggnationer och att en anstalt lagts ned. Enligt Kriminalvårdsstyrelsen har också vissa platser vid tillsyn och genomförd kvalitetsgranskning inte ansetts motsvara kraven som skall ställas på motivations- eller behandlingsplatser.

Regeringen anför att situationen med narkotikahantering i anstalterna under år 1998 hållits på en oförändrad nivå, trots att insatserna för att bekämpa narkotikamissbruket har minskat på i det närmaste alla områden. Att insatserna minskat kan enligt regeringen delvis förklaras av att kriminalvården omorganiserats under året, vilket inneburit omställningar och en viss effektivitetsförlust. Mot bakgrund av detta betraktar regeringen insatsminskningen som tillfällig. Regeringen anser ändå att utvecklingen att insatserna minskat är oroande, särskilt som uppgiften att bekämpa narkotikamissbruket är en av kriminalvårdens viktigaste. En stor del av dem som är föremål för kriminalvård är missbrukare. Kriminalvårdens insatser på området kan därför ha en stor betydelse när det gäller att förebygga brott. Kriminalvården måste alltså enligt regeringen vända utvecklingen och bedriva arbetet med att bekämpa narkotikamissbruket med ökad intensitet. Att bekämpa narkotikamissbruket skall vara en prioriterad uppgift i kriminalvårdens verksamhet.

Kriminalvården har i rapporten för översyn av risk-, skydds- och säkerhetsarbete vid kriminalvårdsanstalterna Hall, Kumla och Tidaholm, den s.k. RSS-rapporten, presenterat ett antal förslag för att förbättra säkerheten och förebygga hot och våld för såväl personal som intagna. Rapporten innehåller också förslag till hur man skall kunna effektivisera narkotikabekämpningen inom anstalterna.

En grupp bestående av representanter från de olika regionmyndigheterna och från Kriminalvårdsstyrelsen har följt upp rapporten och i två sammanställningar av den 30 april 1999 respektive den 11 oktober 1999 redovisat hur olika förslag skall kunna omsättas i praktisk handling. Förslagen skall nu genomföras på olika enheter hos Kriminalvårdsstyrelsen. Arbetet skall avrapporteras fortlöpande; första gången den 15 januari år 2000.

En del av de förslag som lämnats i anledning av RSS-rapporten har redan genomförts. Det har t.ex. blivit möjligt för anstalterna att efter ansökan hos Kriminalvårdsstyrelsen införa system med kontantlös handel.

Andra förslag är under beredning. Bland annat föreslås att lokala handlingsplaner för narkotikabekämpning upprättas för anstalterna och att en central ledningsgrupp inrättas. Vidare föreslås att en lagändring skall begäras innebärande att kriminalvården skall ges en generell möjlighet att kroppsvisitera besökare till intagen i anstalt och häkte. Det finns också förslag som går ut på att förbättra möjligheterna att använda narkotikahundar inom kriminalvården samt att begränsa de intagnas deltagande i olika aktiviteter om de är drogpåverkade.

Det s.k. KARTNARK-projektet som påbörjades under år 1997 för att kartlägga narkotikaproblemet i den slutna kriminalvården har resulterat i en särskild redovisning av drogsituationen inom kriminalvården (KROD). Redovisningen sammanfattar de uppgifter kriminalvården har tillgång till vad gäller antalet missbrukande klienter, drogmissbrukets omfattning, förekomsten av droger vid kriminalvårdens anstalter och häkten, omfattningen av kontroll- och behandlingsinsatser m.m. Redovisningen avses bli en årlig publikation. Övriga frågor inom KARTNARK kommer att drivas vidare i den fortsatta behandlingen av de förslag som lämnats i anledning av RSS-rapporten.

I sammanhanget bör också nämnas att den av regeringen tillkallade Narkotikakommissionen, se nedan, kommer att utvärdera kriminalvårdens arbete mot narkotika.

Utskottet har tidigare vid flera tillfällen tagit ställning till motionsyrkanden rörande narkotikan i anstalterna. Senast skedde det i samband med budgetbetänkandet för år 1999 (1998/99:JuU1 s. 41 f). Utskottet betonade därvid vikten av att fängelserna är och skall vara drogfria. Denna målsättning har betydelse inte bara för de intagna som har missbruksproblem utan även för dem som inte är missbrukare.

Utskottet vill inledningsvis konstatera att det krävs stora insatser av kriminalvården på detta område. Det kan t.ex. inte accepteras att en person börjar missbruka narkotika under en anstaltsvistelse. Det är därför med stor oro som utskottet konstaterar att kriminalvårdens insatser för att bekämpa narkotikamissbruket minskat under 1998. Detta är inte acceptabelt, även om det i och för sig ännu inte synes ha medfört någon påtaglig ökning av användningen av narkotika på anstalterna. Att den intagne blir fri från sitt narkotikamissbruk är en förutsättning för att han eller hon skall kunna leva ett liv utan kriminalitet efter frigivningen. Narkotikamissbruket är också en bidragande orsak till att det förekommer våld mellan de intagna. Utskottet anser därför i likhet med regeringen att kriminalvårdens arbete med att bekämpa narkotikamissbruket måste bedrivas med ökad intensitet. Utskottet kan även konstatera att det inom kriminalvården pågår ett arbete som syftar till att förbättra möjligheterna att bekämpa narkotikan, samt att vissa förslag till åtgärder redan genomförts. Utskottet vill emellertid inte uttala sig om vilka åtgärder som kan vara lämpliga utan detta bör den bearbetning som pågår få utvisa. Dock måste utskottet understryka att det inte är tillräckligt med *en* narkotikafri anstalt i varje region. Målet är självklart att användning av narkotika över huvud taget inte skall förekomma på anstalterna. Utskottet utgår från att regeringen följer det pågående arbetet noga samt att regeringen fortlöpande

överväger vilka ytterligare åtgärder som krävs för att effektivisera bekämpningen av narkotikamissbruket på anstalterna.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Ju907, Ju908 och Ju911 i här aktuella delar.

Behandlingsinsatser inom kriminalvården m.m.

I motion Ju505 (v) begärs en samlad utredning av behandlingsinsatserna inom kriminalvården och vad som kan göras för att stimulera till fler behandlingsinsatser. I uppdraget bör enligt motionärerna även ingå att utreda hur samarbetet mellan olika myndighetsaktörer kan förbättras. I motion Ju907 (kd) framhålls att det är viktigt att den som är intagen i anstalt motiveras till behandling mot alkohol- och narkotikamissbruk.

I maj månad 1998 beslutade regeringen att tillsätta en narkotikakommission för översyn och förstärkning av narkotikapolitiken (dir. 1998:18). Narkotikakommissionen fick i uppdrag att göra en utvärdering av samhällets insatser sedan mitten av 1980-talet och med utgångspunkt från denna lägga förslag till sådana effektiviseringar av narkotikapolitiken som kommissionen finner möjliga. Översynen skall omfatta lagstiftningen inom området samt insatser för att förebygga missbruk och rehabilitera narkotikamissbrukare. Den skall vidare omfatta insatser för att begränsa tillgången på narkotika. Kommissionen skall i sitt arbete utgå från den restriktiva grundsyn som präglar svensk narkotikapolitik. Arbetet skall också utgå från att alla åtgärder mot narkotika skall bygga på en balans mellan insatser ägnade att dämpa efterfrågan och insatser som begränsar tillgången på narkotika. Målet att på sikt skapa ett narkotikafritt samhälle skall ligga fast. Kommissionen skall i sitt arbete uppmärksamma vikten av samarbete och samspel mellan olika sektorer, nivåer och aktörer i samhället. Med dessa utgångspunkter skall kommissionen särskilt ha till uppgift att bl.a. analysera utvecklingen av missbrukarvårdens och kriminalvårdens behandlingsprogram, värdera dess resultat och effekter i förhållande till insatta resurser samt föreslå åtgärder för att stärka rehabiliteringen av missbrukare, bl.a. genom samverkan mellan olika huvudmän och aktörer. I detta sammanhang skall kommissionen också se över finansieringsfrågor som gäller samarbetet mellan kriminalvården och kommunerna vid kontraktsvård och vistelse utanför anstalt för vård enligt 34 § KvaL.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att det är viktigt att de intagna under fängelsetiden och i samband med frigivningen erbjuds lämplig behandling mot sitt missbruk. Som framgår ovan omfattar Narkotikakommissionens uppdrag i huvudsak de frågor som avses i motionen. Utskottet anser emellertid att regeringen bör precisera Narkotikakommissionens uppdrag i vissa delar. Narkotikakommissionen bör således i tilläggsdirektiv få i uppdrag att i sitt arbete lägga särskild vikt vid vilka åtgärder som kan vidtas inom kriminalvården för att stimulera till fler behandlingsinsatser samt hur man kan förbättra samarbetet mellan kriminalvården och andra aktörer.

Vad utskottet nu anför med anledning av motionerna Ju505 och Ju907 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I motion Ju907 (kd) begärs vidare att ett försöksprojekt skall inledas med syfte att förbättra kvaliteten på de individuella handlingsplaner som skall upprättas för de intagna. Enligt motionärerna skall handlingsplanerna utarbetas i samarbete mellan den intagne och särskilt utbildad kvalificerad personal och innehålla konkreta realistiska deletapper och mål.

Enligt 6 § förordningen (1974:248) om kriminalvård i anstalt (KvaF) skall för varje intagen upprättas en behandlingsplan. Planen skall, under hänsynstagande till anstaltstidens längd och övriga omständigheter, inriktas på åtgärder som är ägnade att främja den intagnes anpassning i samhället och som förbereder honom för tillvaron utanför anstalten. Till ledning för upprättandet av behandlingsplan skall behandlingsundersökning utföras, i den mån erforderlig utredning inte redan finns tillgänglig. De närmare föreskrifterna om behandlingsplanering m.m. meddelas enligt 8 § KvaF av Kriminalvårdsstyrelsen.

Av Kriminalvårdsstyrelsens anstaltsföreskrifter (KVVFS 1998:8) följer att behandlingsplanen skall upprättas inom tre veckor från intagningen. Behandlingsplanen prövas och fastställs av anstaltens behandlingskollegium.

Utskottet konstaterar att regeringen i KvaF delegerat till Kriminalvårdsstyrelsen att besluta om den närmare utformningen av behandlingsplaneringen. Utskottet utgår från att Kriminalvårdsstyrelsen härvid vägt olika för- och nackdelar mot varandra för att åstadkomma en ändamålsenlig utformning. Utskottet utgår också från att Kriminalvårdsstyrelsen följer upp och ser till att regleringen fungerar på ett ändamålsenligt sätt. Mot bakgrund härav och då det enligt utskottets mening knappast är lämpligt att riksdagen går in och i detalj reglerar hur behandlingsplaneringen skall gå till avstyrker utskottet motion Ju907 i denna del.

Kvinnor inom kriminalvården

Andelen kvinnor som är inskrivna i anstalt har mer än fördubblats under den senaste tjugoårsperioden. Numera utgör kvinnorna drygt 5 % av anstaltspopulationen. Inom frivården utgör kvinnorna drygt 10 %. De brott som kvinnor oftast gör sig skyldiga till är rattfylleri, tillgrepps- och narkotikabrott samt andra förmögenhetsbrott.

I motion Ju502 (v) tas frågan upp om att utarbeta en nationell handlingsplan för att erbjuda kvinnor inom kriminalvården adekvat behandling. Vidare anser motionärerna att ytterligare resurser bör tillföras anstalter med kvinnliga fängelsedömda för att ge dessa kvinnor tillgång till terapi, psykologer etc. I motion Ju512 (s) begärs att en försöksverksamhet skall inledas med stödpersoner för kvinnor intagna i anstalt.

Kriminalvårdsstyrelsen har utfärdat särskilda riktlinjer för fängelsedömda kvinnor. Dessa gäller sedan den 1 juni 1998.

I riktlinjerna behandlas bl.a. frågan om verkställighetsinnehållet för kvinnor i anstalt. Härav följer att programmen för kvinnor i likhet med verksamheten för män skall omfatta arbete, utbildning och speciella program som syftar till att bearbeta kriminalitet och drogproblematik, s.k. brotts- och missbruksrelaterade program. Programmen skall uppfylla de krav och riktlinjer som gäller inom respektive område. För kvinnorna skall dessutom pro-

grammen anpassas till kvinnors särskilda behov; arbete-utbildning, föräldraskap, ett oberoende liv och hälsa. Bland annat skall särskilda föräldraprogram erbjudas intagna kvinnor. För att stärka kvinnornas självkänsla och identitet i kvinnorollen skall de vidare erbjudas brottsrelaterade program inriktade på bl.a. könsroller, jämställdhet och konflikthantering.

Av riktlinjerna följer också att den personal som arbetar med intagna kvinnor skall ha särskild kompetens. Den skall bl.a. ha kunskaper om kvinnors särskilda behov och krav i ett biologiskt, socialt och psykologiskt perspektiv, rollen som kvinna och mor, kvinnors drogmissbruk och kriminalitet och kvinnan som offer vid sexuellt, psykiskt och fysiskt våld. Återkommande kompetensutveckling bör ges personalen inom dessa områden.

Riktlinjerna tar också upp frågan om samverkan med andra myndigheter och behovet av frigivningsförberedelser. Eftersom kvinnor som blir intagna i fängelse normalt sett är mer utslagna än män vad beträffar drogmissbruk, arbete, bostad och relationer är det enligt riktlinjerna viktigt att kriminalvården tidigt under verkställigheten tillsammans med andra myndigheter, särskilt de sociala myndigheterna, bygger upp ett nätverk runt kvinnan.

Enligt vad utskottet inhämtat avser Kriminalvårdsstyrelsen under innevarande år att följa upp och utvärdera hur riktlinjerna tillämpas på anstalterna.

I sammanhanget bör också nämnas att det av kriminalvårdens verksamhetsplanering för år 2000 följer att programverksamheten för kvinnor skall fortsätta att utvecklas i enlighet med riktlinjerna. Bland annat kommer möjligheterna till föräldrautbildning att utökas.

För kvinnor inom frivården finns inte några motsvarande riktlinjer. Enligt vad utskottet inhämtat bedrivs dock även inom frivården program speciellt inriktade på kvinnor och deras särskilda behov.

Vid Kriminalvårdsstyrelsen pågår ett projekt att upprätta nationella brotts- och missbruksrelaterade program. Projektet kommer att pågå under längre tid och syftar till att utveckla ett antal program som skall användas över hela landet. För varje program som tas fram ingår kursplan, kravspecifikation, utbildning av personal och uppföljning. Enligt uppgift från Kriminalvårdsstyrelsen kommer projektet även att överväga frågan om nationella program anpassade till kvinnors särskilda behov.

Utskottet har tidigare vid flera tillfällen uttalat sig i frågor rörande kvinnors inom kriminalvården situation, senast under våren 1999 (1998/99:JuU27 s. 9 f). Utskottet framhöll därvid vikten av att kvinnors särskilda behov tillgodoses under verkställigheten och välkomnade de riktlinjer som utfärdats av Kriminalvårdsstyrelsen för fängelsedömda kvinnor.

Utskottet vidhåller sina tidigare uttalanden. Eftersom kvinnor som blir intagna i anstalt ofta har dålig självkänsla och befinner sig i en utsatt position är det viktigt att deras behov av stöd och behandling tillgodoses. Numera är kvinnor dock en uppmärksammas grupp inom kriminalvården. Som framgått ovan arbetar kriminalvården med frågor om hur bl.a. verkställighetsinnehållet kan förbättras för denna grupp. Detta är naturligtvis ett mycket angeläget arbete och utskottet vill understryka vikten av att det fullföljs. Utskottet vill vidare understryka att det behövs behandlingsriktlinjer även inom frivården. Enligt utskottets mening finns det emellertid för närvarande inte skäl för

riksdagen att göra något särskilt uttalande i frågan. Motionerna Ju502 och Ju512 avstyrks i nu behandlade delar.

I motion Ju502 (v) begärs vidare att inrättandet av besökslägenheter på anstalterna Hinseberg och Färingsö skall prioriteras så att fängelsedömda kvinnor ges möjlighet att upprätthålla kontakten med sina barn.

Regeringen anför i budgetpropositionen att de intagna måste få bättre möjligheter att upprätthålla kontakten med sina familjer. För att den intagne efter avtjänat straff skall kunna återanpassas till ett liv utan kriminalitet är det viktigt att de sociala kontakterna med familj och vänner upprätthålls. Också för barnens skull är det angeläget att kontakten med den intagne föräldern underlättas. Regeringen anser därför att arbetet med att förbättra de intagnas kontakt med sin familj är angeläget och bör prioriteras, t.ex. genom att inrätta särskilda besökslägenheter.

Enligt vad utskottet inhämtat har Kriminalvårdsstyrelsen för avsikt att påbörja inrättandet av besökslägenheter vid anstalterna Hinseberg och Färingsö redan under kommande budgetår.

Motionsönskemålet i Ju502 får genom de prioriteringar Kriminalvårdsstyrelsen givit uttryck för anses tillgodosett. Utskottet avstyrker motion Ju502 i denna del.

Kronofogdemyndigheterna

Inledning

Kronofogdemyndigheterna utgör tillsammans med Riksskatteverket (RSV) landets exekutionsväsende. RSV har den övergripande ledningen och ansvaret för verksamheten.

Sedan den 1 januari 1997 finns det 10 regionala kronofogdemyndigheter med för närvarande 80 lokala kontor. Kronofogdemyndigheterna är regionala myndigheter för frågor om verkställighet enligt utsökningsbalken (UB) och andra författningar. Som verkställande myndighet enligt förordningen (1988:784) med instruktion för exekutionsväsendet skall kronofogdemyndigheterna verka för att betalningsförpliktelser och andra förpliktelser, som kan bli föremål för verkställighet, fullgörs i rätt tid och ordning.

Riksdagen har godkänt ett övergripande mål för exekutionsväsendet. Enligt detta är kronofogdemyndigheternas uppgift som verkställande myndighet att på uppdrag av borgenärer och andra sökande verkställa rättsanspråk som inte reglerats på frivillig väg. Ansökningar skall handläggas snabbt och med hög kvalitet. Kronofogdemyndigheterna skall även i övrigt, genom information och liknande förebyggande åtgärder, verka för att betalningsförpliktelser och andra förpliktelser som kan verkställas i stället fullgörs frivilligt i rätt tid och ordning.

Till frågor om verkställighet enligt UB hör i första hand verkställighet av domar och andra exekutionstitlar. Kronofogdemyndigheterna verkställer också beslut om avhysning och annan handräckning. Till deras uppgifter hör även att svara för exekutiv försäljning av bl.a. fast egendom. Utöver de exekutiva uppgifterna enligt UB har kronofogdemyndigheterna att handlägga verkställighetsärenden enligt vissa andra författningar, t.ex. lagen (1978:880)

om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter samt mål om återtagande av gods som köpts på kredit enligt konsumentkreditlagen (1992:830) och lagen (1978:599) om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl. Kronofogdemyndigheterna är också tillsynsmyndigheter i konkurs. Sedan den 1 januari 1992 handlägger kronofogdemyndigheterna vidare den summariska processen, dvs. mål enligt lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning.

Kronofogdemyndigheterna har också uppgifter enligt skuldsaneringslagen (1994:334). Lagen innebär att kronofogdemyndigheterna skall svara för huvuddelen av utredningen i skuldsaneringsärenden och också fatta beslut om frivillig skuldsanering. Med stöd av bestämmelser i främst UB och lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. företräder kronofogdemyndigheterna i vissa avseenden det allmänna som borgenär vid indrivning i s.k. allmänna mål.

Resultatuppföljning

I RSV:s årsredovisning lämnas information om resultatet i fråga om kronofogdemyndigheternas verksamhetsgrenar förebyggande verksamhet, summarisk process, indrivning, exekutiv fastighetsförsäljning, tillsyn i konkurs och skuldsanering.

Av årsredovisningen framgår att kronofogdemyndigheternas produktivitet, efter en uppgång år 1997, har försämrats inom alla verksamhetsgrenar utom den summariska processen, där den är oförändrad. De största förändringarna gäller förebyggande verksamhet, exekutiv fastighetsförsäljning och tillsyn i konkurs. Kvaliteten i verksamheten mäts från tre aspekter: produktkvalitet, processkvalitet och ändamålsenlighet. Enligt RSV:s bedömning kännetecknas verksamheten av god produktkvalitet. Denna bedömning grundas på att antalet överklaganden är litet och att kronofogdemyndigheternas bedömningar i allmänhet står sig vid överprövning.

RSV framhåller att den viktigaste indikatorn på processkvalitet är handläggningstiderna. Dessa har generellt sett inte minskat under året. Däremot har balanserna av äldre mål och ärenden minskat inom flera områden. I begreppet processkvalitet innefattar RSV också myndigheternas tillgänglighet. RSV har i en serviceplan angivit minimikrav vad gäller öppethållande för besök och telefonsamtal. Efterlevnaden av planen följs upp.

Med ändamålsenlighet menas, enligt RSV, i vilken utsträckning produkterna uppfyller uppdragsgivares och andra intressenters krav och önskemål. Det betalda beloppet som andel av det belopp som överlämnats för verkställighet (indrivningsprocenten) ses av RSV som ett mått på ändamålsenligheten, liksom även köpeskillingens storlek vid exekutiv fastighetsförsäljning. Medan indrivningsprocenten har förbättrats, har köpeskillingarna i förhållande till åsatta värderingar utvecklats negativt.

RSV konstaterar sammanfattningsvis att indrivningsprocenten har stigit, medan produktiviteten sjunkit och handläggningstiderna varit i stort sett oförändrade. Enligt verket handlar det totalt sett om en resultatförsämring, vilket till en del förklaras av de produktionsstörningar som uppstått till följd

av den inre omorganisationen av kronofogdemyndigheterna och införandet av nya IT-system.

I budgetpropositionen gör regeringen inte någon annan bedömning än den RSV redovisat. Enligt regeringens uppfattning framstår den försämring som kan noteras i det löpande arbetet som acceptabel mot bakgrund av de störningar som verksamheten utsatts för. Regeringen understryker dock att det är viktigt att det snarast sker en återhämtning.

Vidare framhåller regeringen att den vid flera tillfällen fört resonemang om hur man kan tolka uppgifterna om produktivitetens utveckling. Regeringen framhåller att kronofogdemyndigheternas verksamhet bl.a. utmärks av att arbetsmängden varierar avsevärt från tid till annan. När arbetsmängden ökade under det tidiga 1990-talet ledde det till en ytligt sett kraftigt förbättrad produktivitet. Det var dock ofrånkomligt att detta skedde delvis till priset av en sänkt ambitionsnivå eller kvalitet i verksamheten. När produktiviteten nu försämras inom flertalet verksamhetsgrenar kan det, omvänt, uppfattas så att ambitioner och kvalitet håller på att återställas. Såvitt gäller den största verksamhetsgrenen, indrivningen, är det i så fall helt i linje med den prioritering som regeringen angivit. Regeringen betonar emellertid att det finns anledning för RSV att utveckla resultatredovisningen så att man får fram ett bättre underlag för att bedöma om det finns fog för en sådan välvillig tolkning av uppgifterna om produktivitetens utveckling.

Utskottet noterar med tillfredsställelse att den rättsliga kvaliteten på kronofogdemyndigheternas avgöranden synes vara god. När det gäller den försämrade produktiviteten kan denna, som regeringen antytt, bero på att ambitionsnivån i myndigheternas arbete har ökat. Utskottet vill dock instämma i regeringens bedömning att resultatredovisningen bör utvecklas så att det skapas ett bättre underlag för att bedöma förändringar av kronofogdemyndigheternas produktivitet.

Utskottet har inte funnit något som motsäger regeringens bedömning av kronofogdemyndigheternas resultat.

Prioriteringar inför budgetåret 2000

Regeringen anför i budgetpropositionen att det även fortsättningsvis skall vara en prioriterad uppgift att genom förbättring av IT-stödet och andra rationaliseringsåtgärder se till att verksamheten kan klara en eventuell uppgång i arbetsbelastningen utan allvarliga störningar eller betydande resurstillskott. I den löpande verksamheten bör arbetet med att höja ambitionsnivån i indrivningen fortsätta bl.a. vad gäller processföring och andra borgenärsuppgifter vid indrivning i allmänna mål.

Utskottet har inget att invända mot vad regeringen anför.

Anslaget

Över anslaget till kronofogdemyndigheterna finansieras all verksamhet som bedrivs av dessa, liksom även det teknikstöd för verksamheten som tillhandahålls av eller genom den användarfinansierade resultatenheten RSV-IT (tidigare Dataservice) vid RSV. Visst utvecklingsarbete på det tekniska området

och RSV:s uppgifter som central förvaltningsmyndighet inom kronofogdemyndigheternas verksamhetsområde finansieras dock över anslaget till RSV.

I budgetpropositionen konstaterar regeringen att det byggdes upp ett avsevärt anslagssparande hos kronofogdemyndigheterna under budgetåren 1993/94, 1994/95 och 1995/96. Under år 1997 ökade anslagssparandet marginellt för att därefter minska under år 1998. Regeringen har vid tre tillfällen, senast hösten 1998, beslutat om indragning av medel från anslaget som en besparing. Sammanlagt har i enlighet med regeringens beslut 82 760 000 kr förts bort från anslaget.

Regeringen konstaterar vidare att det för perioden 1995/96–1998 tillämpades ett besparingskrav på 11 % för kronofogdemyndigheterna. Därutöver har ett tillfälligt resurstillskott som lämnades under budgetåret 1994/95 dragits bort i två omgångar.

Regeringen anför i budgetpropositionen att det avsevärda överskottet i kronofogdemyndigheternas verksamhet har flera förklaringar. En viktig förklaring är att det är svårt att på förhand ange i vilken takt medel som har avsatts för investeringar i utrustning och systemutveckling m.m. på IT-området kommer att förbrukas. Så har t.ex. ett stort projekt som avsett nytt teknisktöd för indrivningsverksamheten (INIT) varit avbrutet under en stor del av år 1996 och år 1997 men numera återupptagits. Andra förklaringar är ett minskat antal mål av vissa slag samt återhållsamhet med rekrytering av nya medarbetare. Ett inte obetydligt belopp är också avsatt för pensionsersättningar i samband med personalminskningar.

Enligt regeringen tyder RSV:s prognos för medelsförbrukningen på att kronofogdemyndigheternas anslagssparande kommer att avvecklas helt under den kommande treårsperioden, främst på grund av kostnaderna för INIT. Medelsförbrukningen är dock starkt beroende av mängden inkommande mål och ärenden. Enligt regeringen är det möjligt att den starka minskningen av vissa slag av inkommande ärenden nu har brutits; antalet allmänna mål har på nytt ökat. Enligt regeringens mening bör det vara en prioriterad uppgift att genom förbättringar av IT-stödet och andra rationaliseringsåtgärder se till att verksamheten kan klara en eventuell uppgång i arbetsbelastningen utan allvarliga störningar eller betydande resurstillskott.

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen till kronofogdemyndigheterna för budgetåret 2000 anvisar ett ramanslag om 1 341 739 000 kr.

I motion Ju911 (m) begärs att anslaget till kronofogdemyndigheterna skall minskas med 20 miljoner kronor. Motionärerna anser en sådan minskning vara motiverad dels av att kronofogdemyndigheternas kostnader för tillsynsverksamheten minskat, dels av att Konkurstillsynsutredningen (dir. 1997:74 och 1999:20) överväger den framtida tillsynsverksamhetens organisation.

Anslagsyrkandena behandlas ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen.

Brottsförebyggande rådet

Inledning

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) är ett stabsorgan under regeringen och ett expertorgan inom rättsväsendet. Rådets övergripande mål är att främja

brottsförebyggande insatser genom utveckling, utvärdering, tillämpad forskning och information inom det kriminalpolitiska området. Härigenom skall rådet bidra till att minska brottsligheten och öka människors trygghet. Viktiga inslag i verksamheten är att ta fram underlag till regeringen och rättsväsendets myndigheter för åtgärder och prioriteringar i det kriminalpolitiska arbetet, utvärdering av vidtagna åtgärder samt stöd till lokalt brottsförebyggande arbete. BRÅ:s arbetsuppgifter finns närmare reglerade i dess instruktion (1997:1056).

Brottsförebyggande rådets organisation m.m.

Från och med mars 1998 har BRÅ organiserats i enheter utifrån målsättningen med verksamheten. BRÅ:s kärnverksamhet utförs inom fem enheter: enheten för lokalt brottsförebyggande arbete, enheten för reformutvärdering, enheten för individinriktade åtgärder, enheten för studier av brottsligheten och enheten för statistik. Härutöver finns ytterligare två enheter. Enheten för metod och utveckling skall ge expertstöd till övriga enheter. Enheten för information och förlag svarar, i samarbete med respektive enhet, för spridningen av resultaten av BRÅ:s forsknings- och utvecklingsverksamhet. Under 1998 har Polishögskolans forskningsenhet förts över till BRÅ.

Två rådgivande organ är knutna till myndigheten. Dels en referensgrupp för rättsväsendet, som skall ge förslag till prioriteringar av rådets forsknings- och utvecklingsarbete och skapa ökade kontakter mellan praktiskt och vetenskapligt verksam inom rättsväsendet, dels en vetenskaplig nämnd med ledamöter från olika ämnesområden som har betydelse för BRÅ:s verksamhet (kriminologi, sociologi, ekonomi, m.fl.).

BRÅ har fr.o.m. den 1 januari 1999 övertagit de uppgifter som Kommittén för brottsförebyggande arbete tidigare ansvarade för.

Resultatuppföljning

I budgetpropositionen redovisar regeringen BRÅ:s resultat med en uppdelning på verksamhetsområdena lokalt brottsförebyggande arbete, forsknings- och utvecklingsverksamhet, informations- och förlagsverksamhet samt officiell statistik för rättsväsendet.

Regeringen anför att BRÅ:s insatser i fråga om lokalt brottsförebyggande arbete huvudsakligen skett inom ramen för Kommittén för brottsförebyggande arbete (KBA). Det egna arbetet vid myndigheten har varit inriktat dels på övertagandet av KBA:s verksamhet från den 1 januari 1999, dels på att stödja en mängd lokala projekt och lokala brottsförebyggande råd. BRÅ har också byggt upp en kontaktdatabas som nås via BRÅ:s webbplats. I kontaktdatabasen beskrivs närmare 60 lokala brottsförebyggande råd och ett antal lokala projekt.

Av regeringens redovisning framgår vidare att två tredjedelar av projekten inom forsknings- och utvecklingsverksamheten legat inom de av regeringen prioriterade områdena. Åtta av projekten har avsett utvärderingar och uppföljningar.

Såvitt gäller informations- och förlagsverksamheten anför regeringen bl.a. att BRÅ:s nya webbplats innehåller en stor mängd fakta rörande brott och rättsväsendet.

Regeringen anför slutligen i denna del att BRÅ har kommit i kapp med offentliggörandet och publiceringen av kriminalstatistiken. Statistiken för åren 1996 och 1997 publicerades respektive offentliggjordes under sommaren 1998. Samtidigt publicerades brottsstatistiken för 1997 via Internet. Årsboken Kriminalstatistik 1997 publicerades i oktober 1998.

Regeringen gör bedömningen att verksamheten vid BRÅ drivits med hög ambitionsnivå och god kvalitet, trots att det omfattande förändringsarbete som skett under år 1998 har krävt stora resurser. De mål för verksamheten som ställts upp har i allt väsentligt uppfyllts. Myndigheten utvecklas enligt regeringen på ett mycket positivt sätt.

I samband med att utskottet behandlade budgetpropositionen för innevarande år ansåg utskottet att det fanns anledning till oro för både kostnadsutvecklingen och publikationstakten vad gällde statistiken.

Utskottet har inhämtat att arbetet med att färdigställa 1998 års statistik ännu pågår.

Utskottet vill inledningsvis understryka vikten av att information om brottsförebyggande verksamhet sprids till alla berörda. Utskottet välkomnar därför den satsning som gjorts i syfte att med hjälp av IT sprida sådana kunskaper. Vidare ser utskottet det som värdefullt att BRÅ nu kommit i kapp med statistiken avseende åren 1996 och 1997. När det gäller statistiken för år 1998 räknar man med att den skall publiceras någon gång under november eller december i år. Sammantaget har ingenting framkommit som motsäger regeringens bedömning av resultatet.

Prioriteringar inför budgetåret 2000

Regeringen anför i budgetpropositionen att det är angeläget att det brottsförebyggande perspektivet får ett större genomslag på olika nivåer och olika områden i samhället. Det är enligt regeringen viktigt att BRÅ fungerar som ett centrum för forsknings- och utvecklingsverksamheten inom hela rättsväsendet.

BRÅ skall prioritera stöd till lokalt brottsförebyggande arbete. Detta skall ske bl.a. genom att bildandet av lokala brottsförebyggande råd initieras och stöds. Allt viktigare blir det också påpekar regeringen att följa upp gjorda stödinsatser och att utvärdera de olika projekten. Av särskilt intresse är brottsförebyggande projekt i storstadsregionerna.

Regeringen anför vidare att den internationella dimensionen i det brottsförebyggande arbetet skall utvecklas.

I fråga om forskning anför regeringen att BRÅ skall prioritera forskning om ekonomisk brottslighet, inklusive miljöbrott. För att säkerställa att det bedrivs sådan forskning skall huvuddelen av de 8 miljoner kronor som anslås för detta under budgetåret 2000 utlysas som projektmedel, vilka forskare från universitet och högskolor kan ansöka om.

Slutligen anför regeringen i denna del att arbetet med att förbättra förutsättningarna för att kunna ta fram internationellt jämförbar statistik och att ta

fram statistik som gör det möjligt att följa flödet inom rättsväsendet nu är angelägna uppgifter. Att söka vägar att höja kvaliteten i statistiken är också enligt regeringen viktigt.

Utskottet har ingen erinran mot de bedömningar som regeringen gjort i denna del.

Anslaget

Regeringen föreslår i budgetpropositionen att riksdagen till Brottsförebyggande rådet anvisar ett ramanslag på 50 005 000 kr, varav 8 miljoner kronor avser medel till forskning om ekonomisk brottslighet. Förslaget innebär en viss ökning i förhållande till innevarande budgetår. Skillnaden beror till övervägande delen på förändringar av justeringskaraktär.

Anslagsyrkandet behandlas ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen.

Rättsstatistiken

I motion Ju721 (m, kd, c, fp, mp) anføres att rättsstatistiken bör bli tydligare i fråga om våld mot kvinnor. I motion Ju905 (c) begärs förändringar i statistiken så att genomströmningstiderna skall kunna mätas. I samma motion förordas dessutom ett gemensamt ärendehanteringssystem för rättsväsendet i syfte att öka möjligheterna för myndigheterna att kommunicera med varandra.

I november 1996 beslutade regeringen dels att fastställa en strategi för samordning av rättsväsendets informationsförsörjning, dels att uppdraga åt ett antal myndigheter inom rättsväsendet att arbeta efter strategin. Dessa myndigheter bildar med var sin representant det s.k. RIF-rådet. Rådet har ingen kollektiv beslutanderätt. Myndighetscheferna fattar vid behov likalydande beslut, var och en på sitt verksamhetsområde. RIF-gruppen är RIF-rådets beredande organ. Målet för samordningen är bl.a. att varje myndighet skall kunna få den information som behövs vid vilken tidpunkt som helst och i önskad form. När det gäller av RIF-rådet genomförda aktiviteter kan bl.a. nämnas att överenskommelser träffats myndigheterna emellan om överföring av information i anslutning till de nya misstanke- och belastningsregistren. När de nya registren tas i drift kommer också varje behörig myndighet att ges möjlighet till direktåtkomst till erforderlig information i önskad form för att underlätta beslutsfattande och samordning. Även frågan om elektronisk post finns på RIF-rådets dagordning. Inom RIF-verksamheten har man också försökt finna lösningar för att minska hindren för ett aktivt informationsutbyte med hjälp av IT mellan myndigheterna, t.ex. genom generella kommunikationslösningar.

Frågan om en könsuppdelad statistik tas upp i de myndighetsgemensamma uppdragen om våld mot kvinnor. Uppdragen beskrivs i bilaga 12 till regeringens proposition 1997/98:55 Kvinnofrid. Regeringen anförde bl.a. att BRÅ:s arbete för att förbättra rättsstatistiken har stor betydelse för att förbättra statistiken när det gäller våldsbrott mot kvinnor. Arbetet borde, anförde regeringen, bedrivas skyndsamt.

I regleringsbrevet för BRÅ för budgetåret 1998 angavs som ett verksamhetsmål att statistiken skall kunna användas för att följa flödet inom rättsväsendet. Ett krav på återrapportering avseende vidtagna åtgärder knöts till målet. I rapporten Flödet inom rättsväsendet lämnade BRÅ i oktober 1999 en delredovisning av uppdraget. I rapporten anförs bl.a. att statistiken skall ge svar på vilka åtgärder och beslut som ett brottsoffer och en misstänkt person/gärningsman "utsätts för" i rättsväsendet i form av t.ex. förhör, personutredningar, tvångsmedel och skadestånd. Vidare framgår av rapporten att statistik över flödet förutsätter en gemensam begreppsstruktur för den grundläggande informationen och tekniska lösningar som samtliga myndigheter inom rättsväsendet är överens om. När det gäller det fortsatta arbetet anför BRÅ att de uppgifter som återstår är relativt omfattande och griper in i de olika myndigheternas verksamhet på flera sätt. Ett nära samarbete mellan myndigheterna behövs för att t.ex. kunna komma överens om gemensamma tekniska lösningar och gemensamma begrepp. Uppgiften kan inte heller enbart betraktas som en statistikuppgift utan berör också andra delar av verksamheten. Det arbete som måste utföras består av flera olika deluppgifter. Därför bör en eller flera arbetsgrupper med olika kompetens bildas. Arbetsgrupperna bör ha ett tydligt uppdrag och god förankring i myndigheten. För att inte belasta verksamheten i onödan föreslås att RIF-rådet utgör styrgrupp för projektet. Arbetsgruppens arbete bör bedrivas under år 2000.

Utskottet har inhämtat att BRÅ:s rapport bereds i Justitiedepartementet.

I budgetpropositionen anför regeringen att BRÅ har vidtagit ett flertal åtgärder för att öka statistikens tillförlitlighet, relevans och lättillgänglighet. Produktionsprocessen har effektiviserats och ett statistikråd har bildats med företrädare för olika användargrupper. Vidare anför regeringen att arbetet med att ta fram statistik som gör det möjligt att följa flödet inom rättsväsendet är en angelägen uppgift. Att söka vägar att ytterligare höja kvaliteten i statistiken är också viktigt.

Inom Regeringskansliet har nyligen tillsatts en arbetsgrupp, vars huvudsakliga uppgift är att förstärka moderniseringsarbetet i fråga om rättsväsendet. Frågan om vilka åtgärder som kan vidtas för att göra det möjligt att följa flödet inom rättsväsendet kommer att tas upp inom ramen för det arbetet.

Utskottet har inhämtat att det under ledning av BRÅ alljämt pågår ett arbete med att förbättra statistiken. Ett nytt brottskodningssystem håller på att tas fram. Tanken med det förslag som nu diskuteras är att uppgifter till statistiken skall samlas in löpande allteftersom de tillförs systemen. På så sätt kommer mycket detaljerade uppgifter att kunna tas fram om kön, ålder och annat som registreras. Även uppgifter från de myndigheter som kommer efter polisen i rättskedjan kommer att registreras.

Den kriminalstatistik som finns tillgänglig i dag avseende misshandelsbrott är redan i viss utsträckning köns- och åldersuppdelad. Det går t.ex. att se om brottet riktats mot man eller kvinna. Det går också att se om brottet riktats mot barn i åldern 0–6 eller mot barn i åldern 7–14 år. Från och med den 1 januari 1999 är även statistiken avseende olaga hot och ofredande uppdelad i fråga om kön och ålder. I fråga om ålder särredovisas dock endast gruppen under 18 år.

Utskottet har tidigare tagit ställning till motionsönskemål avseende statistiken över våld mot kvinnor. Senast skedde det i samband med att utskottet behandlade regeringens proposition 1997/98:55 Kvinnofrid (bet. 1997/98:JuU13 s. 34). Utskottet delade regeringens uppfattning i den då aktuella propositionen, nämligen att kriminalstatistiken borde vara könsuppdelad både i fråga om gärningsman och offer och att den kan behöva kompletteras med annan information. Hit hörde enligt utskottets mening t.ex. frågor om skadestånd. Utskottet uttalade vidare att det då pågående arbetet inom BRÅ med att förbättra kriminalstatistiken och ta fram ett nytt brottskodningssystem samt att skapa möjligheter att följa flödet inom rättsväsendet var mycket angeläget. Med hänsyn till det pågående arbetet ansåg utskottet att riksdagen inte behövde ta något initiativ i frågan.

Utskottet vill till att börja med understryka vikten av att rättsstatistiken är utformad så att den kan tjäna som underlag för beslut i olika frågor. Utskottet ser det därför som glädjande att statistiken redan i viss utsträckning är köns- och åldersuppdelad. När det gäller åldersfördelningen vore det dock önskvärt med möjligheter till en mer fingraderad redovisning. Som utskottet framhöll våren 1998 bör statistiken också kunna ge annan information, t.ex. om skadestånd. Utskottet ser därför med tillförsikt fram mot resultatet av det arbete som bedrivs. Utskottet utgår från att beredningen av BRÅ:s rapport bedrivs med erforderlig skyndsamhet.

Vad gäller möjligheterna att följa flödet inom rättsväsendet anser utskottet – också det i likhet med vad utskottet anförde våren 1998 – att det är mycket angeläget. Som framgår av budgetpropositionen är också regeringen av den uppfattningen, och frågan kommer att tas upp i en arbetsgrupp inom Regeringskansliet.

När det sedan gäller möjligheterna för rättsväsendets myndigheter att kommunicera med varandra genom ett gemensamt ärendehanteringssystem vill utskottet till att börja med erinra om det självklara faktum att myndigheterna är självständiga och att de ärendehanteringssystem som finns eller byggs upp i första hand naturligtvis bör utformas så att de tillgodoser de behov som finns inom vederbörande myndighet. Som motionärerna påpekar finns naturligtvis – särskilt i fråga om myndigheter som ligger nära varandra i rättskedjan – ett intresse av goda möjligheter till kommunikation. Det finns emellertid knappast något egenvärde i ett för *hela* rättsväsendet gemensamt ärendehanteringssystem. Vad som kan och bör göras i fråga om förbättrade kommunikationsmöjligheter är en fråga för RIF-rådet, där de inblandade myndigheterna är representerade. Frågan om hur myndigheterna skall kommunicera med varandra bör avgöras av de närmast berörda. Utskottet känner ingen oro för att hithörande frågor inte får den uppmärksamhet i RIF-rådet som de förtjänar. I sammanhanget vill utskottet erinra om att rådets verksamhet skall utvärderas av regeringen under nästa år.

Sammanfattningsvis innebär det anförda att de önskemål som motionärerna för fram antingen redan genomförts eller är föremål för åtgärder i en eller annan form. Motionsönskemålen får i stort anses vara tillgodosedda. Motionerna Ju721 och Ju905 i här aktuella delar avstyrks.

Rättsmedicinalverket är central förvaltningsmyndighet för rättspsykiatrisk, rättsmedicinsk, rättskemisk och rättsgenetisk verksamhet i den utsträckning sådana frågor inte handläggs av någon annan statlig myndighet. I praktiken går verksamheten ut på att sörja för att domstolarna har teknisk (medicinsk) bevisning i brottmål och faderskapsmål och ett fullgott underlag för påföljdsbestämningen i brottmål i form av t.ex. rättspsykiatriska undersökningar. Rättsmedicinalverket skall genom sin verksamhet medverka till att skapa goda förutsättningar för rättssäkerhet och effektivitet inom rättsväsendet.

Inom Rättsmedicinalverkets område förekommer såväl anslagsfinansierad som uppdragsfinansierad verksamhet.

Ansvar för Rättsmedicinalverket övergick den 1 juli 1999 från Socialdepartementet till Justitiedepartementet.

Regeringen gör bedömningen att de mål som statsmakterna uppställt för budgetåret 1998 i allt väsentligt har kunnat infrias. Utskottet konstaterar att det inte framkommit något som talar mot regeringens bedömning.

En jämförelse mellan budget och utfall för budgetåret 1998 visar att Rättsmedicinalverkets utgifter inom den anslagsfinansierade verksamheten överstigit anslaget med 6,26 miljoner kronor som hämtats från det ackumulerade anslagssparandet. Prognosen för anslagsbelastningen under innevarande budgetår visar enligt regeringen att verkets utgifter kommer att överstiga anslaget med omkring 8 miljoner kronor. Det ackumulerade anslagssparandet som vid utgången av år 1998 uppgick till 7,17 miljoner kronor kommer att användas under innevarande år för att möta de utgifter som inte täcks av anslaget.

Av budgetpropositionen framgår att antalet rättspsykiatriska undersökningar varit fortsatt högt under år 1998. Under året utfördes 609 sådana undersökningar, vilket är omkring 15 % över den genomsnittliga nivån under 1990-talet. Domstolarnas efterfrågan på rättspsykiatriska undersökningar har ökat under innevarande år och beräknas uppgå till omkring 650 under 1999. Antalet av Rättsmedicinalverket utfärdade läkarintyg enligt 7 § lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m. uppgick under år 1998 till 1 841, vilket motsvarar nivån under senare år. Denna nivå bedöms kvarstå under de närmaste åren.

Regeringen föreslår att ramanslaget för Rättsmedicinalverket ökas en gångsvis med 2,6 miljoner kronor för år 2000. Vidare ökas anslaget med kompensation för bl.a. ökade löner och kostnader och justeringar avseende kompensation för premier till avtalsförsäkringarna. Sammanlagt tillförs anslaget drygt 14,2 miljoner kronor.

Regeringen föreslår sålunda ett ramanslag för Rättsmedicinalverket för budgetåret 2000 om 183 549 000 kr.

I motion Ju911 (m) begärs en anslagshöjning med 5 miljoner kronor för att täcka kostnaderna för det ökande antalet rättspsykiatriska undersökningar. Rättsmedicinalverket bör enligt motionärerna också få vissa nya arbetsuppgifter såvitt gäller frågan om innehav av vapenlicens.

Anslagsyrkandena behandlas ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen.

I motion Ju201 (m) begärs att s.k. forensiska DNA-analyser skall koncentreras till ett enda laboratorium i Sverige.

DNA-analyser inom rättsväsendet utförs för närvarande vid två laboratorier i landet. Det är dels Rättsmedicinalverkets rättsgenetiska avdelning som är lokaliserad till Universitetssjukhuset i Linköping, dels Statens kriminaltekniska laboratorium (SKL), som tillhör polisväsendet.

Vid Rättsgenetiska avdelningen utförs huvudsakligen faderskapsundersökningar med användande av DNA-baserade metoder. Vissa personidentifieringar med användande av DNA-teknik har under år 1998 utförts åt Rättsmedicinalverkets rättskemiska och rättsmedicinska avdelningar. SKL utför kriminaltekniska laboratorieundersökningar åt rättsväsendet. I detta kriminaltekniska arbete utförs också DNA-undersökningar.

Rättsgenetiska avdelningen och SKL utför således undersökningar på olika områden. Att båda laboratorierna sysslar med DNA-analyser beror, enligt vad utskottet inhämtat, på historiska orsaker. Såväl Rättsgenetiska avdelningen som SKL var väl etablerade innan DNA-tekniken fanns och det var naturligt för båda att tillägna sig denna nya teknik när den kom.

Utskottet utesluter inte att det kan finnas fördelar med att koncentrera DNA-analysverksamheten inom rättsväsendet på det sätt motionärerna förordat. Utskottet saknar dock nu underlag för att förorda några åtgärder i den riktningen och avstyrker motion Ju201.

Gentekniknämnden

Gentekniknämndens övergripande mål är att främja en etiskt försvarbar och säker användning av gentekniken så att människors och djurs hälsa samt miljön skyddas. Nämnden har vidare till uppgift att sprida kunskap om den gentekniska utvecklingen.

Av verksamhetsredogörelsen för budgetåret 1998 framgår att nämnden har verkat för att verksamhetsmålet skall uppnås genom att bl.a. avge yttranden, utarbета informationsskrifter och anordna konferenser.

Regeringen uttalar sig inte i budgetpropositionen om huruvida nämnden uppfyllt uppställda mål. Dock anser regeringen att omfattningen av Gentekniknämndens verksamhet är väl avvägd. Det har enligt utskottets mening inte framkommit något som talar mot regeringens bedömning.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2000 till Gentekniknämnden anvisar ett ramanslag på 2 601 000 kr.

Anslagsyrkandet behandlas ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen.

I motion MJ513 (kd) begärs att en konsumentrepresentant skall ingå i Gentekniknämnden.

Gentekniknämnden består av en ordförande, en vice ordförande och 14 andra ledamöter. För varje annan ledamot än ordföranden och vice ordföranden finns en personlig ersättare. Ledamöter och ersättare utses av regeringen för en tid av högst tre år.

Ordföranden och vice ordföranden skall vara jurister och ha domarerfarenhet. Sju ledamöter skall vara riksdagsledamöter och en ledamot etiskt sakkunnig. Av de övriga sex ledamöterna utses två på förslag av Skogs- och jordbrukets forskningsråd, två på förslag av Naturvetenskapliga forsknings-

rådet, en på förslag av Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet och en på förslag av Medicinska forskningsrådet.

En parlamentarisk kommitté utreder för närvarande frågor om biotekniken i samhället (dir. 1997:120). Kommittén, som har antagit namnet Bioteknikkommittén, lade i maj 1999 fram delbetänkandet Gentekniknämnden (SOU 1999:70). Betänkandet berör Gentekniknämndens uppgifter och sammansättning. I betänkandet konstaterar kommittén att det finns ett flertal grupper, t.ex. konsumenter, som har ett stort intresse av nämndens verksamhet. Att bereda intressegrupperingar representation i nämnden skulle dock medföra att nämnden blev så stor att den inte skulle kunna fungera på ett bra sätt. Kommittén framhåller vidare att ingen av de myndigheter som handlägger genteknikfrågor har någon intresserepresentation i sin ledning. Kommittén föreslår därför inte någon representation för konsumenter eller andra intressenter i Gentekniknämnden.

Enligt vad utskottet inhämtat avser Bioteknikkommittén att återkomma till frågan om intresserepresentation i sitt slutbetänkande som skall lämnas den 1 december år 2000.

Utskottet ser ingen anledning att ta ställning till frågan om konsumentrepresentation i Gentekniknämnden förrän Bioteknikkommittén slutfört sitt arbete och avstyrker motion MJ513.

Brottsoffermyndigheten

Inledning

Brottsoffermyndighetens övergripande mål och uppgifter är att tillförsäkra den enskilde rättstrygghet och rättssäkerhet, att främja brottsoffers rättigheter, att bevaka deras behov och intressen samt att verka för att den som är berättigad till brottsskadeersättning får sådan. Myndigheten skall särskilt pröva ärenden om brottsskadeersättning enligt brottsskadelagen (1978:413) och ärenden om bidrag från brottsofferfonden. Vid myndigheten finns en särskild nämnd för prövning av vissa ärenden om brottsskadeersättning samt ett råd för prövning av frågor om bidrag ur brottsofferfonden.

Resultatuppföljning

För Brottsoffermyndigheten gällde för år 1998 följande verksamhetsmål. Minst 70 % av brottsskadeärendena skulle med bibehållen kvalitet handläggas inom tre månader. Vidare skulle ärendebalansen i fråga om brottsskadeersättning minska. De organisationer och projekt som bedömdes kunna tillföra brottsoffer störst nytta skulle beviljas bidrag ur brottsofferfonden. Projekt inriktade mot våld mot kvinnor skulle därvid prioriteras. Brottsoffermyndigheten skulle vidare prioritera informationsinsatser som bidrar till att sprida kunskap om brottsoffers rättigheter.

Under år 1998 inkom 5 386 brottsskadeärenden, vilket är en ökning jämfört med året innan med ca 8 %. Under första halvåret 1999 ökade antalet inkommande ärenden med 20 % jämfört med samma period 1998, sannolikt

till följd av vidtagna informationsinsatser. Enligt Brottsoffermyndigheten är ökningen inte tillfällig.

Målet att handlägga 70 % av ärendena inom tre månader har inte uppnåtts. Inte heller målet att ärendebalansen skall minska har uppnåtts; antalet balanserade ärenden ökade med 303 och uppgick vid årets slut till 1 780. Antalet avgjorda ärenden under år 1998 var 5 083, vilket är en minskning med 3,5 %. Regeringen anför att detta kan förklaras med att Brottsoffermyndighetens personalomsättning varit ovanligt hög, 33 % mätt i antalet nyanställda i förhållande till antalet anställda. Myndigheten har dock enligt regeringen vidtagit åtgärder för att rekrytera ny och behålla redan anställd personal.

De medel som influerats genom regressverksamheten har under år 1998 mer än fördubblats. Under samma period har utredningsarbetet fördjupats när det gäller den skadelidandes försäkringsförhållanden och den skadeståndsskyldiges betalningsförmåga. Detta arbete torde enligt regeringen vara den huvudsakliga förklaringen till att summan av utbetalda brottsskadeersättningar har minskat med 20 % under år 1998.

Regeringen bedömer att Brottsoffermyndighetens arbete har den inriktning som statsmakterna bestämt och att målen som uppställts för verksamheten i allt väsentligt har uppfyllts. Myndigheten har i och för sig inte uppnått verksamhetsmålen såvitt avser handläggningen av brottsskadeärenden. De bakomliggande orsakerna har dock identifierats och åtgärder har vidtagits. Regeringen anför sammanfattningsvis att myndigheten drivs på ett effektivt sätt med god kvalitet.

Utskottet ser med oro på att antalet avgjorda brottsskadeärenden under år 1998 minskat jämfört med föregående år och att ärendebalansen ökat. Brottsoffermyndigheten har en central funktion när det gäller stöd till dem som drabbats av brott, och det är därför av stor vikt att brottsskadeärenden handläggs effektivt, snabbt och med hög kvalitet. Som regeringen anför kan nedgången i antalet avgjorda ärenden bero på Brottsoffermyndighetens höga personalomsättning. Brottsoffermyndigheten har vidtagit vissa åtgärder för att komma till rätta med detta problem. Riksdagen har på tilläggsbudget för år 1999 nyligen beslutat att tillföra anslaget 1 miljon kronor.

När det gäller regressverksamheten och den fördjupade utredningen i brottsskadeärendena ser utskottet liksom tidigare (1998/99:JuU1 s. 50) positivt på de redovisade uppgifterna.

Utskottet har inte funnit något som motsäger regeringens bedömning att Brottsoffermyndigheten drivs på ett effektivt sätt med god kvalitet.

Anslaget

Regeringen föreslår i budgetpropositionen att riksdagen till Brottsoffermyndigheten anvisar ett ramanslag på knappt 15 miljoner kronor. Det föreslagna anslaget innefattar bl.a. en höjning av ramen om 1 650 000 kr som Brottsoffermyndigheten har begärt för att kunna uppnå fastställda verksamhetsmål; myndigheten avser bl.a. att anställa ytterligare tre personer. Regeringen konstaterar att det behövs kompetent personal för att uppnå de mål som gäller för myndighetens verksamhet och att den begärda höjningen bör

medges i syfte att skapa förutsättningar för att rekrytera och behålla sådan personal.

I motion Ju907 (kd) begärs en höjning av anslaget med ytterligare 3 miljoner kronor för att förbättra arbetssituationen vid Brottsoffermyndigheten och ge myndigheten möjlighet att leva upp till målen för verksamheten. I motion Ju910 (fp) begärs en höjning av anslaget med ytterligare 16 miljoner kronor, varav 6 miljoner kronor för att göra det möjligt att anställa 50 brottsofferassistenter och 10 miljoner kronor för att förbättra möjligheten att bedriva vittnesstödsprojekt ute i landet.

Anslagsyrkandena behandlas ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen.

Finansiering av brottsofferfonden

Brottsofferfonden inrättades den 1 juli 1994. Fondens medel skall användas för verksamhet som gagnar brottsoffer. Bidrag från fonden får lämnas för att stödja ideella organisationer som verkar på brottsofferområdet samt för privat och offentlig verksamhet som gäller brottsoffer. Bidrag ur fonden kan även lämnas för forskning, utbildning och information i brottsofferfrågor. Brottssofferfonden administreras av Brottsoffermyndigheten.

Brottsofferfonden finansieras genom att den som döms för brott som har fängelse i straffskalan skall åläggas att betala en avgift till fonden. Avgiften höjdes den 1 juli 1999 genom ett beslut av riksdagen från 300 till 500 kr (1998/99:JuU4y, 1998/99:FiU27, rskr. 249). Vidare skall den som verkställer fängelsestraff genom intensivövervakning med elektronisk kontroll vanligen betala en avgift om 50 kr per dag till fonden, dock högst 3 000 kr.

När fonden inrättades tillfördes den även medel som frigjordes genom att ersättningen till intagna i kriminalvårdsanstalt för arbete och annan sysselsättning sänktes med 20 %. Sänkningen innebar att medel motsvarande 12,4 miljoner kronor frigjordes. Genom ett regeringsbeslut tillfördes fonden drygt 3,3 miljoner kronor av detta belopp. Återstoden av de medel som motsvarades av den sänkta ersättningen användes till annan brottsofferrelaterad verksamhet. Sedermera har ersättningarna till de intagna sänkts permanent till den nivå som kom att gälla efter det att det nämnda avdraget gjorts.

I motion Ju723 (m) förespråkas en ordning innebärande att de intagna i kriminalvårdsanstalterna skall vara med och finansiera brottsofferfonden. Motionärerna framhåller att de intagnas ersättning nu höjts, varför det kan vara dags att åter ta upp frågan om ett 20-procentigt avdrag på ersättningen.

Kriminalvårdsstyrelsen beslutade i april 1999 om nya föreskrifter om ersättningar till intagna i anstalt och häkte (KVVFS 1999:4). Författningen trädde i kraft den 1 juni i år. De nya föreskrifterna innebär bl.a. att normalersättningen för intagen som deltar i arbete eller utbildning höjts från 8 kr 50 öre till 9 kr per timme. Vidare har rätt till ersättning för obekvämt arbetstid, övertidsersättning och helgersättning införts.

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare tagit ställning till liknande yrkanden, senast i samband med behandlingen av 1999 års vårproposition (1998/99:JuU4y s. 3). Utskottet avstyrkte därvid motionskraven huvudsakligen med hänvisning till att det inte fanns ekonomiska skäl som talade för en sådan ordning som motionärerna föreslog eftersom brottsofferfonden genom

höjningen av brottsofferavgiften skulle komma att tillföras betydande medel. – Höjningen beräknades tillföra fonden knappt 9 miljoner kronor per år (prop. 1998/99:100 s. 90).

Under år 1998 uppgick brottsofferfondens intäkter till drygt 16,7 miljoner kronor. Av dessa inkom 10,1 miljoner kronor i avgifter till Rikspolisstyrelsen, som fungerar som uppborndsmyndighet för brottsofferfonden. Intäkterna till fonden från dem som betalar avgifter för att verkställa fängelsestraff genom intensivövervakning med elektronisk kontroll uppgick till ca 3,2 miljoner kronor. Totalt beslutades att omkring 12,2 miljoner kronor skulle delas ut till olika bidragstagare.

Som utskottet tidigare framhållit är det angeläget att brottsofferfonden har tillgång till erforderliga medel för sin verksamhet. Brottsofferfonden får genom den höjning av brottsofferavgiften som beslutats ett betydande tillskott. Utskottet vidhåller sin uppfattning att det för närvarande inte finns ekonomiska skäl som talar för en sådan ordning som motionärerna föreslår. Utskottet avstyrker motion Ju723 i denna del.

I motion Ju723 begärs vidare att förbudet mot utmätning i en intagens arbetsersättning i 45 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt (KvaL) skall avskaffas.

I 45 § andra stycket KvaL finns ett generellt förbud mot att utmäta arbetsersättning som för intagens räkning inestår hos kriminalvårdsmyndighet.

Vid behandlingen av budgetpropositionen för år 1998 ansåg utskottet att frågan om en effektivare indrivning av avgifter till brottsofferfonden borde utredas, lämpligen inom ramen för Brottsofferutredningen. Bakgrunden till ställningstagandet var att personer som dömts till fängelsestraff i praktiken kan komma att slippa betala avgiften eftersom möjligheterna till indrivning från dem är begränsade (1997/98:JuU1 s. 76 f).

Brottsofferutredningen kom därefter i sitt betänkande Brottsoffer – Vad har gjorts? Vad bör göras? (SOU 1998:40) fram till att det från brottsoffer-synpunkt inte fanns tillräckliga skäl att upphäva utmätningförbudet i 45 § andra stycket KvaL. I sina överväganden anförde utredningen bl.a. följande: Utredningen anser det vara principiellt tveksamt att frånga de allmänna exekutionsrättsliga reglerna om löneutmätning i utredningsbalken (UB) och utgår således från att de regler som gäller vid utmätning av lön också skall gälla för dem som är intagna i kriminalvårdsanstalt. Enligt 7 kap. 5 § första stycket UB undantas från utmätning av lön ett förbehållsbelopp som bestäms varje år med ledning av ett normalbelopp. Detta anses innefatta alla vanliga levnadskostnader utom bostadskostnad. För år 1998 utgjorde normalbeloppet 892 kr per vecka. En intagen i kriminalvårdsanstalt tjänade normalt sett mellan 280 kr och 340 kr per vecka. Även om det särskilda utmätningförbudet inte fanns skulle utmätning därför inte kunna bli aktuell om inte den intagne har andra inkomster. Vidare är det enligt utredningen svårt att motivera att brottsofferavgiften skall ha företräde framför fordringar avseende underhållsbidrag. Slutligen bör det enligt utredningen beaktas att de som döms till kortare fängelsestraff, med hänsyn till handläggningstiden hos Rikspolisstyrelsen, redan skulle ha avtjänat sina straff innan en eventuell utmätning skulle kunna verkställas. Det skulle därför inte bli fråga om några

större belopp som tillfördes brottsofferfonden om utmätning till förmån för brottsofferavgiften tilläts.

Regeringen behandlade frågan i 1999 års vårproposition (prop. 1998/99:100 s. 91). Regeringen anförde att den inte såg några skäl att göra någon annan bedömning än den Brottsofferutredningen gjort.

Utskottet behandlade frågan vid beredningen av vårpropositionen (1998/99:JuU4y s. 3 f). Utskottet uttryckte därvid förståelse för att det kan uppfattas som stötande att de som döms till fängelse, i realiteten de grövre brottslingarna, kan undgå att betala avgiften till brottsofferfonden. Utskottet ställde sig också tveksamt till en del av de skäl som Brottsofferutredningen anförde. Till exempel föreföll det enligt utskottet inte rimligt att räkna med ett förbehållsbelopp som innefattar kostnader för mat och vissa personliga utgifter eftersom staten betalar sådana kostnader under anstaltsvistelsen. Andra skäl vägde enligt utskottet tyngre. Framför allt var utskottet inte berett att mer allmänt öppna för utmätning i de intagnas ändå låga ersättning. Utskottet ville också peka på de prioriteringar som i sådana fall, som utredningen anmärkt, måste göras. Sammanfattningsvis delade utskottet alltså regeringens bedömning att utmätningsförbudet inte bör upphävas.

Utskottet ser inga skäl att frånga sina tidigare uttalanden i frågan och avstyrker motion Ju723 i denna del.

Ersättning för skador på grund av brott

Från anslaget betalas ersättning av statsmedel enligt brottsskadelagen för skador på grund av brott. Utgifterna på anslaget är huvudsakligen beroende av antalet beviljade ansökningar om brottsskadeersättning och ersättningsarnas storlek. Anslaget disponeras av Brottsoffermyndigheten.

Under budgetåret 1998 utbetalades drygt 48 miljoner kronor i brottsskadeersättning. Merparten avsåg ersättning för personskador; endast 0,6 miljoner kronor utgick som ersättning för sak- och förmögenhetsskada.

Under år 1998 sjönk summan av utbetalda ersättningar med 20 %, huvudsakligen till följd av det fördjupade utredningsarbete som nämnts ovan i avsnittet om Brottsoffermyndigheten. Det fanns därmed, antogs det, utrymme för en tillfällig minskning av anslaget med 20 miljoner kronor för år 1999. Anslaget uppgår därefter till drygt 55 miljoner kronor.

Under första halvåret 1999 ökade emellertid summan av utbetalda ersättningar med 60 % jämfört med samma period 1998. Brottsoffermyndigheten bedömer nu att belastningen på anslaget under år 1999 kommer att öka med 46 % jämfört med år 1998. Enligt utgiftsprognosen beräknas anslagsförbrukningen uppgå till 73 miljoner kronor. Ökningen beror på det ökade antalet inkomna ärenden och att myndigheten till följd av detta har minskat det fördjupade utredningsarbetet för att begränsa den negativa balansutvecklingen.

Utskottet ser som framgått tidigare positivt på det fördjupade utredningsarbetet. Det är angeläget att detta arbete fortsätter och inte som nu sker minskas i omfattning.

Regeringen föreslår att riksdagen för år 2000 anvisar ett anslag på 74,5 miljoner kronor till anslaget Ersättning för skador på grund av brott.

Däri ingår en sänkning av anslagets ram med totalt 1 850 000 kr för finansiering av bl.a. höjningen av anslaget till Brottsoffermyndigheten.

1999/2000:JuU1

Anslagsyrkandet behandlas ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen.

Rättshjälpkostnader m.m.

Inledning

Den 1 december 1997 trädde en ny rättshjälpslag (1996:1619) i kraft. Lagen beslöts av riksdagen år 1996 (prop. 1996/97:9, bet. 1996/97:JuU3, rskr. 1996/97:55). Den nya lagen har till grundläggande syfte att ge rättskydd åt dem som inte kan få bistånd på annat sätt. Den skall dessutom såväl förenkla förfarandet som åstadkomma stora besparingar i statens utgifter för rättshjälp.

Enligt lagen är rättshjälp subsidiär till rättsskyddet, dvs. den som har en rättsskyddsförsäkring eller liknande rättsskydd, som täcker den aktuella rättsliga angelägenheten, får inte beviljas rättshjälp. Vidare innebär lagen att den som inte har rättsskydd av ifrågavarande slag men som borde ha haft det med hänsyn till sitt försäkringsskydd i övrigt eller sina personliga och ekonomiska förhållanden får beviljas rättshjälp endast om det finns särskilda skäl. Som en allmän förutsättning för att rättshjälp skall beviljas gäller att det, med hänsyn till angelägenhetens art och betydelse samt tvisteföremålets värde och omständigheterna i övrigt, är rimligt att staten bidrar till kostnaderna.

Enligt rättshjälpslagen är inkomstgränsen för rättshjälp 260 000 kr i årsinkomst. Lagen föreskriver också att rådgivning i minst en timme som huvudregel är en förutsättning för att rättshjälp skall beviljas. Vidare innebär lagen bl.a. att biträdesbehovet är avgörande för om rättshjälp skall beviljas och att biträde enligt rättshjälpslagen normalt skall få ersättning för högst 100 timmars arbete. På det familjerättsliga området medför den nya lagen inskränkningar i möjligheterna att få rättshjälp i vissa äktenskapsskillnads- mål och att en ny form av bistånd benämnd ersättningsgaranti införts vid bodelning.

Anslaget

Från anslaget betalas de kostnader som enligt 21 kap. 10 § rättegångsbalken, lagen (1988:609) om målsägandebiträde och rättshjälpslagen (1996:1619) skall utgå av allmänna medel. Därutöver skall från anslaget betalas de kostnader som enligt lagen (1996:1620) om offentligt biträde skall betalas av allmänna medel, dock med undantag för vissa ärenden enligt utlänningslagen (1989:529) och lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll. De faktorer som styr kostnaderna är framför allt antalet ärenden, ärendenas omfattning och svårighetsgrad, ersättningsnivån till biträden och offentliga försvarare samt den andel av rättshjälpkostnaderna som betalas av den rättssökande.

Regeringen bestämmer den timkostnadsnorm som ligger till grund för ersättning för arbete på rättshjälpsområdet. Ersättningen till offentliga försvarare regleras också i viss utsträckning med hjälp av taxor. För närvarande

finns en taxa för ersättning till offentliga försvarare i vissa brottmål i tingsrätt och hovrätt. Taxan är fastställd i DVFS 1998:9. Taxor beslutas av Domstolsverket på grundval av timkostnadsnormen. Regeringen har fastställt timkostnadsnormen för år 2000 till 860 kr exklusive mervärdesskatt (1 075 kr inklusive mervärdesskatt).

Regeringen föreslår att riksdagen till Rättshjälpskostnader m.m. för budgetåret 2000 anvisar ett ramanslag om 802 396 000 kr.

I motion Ju910 (fp) yrkas att anslaget skall höjas med 50 miljoner kronor. Beloppet motsvarar kostnaderna för att återställa de rättshjälpsförmåner som utgick före den nuvarande rättshjälpslagens införande.

Yrkandena behandlas ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen.

De allmänna advokatbyråerna

Under riksmötet 1998/99 bemyndigade riksdagen regeringen att avveckla de allmänna advokatbyråerna (bet. 1998/99:JuU1, rskr. 1998/99:80).

Regeringen gav i december 1998 Domstolsverket i uppdrag att på affärsmässiga grunder avveckla de allmänna advokatbyråerna. Enligt vad utskottet inhämtat är avvecklingen av de allmänna advokatbyråerna numera genomförd. Det återstår för Domstolsverket att avge en slutrapport över avvecklingen.

I en rapport (RRV 30-1999-0503) till Domstolsverket har Riksrevisionsverket framfört synpunkter på hanteringen av avvecklingen. Riksrevisionsverket har därvid framfört kritik av bl.a. redovisningsteknisk natur. Enligt vad regeringen upplyser i budgetpropositionen har Riksrevisionsverket till Domstolsverket framfört synpunkten att Domstolsverkets dokumentation avseende övervägandena i fråga om affärsmässighet varit bristfällig. Riksrevisionsverket har också, enligt vad regeringen upplyser, bl.a. haft synpunkter på det sätt Domstolsverket avyttrat statliga fordringar och tecknat överlåtelseavtal.

Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.

Från anslaget har hittills betalats en rad kostnader för rättsväsendet såsom ersättningar till vittnen, parter och rättegångsbiträden samt kostnader för statens rättegångar.

Det har varit svårt att prognostisera utgifterna för det hittillsvarande anslaget F 7 Diverse kostnader för rättsväsendet. Vid flera tillfällen har anslaget överskridits och extra medel begärts på tilläggsbudget. I budgetpropositionen för år 1999 anmälde regeringen att den inlett en översyn av anslaget. Under riksdagsbehandlingen uttalade utskottet att en ändring av anslagets konstruktion borde övervägas (bet. 1998/99:JuU1 s. 16).

Regeringen föreslår i årets budgetproposition att anslaget Diverse kostnader för rättsväsendet avvecklas och delas upp fr.o.m. år 2000. Det nya anslaget F 7 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m. kommer att disponeras av Justitiekanslern och anslaget kommer att bestå av de anslagsposter som Justitiekanslern belastade på anslaget F 7 Diverse kostnader för rättsväsendet. Det

rör främst kostnader för ersättning vid frihetsberövanden och förundersökning i tryck- och yttrandefrihetsmål.

Myndigheter från olika departements ansvarsområden har tidigare haft möjlighet att rekvirera medel från anslaget F 7 Diverse kostnader för rättsväsendet. Då anslaget nu avvecklas föreslår regeringen att medel tillförs de departement, vilkas myndigheter utnyttjat anslaget de tre senaste åren.

Regeringen prognostiserar att utgifterna för 1999 på anslaget F 7 Diverse kostnader för rättsväsendet kommer att uppgå till knappt 29 miljoner kronor. Anslagssparandet som vid ingången av år 1999 uppgick till 9 miljoner kronor beräknas bli förbrukat i sin helhet. Anslagssparande eller utnyttjad kredit på F 7 Diverse kostnader för rättsväsendet överförs till F 7 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m. år 2000.

I budgetpropositionen upplyser regeringen vidare att den under år 2000 avser att göra en närmare bedömning av hur det nya anslaget skall beräknas i framtiden, bl.a. med anledning av beräknade kostnadsökningar till följd av den nya lagen (1998:714) om frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder.

Utskottet konstaterar att anslaget nu erhållit en ny konstruktion. Om denna är ägnad att leda till säkrare utgiftsprognoser är för närvarande inte helt lätt att bedöma – de oförutsedda utgifterna under tidigare år har inte sällan hänfört sig till Justitiekanslerns ansvarsområden. Utskottet konstaterar dock med tillfredsställelse att regeringen avser att redan under det kommande budgetåret göra en närmare översyn av anslagets storlek.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen att riksdagen till det nya anslaget Kostnader för vissa skaderegleringar m.m. anvisar ett ramanslag om 10 399 000 kr.

Anslagsyrkandet behandlas ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen.

Avgifter till vissa internationella sammanslutningar

Från anslaget betalas årsavgifter till Haagkonferensen för internationell privaträtt, Internationella institutet i Rom för unifiering av privaträtten (UNIDROIT), Association Internationale des Hautes Juridictions Administratives samt Bernunionen (WIPO = World Intellectual Property Organization).

Från anslaget betalas också bidrag till Helsingfors kriminalpolitiska institut och till Nordiska samarbetsrådet för kriminologi. Även bidrag till vissa andra internationella sammanslutningar med anknytning till Justitiedepartementet betalas från anslaget.

I budgetpropositionen föreslår regeringen en minskning av anslaget med 1 750 000 kr. Anledningen härtill är att kostnader för centrala funktioner i Schengens informationssystem i fortsättningen kommer att betalas över anslaget A 1 Polisorganisationen.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2000 till anslaget Avgifter till vissa internationella sammanslutningar anvisar ett ramanslag på 6 606 000 kr.

Anslagsyrkandet behandlas ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen.

Inledning

Från anslaget ges bidrag till brottsförebyggande arbete. Medlen disponeras av BRÅ, som övertagit denna uppgift från Kommittén för brottsförebyggande arbete, KBA.

Resultatuppföljning

Med stöd av bl.a. KBA och de medel som kommittén förfogat över har lokala brottsförebyggande råd inrättats i cirka en tredjedel av landets kommuner. Under år 1999 har BRÅ fortsatt arbetet med att aktivt verka för att lokalt brottsförebyggande arbete organiseras och bedrivs på lämpligt sätt. Av regeringens redovisning framgår att särskilda satsningar gjorts i några kommuner för att utveckla det brottsförebyggande arbetet. Inriktningen har varit att stimulera ett problemorienterat arbete.

Regeringen hänvisar också till att KBA redovisat uppfattningen att det är förenat med särskilda svårigheter att bygga upp ett fungerande brottsförebyggande arbete i storstäderna. BRÅ har därför sökt stärka det brottsförebyggande arbetet i dessa städer, bl.a. genom att prioritera vissa ansökningar om ekonomiskt stöd.

Regeringen konstaterar att många lokala brottsförebyggande råd nyligen har startat eller står i begrepp att starta sin verksamhet, och att dessa samsamarbetsorganisationer i ett uppbyggnadsskede behöver visst fortsatt nationellt stöd.

Målet med användningen av de medel som är disponibla under detta anslag är självklart att i så hög utsträckning som möjligt förebygga brott. Frågan om medlen i det perspektivet använts på ett effektivt sätt låter sig inte besvaras helt lätt. Däremot står det helt klart för utskottet att de satsningar som redovisas av regeringen är välgrundade. Utskottet har således inga invändningar mot hur medlen för brottsförebyggande arbete hanterats.

Anslaget

Regeringen föreslår i budgetpropositionen att riksdagen för budgetåret 2000 till anslaget Bidrag till brottsförebyggande arbete anvisar ett ramanslag på 7,6 miljoner kronor, varav 400 000 kr utgör en engångshöjning för år 2000.

I motion Ju907 (kd) begärs en höjning av anslaget med 37 miljoner kronor. Med höjningen vill motionärerna finansiera dels en kampanj om föräldrars betydelse i det brottsförebyggande arbetet, dels en samordning av olika brottsförebyggande projekt, dels brottsförebyggande projekt i kommunerna.

Anslagsyrkandena behandlas ovan i avsnittet Utgiftsramen och anslagen.

Lokalt brottsförebyggande arbete

Flera motioner tar upp frågor som berör det lokala brottsförebyggande arbetet. I motionerna Ju721 (m, kd, c, fp, mp), Ju901 (m) och Ju910 (fp) betonas vikten av att stadsmiljöerna är trygga. I den sistnämnda motionen under-

stryks också vikten av frivillig samverkan. I motionerna Ju731 (c) och Ju738 (kd) begärs att riksdagen skall uttala sig till förmån för ett par brottsförebyggande projekt, en offensiv mot våld respektive ett projekt som går ut på att förebygga brott bland ungdomar i Norrköping. I motion Ju907 (kd) anförs vidare att polisen bör vara mer aktiv i arbetet med att förebygga drogmissbruk bland ungdomar. Slutligen begärs i motion Bo231 (c) att kommunala trygghetsplaner skall inrättas i kommunerna.

År 1996 beslutade regeringen om ett nationellt brottsförebyggande program, *Allas vårt ansvar* (Ds 1996:59). Samtidigt tillsattes KBA för att genomföra programmet. En grundtanke i programmet är att regeringen skall främja det lokala brottsförebyggande arbetet. Programmet skall ligga till grund för ett rådslag med bl.a. kommunerna, och avsikten är att få del av kommunernas erfarenheter av lokalt arbete och deras syn på uppläggnings- och inriktningen av den brottsförebyggande verksamheten. Frågor om organisation och arbetsuppgifter på lokal nivå skall ägnas särskild uppmärksamhet.

I KBA:s direktiv påpekades särskilt att den skulle verka för att det lokala brottsförebyggande arbetet organiserades på lämpligt sätt och för att lokala brottsförebyggande program skulle antas. KBA skulle enligt direktiven fördela ekonomiskt stöd till brottsförebyggande verksamhet på lokal nivå.

BRÅ har som framgår av det ovan anförda numera tagit över KBA:s arbetsuppgifter. I BRÅ:s årsredovisning för år 1998 finns en utförlig beskrivning av olika brottsförebyggande projekt som BRÅ driver. Här kan bl.a. nämnas att sex lokala ramprojekt startats under år 1998. Projekten tar sikte på kommuner där kommunstyrelsen fattat beslut om att inrätta ett lokalt brottsförebyggande råd, och tanken är att i alla delar främja det lokala brottsförebyggande arbetet. Andra projekt handlade om hur brottsförebyggande arbete kan organiseras, hur arbetet i storstädernas ytterområden kan främjas och hur skolorna kan engageras i det brottsförebyggande arbetet.

I regleringsbrevet för år 1997 fick Boverket i uppdrag att – med utgångspunkt i regeringens brottsförebyggande program – inventera de kunskaper som finns om hur planering och utformning av bebyggelseområden och av enskilda byggnader påverkar brottsligheten. Erfarenheterna skall fortlöpande förmedlas till kommuner, bygg- och bostadsbolag samt andra berörda myndigheter och organisationer.

Boverket har redovisat uppdraget i rapporten *Brott, bebyggelse och planering*. I rapporten ges exempel på hur man kan arbeta brottsförebyggande med olika fysiska miljöer, bl.a. anförs att detaljplanen i kommunen kan användas för att skapa fysiska miljöer som förebygger brott. Boverket anför vidare att kommunerna har en viktig roll eftersom de förfogar över instrument inom den fysiska planeringen. I rapporten sägs också att samverkan i olika avseenden är viktig för långsiktigt goda resultat. Rapporten bereds i Regeringskansliet.

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden som tagit sikte på kommunala trygghetsplaner. Senast skedde det i samband med att utskottet behandlade budgetpropositionen för innevarande år (1998/99:JuU1 s. 58 f). Utskottet hänvisade då till tidigare uttalanden där utskottet pekat på statsmakternas ansvar för att skapa goda förutsättningar för det brottsföre-

byggande arbetet och att utskottet tidigare uttalat att regeringen väl levtt upp till det ansvaret. I övrigt går utskottets tidigare ställningstaganden ut på att de brottsförebyggande insatserna på lokal nivå bör organiseras så att det går att ta till vara enskilda medborgares, ideella organisationers och andra privata initiativ samt åstadkomma en effektiv samverkan mellan detta frivilliga arbete och de olika myndigheternas åtgärder. Utskottet har samtidigt delat den uppfattning som kom till uttryck i det nationella brottsförebyggande programmet att såväl innehållet i som formerna för det lokala arbetet kommer att variera beroende på lokala förhållanden och förutsättningar. Någon gemensam mall för det lokala arbetet går alltså inte att skapa. I stället handlar det om att på bästa sätt förvalta och utveckla lokala kunskaper och lokalt engagemang för att finna den bästa formen för det brottsförebyggande arbetet. Basen för detta kunde enligt utskottets mening vara ett lokalt brottsförebyggande råd eller en trygghetsplan. Utskottet har emellertid ansett att det saknas anledning för riksdagen att uttala sig om hur det lokala brottsförebyggande arbetet skall organiseras. Sådana beslut bör, enligt den uppfattning utskottet gett uttryck för, fattas på lokal nivå.

Hösten 1998 såg utskottet ingen anledning att inta någon annan ståndpunkt i frågan om hur det lokala brottsförebyggande arbetet bör planeras.

Även frågan om stadsmiljöns betydelse för brottsligheten behandlades i budgetbetänkandet hösten 1998. Utskottet anförde att det är självklart att exempelvis väl upplysta gångvägar och parkeringsplatser är ägnade att förebygga brott. Den rapport som Boverket på regeringens uppdrag sammanställt gav också många goda exempel på vad som kan göras i detta avseende. Utskottet noterade också att det ankommer på Boverket att förmedla de kunskaper som finns på området och att det inte enbart är kommunerna som skall få del av de kunskaper som Boverket samlat in. Något initiativ från riksdagen var således inte erforderligt, och utskottet avstyrkte de då aktuella motionsyrkandena.

Utskottet har tidigare även haft att ta ställning till motionsyrkanden om stöd till olika typer av projekt. Utskottet har avstyrkt sådana yrkanden med hänvisning till att utskottet saknar underlag för att prioritera något i och för sig angeläget projekt framför något annat (bet. 1997/98:JuU1 s. 85 f).

När det så gäller polisens del i arbetet med att förebygga drogmissbruk har BRÅ i rapporten Ungdomar, droger och polisens insatser (BRÅ-rapport 1999:1) gjort bedömningen att polisen inom ramen för närpolisverksamheten bör utveckla samarbetet med skolor där brott och andra sociala problem förekommer oftare än i andra skolor. För närvarande förefaller det enligt BRÅ som om polisens brottsförebyggande resurser i stor utsträckning läggs på skolor med relativt sett få problem. Om samarbetet i stället baseras på kartläggningar och analyser av lokala förhållanden bör möjligheterna att förebygga brott i skolor kunna öka. Polisens medverkan i skolornas drogförebyggande undervisning bör enligt BRÅ begränsas till områden där polisen genom sin yrkesroll har den största kompetensen.

År 1998 tillkallades en narkotikakommission (dir. 1998:18). En av kommissionens uppgifter är att analysera polisväsendets arbetsmetoder och eventuellt lägga fram förslag till förändringar. Uppdraget skall slutredovisas före utgången av år 2000.

Utskottet vill inledningsvis understryka vikten av att brottsförebyggande arbete bedrivs på lokal nivå. De motionsönskemål som lagts fram vittnar också om ett brett engagemang i dessa frågor. Utskottets grundinställning avviker inte heller från motionärernas målsättning – alla vägar bör prövas för att minska brottsligheten och öka tryggheten. Det finns med andra ord knappast några motsättningar när det gäller målen.

När det sedan gäller vilka åtgärder som bör vidtas anser utskottet det vara i det närmaste en självklarhet att lokalt brottsförebyggande arbete bör bedrivas just på lokal nivå – lokala behov bör styra vad som bör göras. Utskottet är således inte berett att förorda att riksdagen uttalar sig till förmån för motionsönskemål som så tydligt handlar om sådant som lämpligen bör behandlas ute i kommunerna. Det behövs alltså inte några riksdagsuttalanden rörande stadsmiljöernas betydelse och möjligheterna att inrätta kommunala trygghetsplaner.

Beträffande motionerna Ju731 och Ju738 vill utskottet tillägga att prioritering av olika brottsförebyggande projekt är och fortsättningsvis bör vara en fråga för beslutsfattare på lokal nivå, i förekommande fall med stöd av BRÅ. Utskottet saknar exempelvis underlag för att uttala sig om vilka brottsförebyggande projekt som kan vara värdefulla i Norrköping.

Vad gäller frågan om hur polisen skall arbeta med drogförebyggande arbete konstaterar utskottet först att detta är en del i polisens brottsförebyggande arbete. Utskottet har också förhoppningen att Narkotikakommissionens arbete skall ge uppslag till nya arbetsmetoder m.m. Någon anledning för riksdagen att nu förorda vissa åtgärder finns inte.

Sammantaget innebär det anförda att utskottet avstyrker motionerna Ju721, Ju731, Ju738, Ju901, Ju907, Ju910 och Bo231.

Hemställan

Utskottet hemställer

Inledning

1. beträffande *en översyn av den statliga kärnverksamheten* att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ju220,
2. beträffande *uppföljning m.m. inom rättsväsendet* att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ju905 yrkandena 2–4,

Utgiftsramen och anslagen

3. beträffande *anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet* att riksdagen *dels* med bifall till proposition 1999/2000:1 i denna del anvisar anslag till verksamheten inom rättsväsendet för budgetåret 2000 enligt utskottets förslag i *bilaga 5*, *dels* avslår de i *bilaga 6* angivna motionsyrkandena,

Polisväsendet

4. beträffande *resursfördelningen mellan länen*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ju202, 1999/2000:Ju204, 1999/2000:Ju205, 1999/2000:Ju210, 1999/2000:Ju216, 1999/2000:Ju217 yrkandena 1, 3, 5 och 6 samt 1999/2000:N271 yrkande 7,

5. beträffande *skyddet för bank- och postkontor i glesbygd*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ju905 yrkande 18,

res. 1 (c)

6. beträffande *särskild glesbygdsfaktor*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ju209 och 1999/2000:Ju905 yrkande 12,

res. 2 (v, c, mp)

7. beträffande *prioritering av olika slag av brottslighet*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ju212, 1999/2000:Ju232, 1999/2000:Ju721 yrkande 13 och 1999/2000:T401 yrkande 2,

8. beträffande *nationella insatsstyrkans organisatoriska hemvist*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ju230, 1999/2000:Ju905 yrkande 19 och 1999/2000:Ju907 yrkande 5,

res. 3 (m, kd, c, fp)

9. beträffande *nationella insatsstyrkans arbetsuppgifter*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ju907 yrkande 6,

res. 4 (kd)

10. beträffande *polisutbildning av officerare*
att riksdagen avslår det i utskottet härom väckta yrkandet.

res. 5 (m, kd, fp)

11. beträffande *polisutbildningen i övrigt*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ju227,

12. beträffande *kortare handläggningstider*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ju905 yrkande 6,

res. 6 (c)

13. beträffande *samlokalisering av myndigheter inom rättsväsendet*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ju905 yrkande 8,

res. 7 (m, kd, c, fp)

14. beträffande *reservpoliser*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ju905 yrkande 13,

res. 8 (m, kd, c, fp)

15. beträffande *polisens utlandsstyrka*
att riksdagen antar regeringens förslag till
a) lag om ändring i brottsbalken,
b) lag om ändring i lagen (1999:568) om utlandsstyrkan inom Försvarsmakten,

Åklagarväsendet

16. beträffande *avveckling av Ekobrottsmyndigheten*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ju302 yrkandena 1–3,

17. beträffande *åklagarnas arbetsuppgifter*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ju905 yrkande 21,

res. 9 (c)

18. beträffande *bekämpningen av miljöbrott*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ju907 yrkande 14 och 1999/2000:JuU1
1999/2000:MJ255 yrkande 9,

res. 10 (kd)

Domstolsväsendet

19. beträffande *reformerings av domstolsorganisationen*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ju910 yrkande 13 och
1999/2000:Ju911 yrkande 13,

res. 11 (m, kd, c, fp)

20. beträffande *sammanslagning av allmänna domstolar och all-
männa förvaltningsdomstolar*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ju907 yrkande 19,

res. 12 (kd)

21. beträffande *Domstolsverkets ställning*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ju907 yrkande 20 och
1999/2000:Ju911 yrkande 12,

res. 13 (m, kd, c, fp)

22. beträffande *större domkretsar för tingsrätterna*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ju416 yrkande 1 och
1999/2000:Ju905 yrkande 23,

res. 14 (c)

23. beträffande *antalet tingsrätter*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ju905 yrkande 22 och
1999/2000:Ju907 yrkandena 15 och 16,

res. 15 (kd)

24. beträffande *de små tingsrätterna*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ju402, 1999/2000:Ju404,
1999/2000:Ju409, 1999/2000:Ju410, 1999/2000:Ju414, 1999/2000:
Ju415, 1999/2000:Ju416 yrkande 2, 1999/2000:Ju417, 1999/2000:
Ju420, 1999/2000:Ju421 och 1999/2000:Ju704 yrkande 1 (delvis),

25. beträffande *inskrivningsverksamheten*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på
motionerna 1999/2000:Ju905 yrkande 25, 1999/2000:Ju907 yrkande
17 samt 1999/2000:Ju911 yrkande 16 *dels* antar regeringens förslag
till lag om ändring i jordabalken, *dels ock* godkänner att inskrivnings-
verksamheten koncentreras till sju inskrivningsmyndigheter,

res. 16 (m, kd, c, fp) – villk.

26. beträffande *bouppteckningsverksamheten*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på
motionerna 1999/2000:Ju907 yrkande 18 och 1999/2000:Ju911 yr-
kande 17 godkänner att bouppteckningsverksamheten förs över från
domstolsväsendet till skatteförvaltningen,

res. 17 (m, kd, fp) – villk.

27. beträffande *registreringen av företagshypotek*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ju408,

28. beträffande *handikappanpassning av länsrätternas lokaler*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ju401,

29. beträffande *översyn av nämndemännens villkor*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ju405 yrkande 1,
1999/2000:Ju406, 1999/2000:Ju412, 1999/2000:Ju418, 1999/2000:
Ju419, 1999/2000:Ju905 yrkande 26 och 1999/2000:Ju907 yrkande
21,

res. 18 (m, kd, c, fp)

30. beträffande *rekrytering av nämndemän*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ju403, 1999/2000:Ju804
och 1999/2000:Ju807,

res. 19 (fp)

31. beträffande *kravet på svenskt medborgarskap för nämndemän*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Sf637 yrkande 12,

res. 20 (c)

32. beträffande *översyn av notariemeriteringen*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ju905 yrkande 24,

res. 21 (c)

res. 22 (mp)

33. beträffande *fiskalstjänstgöringen*
att riksdagen godkänner att den minsta tiden för fiskalstjänstgöring i tingsrätt eller länsrätt bestäms till två år,

34. beträffande *ersättning till vittnen*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ju405 yrkande 2 och 1999/2000:Ju723 yrkande 9,

res. 23 (m, kd, c, fp)

Kriminalvården

35. beträffande *drogfria anstalter*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ju908 yrkande 8 och 1999/2000:Ju911 yrkande 21,

res. 24 (m, kd, c, fp)

36. beträffande *övervakade besök*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ju907 yrkande 28,

res. 25 (m, kd)

37. beträffande *behandlingsinsatser inom kriminalvården*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Ju505 och 1999/2000:Ju907 yrkande 27 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

38. beträffande *individuella handlingsplaner*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ju907 yrkande 24,

res. 26 (kd)

39. beträffande *kvinnor inom kriminalvården*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ju502 yrkandena 1, 3 och 4 och 1999/2000:Ju512,

40. beträffande *besökslägenheter*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ju502 yrkande 2,

Brottsförebyggande rådet

41. beträffande *statistiken om kvinnovåld*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ju721 yrkande 5,

res. 27 (m, kd, c, fp)

42. beträffande *gemensamma ärendehanteringssystem m.m.*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ju905 yrkandena 5 och 7,

res. 28 (c)

Rättsmedicinalverket

43. beträffande *forensiska DNA-analyser*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ju201,

res. 29 (m)

Gentekniknämnden

44. beträffande *konsumentrepresentant i Gentekniknämnden*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:MJ513 yrkande 3,

res. 30 (kd)

45. beträffande *finansiering av brottsofferfonden*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ju723 yrkandena 1 och 3,
res. 31 (m, kd, c, fp)

Bidrag till brottsförebyggande arbete

46. beträffande *tryggare stadsmiljöer*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ju721 yrkande 9,
1999/2000:Ju901 yrkande 3 och 1999/2000:Ju910 yrkandena 3 och 5,
res. 32 (m, kd, c, fp)

47. beträffande *lokalt brottsförebyggande arbete i övrigt*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ju731, 1999/2000:Ju738,
1999/2000:Ju907 yrkande 8 och 1999/2000:Bo231 yrkande 4.
res. 33 (kd)

Stockholm den 23 november 1999

På justitieutskottets vägnar

Gun Hellsvik

I beslutet har deltagit: Gun Hellsvik (m)¹⁾, Ingvar Johnsson (s), Märta Johansson (s), Margareta Sandgren (s), Alice Åström (v), Ingemar Vänerlöv (kd)¹⁾, Anders G Högmark (m)¹⁾, Ann-Marie Fagerström (s), Helena Frisk (s), Morgan Johansson (s), Yvonne Oscarsson (v), Ragnwi Marcelind (kd)¹⁾, Jeppe Johnsson (m)¹⁾, Kia Andreasson (mp), Gunnel Wallin (c)¹⁾, Siw Persson (fp)¹⁾ och Anita Sidén (m)¹⁾.

¹⁾ dock ej i beslutet under moment 3

Reservationer

1. Skyddet för bank- och postkontor i glesbygd (mom. 5)

Gunnel Wallin (c) anför:

Post- och bankkontor på mindre orter är särskilt utsatta. På sådana orter har en rånare i praktiken längre tid på sig att forcera de säkerhetsanordningar som numera finns i post- och banklokaler. Det bör vara en uppgift för Rikspolisstyrelsen att beakta det anförda vid fördelningen av medel inom polisorganisationen. Det ankommer på regeringen att vidta åtgärder med anledning av vad jag nu anför.

Jag anser att utskottets hemställan under moment 5 bort ha följande lydelse:

1999/2000:JuU1

5. beträffande *skyddet för bank- och postkontor i glesbygd*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Ju905 yrkande 18
som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i reservat-
ion 1.

2. Särskild glesbygdsfaktor (mom. 6)

Alice Åström (v), Yvonne Oscarsson (v), Kia Andreasson (mp) och Gunnel Wallin (c) anför:

På samma sätt som det finns särskilda faktorer i storstadslänen som medför ökade kostnader för polisverksamheten finns det omständigheter som gör verksamheten i glesbygden särskilt resurskrävande. Här tänker vi bl.a. på de långa avstånden och på de problem som orsakas av att belastningen på polisen och andra samhällsorgan är ojämnt fördelad över året. Enligt vår mening måste de särskilda förhållanden som föreligger i glesbygden beaktas vid fördelningen av medel mellan polismyndigheterna. Det får ankomma på regeringen att ta upp denna fråga i regleringsbrevet för polisväsendet.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *särskild glesbygdsfaktor*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Ju209 och
1999/2000:Ju905 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna
vad som anförts i reservation 2.

3. Nationella insatsstyrkans organisatoriska hemvist (mom. 8)

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlov (kd), Anders G Högmark (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c), Siw Persson (fp) och Anita Sidén (m) anför:

Vi anser att Nationella insatsstyrkan verkligen skall vara en nationell resurs. Som vi ser det finns en risk att polismyndigheterna ute i landet av ekonomiska skäl avstår från att nyttja den kompetens som finns inom styrkan. Särskilt stor är denna risk om den aktuella myndigheten befinner sig i ett trängt ekonomiskt läge. Denna fråga kan bara lösas genom att styrkan organisatoriskt får tillhöra Rikspolisstyrelsen. Det ankommer på regeringen att vidta åtgärder med anledning av det anförda.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *nationella insatsstyrkans organisatoriska hemvist*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Ju230,
1999/2000:Ju905 yrkande 19 och 1999/2000:Ju907 yrkande 5 som sin
mening ger regeringen till känna vad som anförts i reservation 3.

4. Nationella insatsstyrkans arbetsuppgifter (mom. 9)

1999/2000:JuU1

Ingemar Vänerlöv (kd) och Ragnwi Marcelind (kd) anför:

Vi anser att den särskilda kompetens som finns inom Nationella insatsstyrkan bör kunna användas för att bekämpa organiserad brottslighet. För att säkerställa att det blir möjligt bör detta framgå uttryckligen av polisförordningen. Det ankommer på regeringen att vidta åtgärder med anledning av vad vi nu anför.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *nationella insatsstyrkans arbetsuppgifter*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Ju907 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i reservation 4.

5. Polisutbildning av officerare (mom. 10)

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlöv (kd), Anders G Högmark (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Siw Persson (fp) och Anita Sidén (m) anför:

Som majoriteten anför finns flera goda skäl för att ta till vara den kompetens som finns inom officerskåren. Vi ser också positivt på det arbete som inletts vid Rikspolisstyrelsen. Även om det som majoriteten också är inne på är svårt att i dagsläget bedöma vilka kostnader som är förknippade med förslaget är det ändå rimligt att räkna med att kostnaderna för polisväsendet kommer att öka, särskilt om officerarna skall användas till att öka antalet poliser. Regeringen bör därför i tilläggspropositionen våren 2000 lägga fram förslag till finansiering.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *polisutbildning av officerare*
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i reservation 5.

6. Kortare handläggningstider (mom. 12)

Gunnel Wallin (c) anför:

Långa handläggningstider har flera negativa effekter. Brottsoffer och misstänkta lider av att få vänta länge på beslut i åtalsfrågan och ett slutligt avgörande. Det kan antas att en lång väntan leder till att det blir svårare för offret att lämna den traumatiska upplevelsen bakom sig. Det finns också en risk att ansvar för brottet hinner preskriberas. Härtill kommer att bevisvärdet av utsagor i regel försämrats med tiden. Till detta skall läggas att det i fråga om vissa mål hinner uppkomma ytterligare misstankar mot den åtalade, något som komplicerar handläggningen. Slutligen vill jag påpeka att medborgarnas förtroende för rättsväsendet riskerar att försämrats om handläggningstiderna blir för långa.

Mot bakgrund av det anförda framstår det som särskilt angeläget att alla till buds stående medel används för att åstadkomma kortare handläggningstider. Som majoriteten framhållit vidtas också en del åtgärder. Jag ser dock inte detta som tillräckligt. Framför allt bör tydliga mål formuleras som sedan kan följas upp. Det bör ankomma på regeringen att vidta åtgärder med anledning av det anförda.

Jag anser att utskottets hemställan under moment 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *kortare handläggningstider*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Ju905 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i reservation 6.

7. Samlokalisering av myndigheter inom rättsväsendet (mom. 13)

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlov (kd), Anders G Högmark (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c), Siw Persson (fp) och Anita Sidén (m) anför:

Vi anser att alla tänkbara möjligheter bör tas till vara när det gäller samverkan mellan de myndigheter som finns inom rättsväsendet. För att underlätta den samverkan som i dag sker mellan polisen och åklagarna bör möjligheterna att utnyttja gemensamma lokaler övervägas. Även personaladministrationen skulle kunna skötas gemensamt. Det kan inte uteslutas att det också i fråga om andra myndigheter inom rättsväsendet finns samordningsfördelar som för närvarande inte utnyttjas. Domstolarna bör emellertid vara fristående från andra rättsväsende myndigheter. Vi anser att det finns skäl att inleda en översyn. Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *samlökalisering av myndigheter inom rättsväsendet*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Ju905 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i reservation 7.

8. Reservpolis (mom. 14)

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlov (kd), Anders G Högmark (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c), Siw Persson (fp) och Anita Sidén (m) anför:

Vi anser att glesbygden bör få tillgång till samma kvalificerade polispersonal som tätorterna. Glesbygdernas problem bör alltså inte lösas med någon form av reservpolis. Beredningen av Rikspolisstyrelsens skrivelse bör därför avbrytas. Det ankommer på regeringen att vidta åtgärder med anledning av det anförda.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *reservpolis*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Ju905 yrkande 13 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i reservation 8.

1999/2000:JuU1

9. Åklagarnas arbetsuppgifter (mom. 17)

Gunnel Wallin (c) anför:

Jag konstaterar att åklagarreformen lett till att åklagarna ofta tvingas föra talan i mål som de inte haft ansvar för från början. Detta ser jag som negativt eftersom det kan göra det svårare att genomföra huvudförhandlingen på ett effektivt sätt. Ett sätt att råda bot på detta problem skulle kunna vara att arbetet på åklagarkamrarna organiserades så att åklagarna knyts till vissa på förhand bestämda tingsrätter. Det bör ankomma på regeringen att vidta åtgärder. Vad jag nu anför med anledning av motion Ju905 bör ges regeringen till känna.

Jag anser att utskottets hemställan under moment 17 bort ha följande lydelse:

17. *beträffande åklagarnas arbetsuppgifter*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Ju905 yrkande 21 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i reservation 9.

10. Bekämpningen av miljöbrott (mom. 18)

Ingemar Vänerlöv (kd) och Ragnwi Marcelind (kd) anför:

Vi anser att allvarliga miljöbrott skall ses som en del av den ekonomiska brottsligheten. Miljöbrottens karaktär är densamma som traditionell ekobrottslighet på det sättet att brottet begås i näringsverksamhet och utgör ett utpräglat vinningsbrott. Bekämpandet av miljöbrott kräver hög kompetens och en avancerad organisationsstruktur. Det är därför naturligt att Ekobrottsmyndigheten handlägger de ärenden som rör allvarliga miljöbrott. Det nu anförda gäller i hög grad även s.k. CITES-brott. För att de nu anförda typerna av brott bör handläggas på ett och samma ställe talar också att internationellt samarbete på hög nivå ofta är en förutsättning för att man skall kunna utreda och bekämpa dem.

Enligt vår uppfattning bör det alltså komma till klart uttryck i Ekobrottsmyndighetens instruktion att allvarliga miljöbrott och CITES-brott är brott som skall handläggas vid Ekobrottsmyndigheten. Det ankommer på regeringen att vidta åtgärder med anledning av det anförda. Detta innebär att vi stöder motion Ju907. När det gäller motion MJ255 håller vi med utskottets majoritet.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 18 bort ha följande lydelse:

18. *beträffande bekämpningen av miljöbrott*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Ju907 yrkande 14 och med avslag på motion 1999/2000:MJ255 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i reservation 10.

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlöv (kd), Anders G Högmark (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c), Siw Persson (fp) och Anita Sidén (m) anför:

Vi delar regeringens uppfattning att det finns behov av att reformera domstolsväsendet för att detta skall kunna möta framtidens krav i ett antal avseenden. Det är då viktigt att regeringen inför riksdagen redovisar sina analyser, överväganden, riktlinjer och principer samt förslag om domstolsväsendets reformering. Även för domstolsväsendets personal är detta av största vikt för att säkerställa deras viktiga engagemang och delaktighet. Vi anser det inte tillfredsställande att riksdagen, som för närvarande är fallet, i huvudsak enbart genom information från regeringen får ta del av det förändringsarbete som pågår ute i domstolsväsendet.

Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med en proposition med en samlad redovisning och förslag i dessa frågor.

Några ytterligare organisatoriska förändringar av betydelse bör därför inte ske förrän riksdagen haft möjlighet att ta ställning till principerna för en ny domstolsorganisation.

Vad vi nu anför bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *reformering av domstolsorganisationen*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Ju910 yrkande 13 och 1999/2000:Ju911 yrkande 13 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i reservation 11.

12. Sammanslagning av allmänna domstolar och allmänna förvaltningsdomstolar (mom. 20)

Ingemar Vänerlöv (kd) och Ragnwi Marcelind (kd) anför:

Enligt vår mening skulle rättsväsendets lokala förankring befrämjas av en sammanslagning av allmänna domstolar och förvaltningsdomstolar. Härmed skulle man också kunna uppnå att vissa typer av mål inte splittrades mellan olika slags domstolar utan kunde ges en samlad bedömning i samma domstol. Vi anser att regeringen bör bedriva det fortsatta reformarbetet med inriktning på en sammanslagning av förvaltningsdomstolar och allmänna domstolar. Vad vi nu anför bör ges regeringen till känna.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 20 bort ha följande lydelse:

20. beträffande *sammanslagning av allmänna domstolar och allmänna förvaltningsdomstolar*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Ju907 yrkande 19 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i reservation 12.

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlöv (kd), Anders G Högmark (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c), Siw Persson (fp) och Anita Sidén (m) anför:

Enligt vår mening kan det ifrågasättas, om den roll som regeringen tilldelat Domstolsverket i budgetarbetet och arbetet med förändringar av domstolsorganisationen är förenlig med den självständighet som domstolarna är garanterade enligt regeringsformen. Det är viktigt att de uttalanden som riksdagen gjorde i samband med verkets inrättande verkligen respekteras och att det betonas att verket i första hand skall vara ett serviceorgan åt domstolarna. Flera inslag i massmedierna under den senaste tiden har vittnat om att det i domstolarna finns ett utbrett misstroende mot verket och dess ledning. Vi anser att det nu finns skäl för regeringen att låta utreda frågan om Domstolsverkets ställning och funktion i förhållande till domstolarna.

Vad vi nu anført bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *Domstolsverkets ställning*

att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Ju907 yrkande 20 och 1999/2000:Ju911 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i reservation 13.

14. Större domkretsar för tingsrätterna (mom. 22)

Gunnel Wallin (c) anför:

Behovet av att modernisera och reformera domstolsväsendet gör sig starkt gällande och Centerpartiet är berett att ta ansvar för sådana förändringar. Förändringarna måste ta fasta på det goda i dagens struktur, där en självklar utgångspunkt för oss är en fortsatt decentraliserad organisation.

De små domstolarna kan vara sårbara vid sjukdom, föräldraledighet, sjukskrivning, arbetstoppar etc. De har mindre möjligheter att rationalisera, och mindre möjligheter att hänga med i rättsutvecklingen. Även om antalet inkommande mål till tingsrätterna sjunkit, har samtidigt målen blivit alltmer komplicerade i både tingsrätt och hovrätt. Det har tagit sig uttryck bl.a. annat i att antalet mål där huvudförhandlingen pågår under flera dagar ökat och också i att huvudförhandlingstiden ökar. Över huvud taget ökar genomströmningstiderna.

Allt fler mål kräver i dag att domarna har specialkompetens, speciellt inom den miljörelaterade och ekonomiska brottsligheten där brottsbekämpningen är på frammarsch. Detta är svårt att tillgodose på mindre domstolar, eftersom ingen kan vara specialist på hela det område tingsrätten spänner över. För att domaryrket skall vara en attraktiv karriärväg för unga jurister krävs också att det finns möjligheter till individuell kompetensutveckling och specialisering.

En konstruktion där domkretsarna utvidgas men där verksamheten bedrivs i flera domstolar vore ett alternativ värt att studera närmare. Den utvidgade domkretsen kunde ha en gemensam ledning och en gemensam administration, men i övrigt handlägga den löpande verksamheten vid den för parterna

närmaste domstolen. Då skulle möjligheterna till rationalisering, kompetensutveckling och ömsesidig förstärkning (dvs. domstolarna skulle kunna förstärka varandra vid sjukdom och semester och utjämna arbetstoppar) uppnås samtidigt som den geografiska närheten och dess kvaliteter skulle bibehållas.

När gränserna för de utvidgade domkretsarna skall dras är det viktigt att beakta faktorer som måltillströmning, personalläge och geografiska avstånd. I exempelvis Norrland, där det är långt mellan tingsrätterna, fyller tingsrätter med bara en eller två domare ända en viktig funktion.

Det är glädjande att regeringen nu låtit inleda en försöksverksamhet i vilken flera tingsrätter samverkar under gemensam administration och ledning. Jag anser dock att försöksverksamheten borde ha större omfattning och ha som klar målsättning att bevara antalet tingsrätter. Regeringens arbete bör alltså ha den inriktningen. Detta bör ges regeringen till känna.

Jag anser att utskottets hemställan under moment 22 bort ha följande lydelse:

22. beträffande *större domkretsar för tingsrätterna*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Ju416 yrkande 1 och 1999/2000:Ju905 yrkande 23 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i reservation 14.

15. Antalet tingsrätter (mom. 23)

Ingemar Vänerlöv (kd) och Ragnwi Marcelind (kd) anför:

Enligt vår uppfattning har den nuvarande tingsrättsorganisationen betydande värden. Den tillgodoser allmänhetens berättigade krav på en lokalt förankrad och väl fungerande rättskipning i hela landet. Vi anser därför att nuvarande tingsrättsorganisation bör behållas. Det är enligt vår mening inte tillräckligt att riksdagen i budgetprocessen får ta ställning till nedläggning av tingsrätter. Tingsrätterna och deras domkretsar bör anges i lag, så att någon förändring av organisationen inte kan ske utan föregående riksdagsbeslut. Regeringen bör få i uppdrag att utarbeta och till riksdagen återkomma med förslag till lagstiftning av denna innebörd. Det anförda bör ges regeringen till känna.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 23 bort ha följande lydelse:

23. beträffande *antalet tingsrätter*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Ju905 yrkande 22 och 1999/2000:Ju907 yrkandena 15 och 16 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i reservation 15.

16. Inskrivningsverksamheten (mom. 25)

1999/2000:JuU1

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlöv (kd), Anders G Högmark (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c), Siw Persson (fp) och Anita Sidén (m) anför:

Under förutsättning av bifall till reservation 11

Regeringen vill med sin föreslagna förändring av inskrivningsverksamheten säkerställa en uthållig och kostnadseffektiv organisation. Vi delar den ambitionen.

Huruvida den nu redovisade organisatoriska lösningen bättre än den nuvarande uppfyller dessa kriterier är svårt att avgöra med ledning av vad som redovisas i propositionen. Enligt vår uppfattning bör riksdagen inte ta något beslut om inskrivningsverksamhetens organisation nu utan avvakta att regeringen lägger fram den av oss i reservation 11 förordade propositionen om domstolsväsendets organisation. Regeringen bör i den propositionen också behandla inskrivningsväsendets organisation.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 25 bort ha följande lydelse:

25. beträffande *inskrivningsverksamheten*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Ju905 yrkande 25, 1999/2000:Ju907 yrkande 17 samt 1999/2000:Ju911 yrkande 16 *dels* avslår regeringens förslag till lag om ändring i jordabalken *dels* avslår regeringens förslag att koncentrera inskrivningsverksamheten till sju inskrivningsmyndigheter, *dels ock* som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i reservation 16.

17. Bouppteckningsverksamheten (mom. 26)

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlöv (kd), Anders G Högmark (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Siw Persson (fp) och Anita Sidén (m) anför:

Under förutsättning av bifall till reservation 11

Regeringens principförslag om att överföra bouppteckningsverksamheten till skattemyndigheterna kan vi i allt väsentligt instämma i samtidigt som vi är införstådda med behovet av omfattande lagändringar, vilka bör redovisas i en särskild proposition. Riksdagen bör emellertid inte fatta något beslut om bouppteckningsverksamhetens organisation förrän regeringen lägger fram den av oss i reservation 11 förordade propositionen om domstolsväsendets organisation. Regeringen bör i den propositionen också behandla organisationen av bouppteckningsverksamheten. Vad vi nu anført bör ges regeringen till känna.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 26 bort ha följande lydelse:

26. beträffande *bouppteckningsverksamheten*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Ju907 yrkande 18 och 1999/2000:Ju911 yrkande 17 *dels* avslår regeringens förslag att bouppteckningsverksamheten förs över till skatteförvaltningen, *dels*

18. Översyn av nämndemännens villkor (mom. 29)

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlov (kd), Anders G Högmark (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c), Siw Persson (fp) och Anita Sidén (m) anför:

Vi anser att det kan ifrågasättas om inte nuvarande regler om nämndemäns och jurymäns villkor och ersättning motverkar den i lag uppställda målsättningen att nämndemannakåren skall ha en allsidig sammansättning med hänsyn till ålder, kön och yrke. Det är i och för sig tillfredsställande att beloppsgränsen för ersättning för inkomstförlust tagits bort. Vi anser dock att man inte kan nöja sig med detta utan att tiden nu är kommen för en samlad översyn av nämndemäns och jurymäns ersättningar och villkor. Härvid bör man särskilt uppmärksamma om arvodena bör bestämmas med hänsyn till sammanträdestidens längd eller om arvodena på annat sätt kan beräknas efter generösare grunder än som gäller i dag. Det får ankomma på regeringen att vidta erforderliga åtgärder. Vad vi nu anför bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 29 bort ha följande lydelse:

29. *beträffande översyn av nämndemännens villkor*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Ju405 yrkande 1, 1999/2000:Ju406, 1999/2000:Ju412, 1999/2000:Ju418, 1999/2000:Ju419, 1999/2000:Ju905 yrkande 26 och 1999/2000:Ju907 yrkande 21 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i reservation 18.

19. Rekrytering av nämndemän (mom. 30)

Siw Persson (fp) anför:

Enligt min mening är det inte rimligt att nämndemän, som ju är lekmanndomare, utses av de politiska partierna. Denna ordning är inte förenlig med principen om domstolarnas självständighet. Samtidigt är det betydelsefullt att lekmän fortsätter att delta i domstolarnas arbete. Ett system där nämndemännen utses bland intresserade medborgare i varje domsaga vore önskvärt. Regeringen bör få i uppdrag att utreda denna fråga och att återkomma till riksdagen med förslag. Vad jag nu anför bör ges regeringen till känna.

Jag anser att utskottets hemställan under moment 30 bort ha följande lydelse:

30. *beträffande rekrytering av nämndemän*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Ju403, 1999/2000:Ju804 och 1999/2000:Ju807 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i reservation 19.

20. Kravet på svenskt medborgarskap för nämndemän (mom. 31)

1999/2000:JuU1

Gunnel Wallin (c) anför:

Kravet på att nämndemän skall vara svenska medborgare utestänger en stor del av landets befolkning från dessa uppdrag. Enligt min mening bör det för valbarhet som nämndeman vara tillräckligt med rösträtt i kommunalval. Jag ser inget skäl att avvakta den pågående utredningen om medborgarskapskraven i lagstiftningen. Regeringen bör få i uppdrag att snarast återkomma till riksdagen med förslag av den innebörd jag nu angivit. Riksdagen bör ge regeringen detta till känna.

Jag anser att utskottets hemställan under moment 31 bort ha följande lydelse:

31. *beträffande kravet på svenskt medborgarskap för nämndemän*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Sf637 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i reservation 20.

21. Översyn av notariemeriteringen (mom. 32)

Gunnel Wallin (c) anför:

Det är allmänt omvittnat att kraven för antagning till notarietjänstgöring skapar en utbredd betyghets bland de juris studerande. Eftersom endast en mindre del av dem som utexamineras från juridisk fakultet får notarietjänster, kan det ifrågasättas om nuvarande antagningssystem motsvarar riksdagens målsättning att så många jurister som möjligt skall beredas tillfälle till notarietjänstgöring. När Högskoleverkets rapport presenterats bör den kunna bilda utgångspunkt för en översyn av antagningen till och dimensioneringen av notarietjänstgöringen. Regeringen bör vidta erforderliga åtgärder. Vad jag nu med anledning av motion Ju905 i denna del anført bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Jag anser att utskottets hemställan under moment 32 bort ha följande lydelse:

32. *beträffande översyn av notariemeriteringen*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Ju905 yrkande 24 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i reservation 21.

22. Översyn av notariemeriteringen (mom. 32)

Kia Andreasson (mp) anför:

Det är allmänt omvittnat att kraven för antagning till notarietjänstgöring skapar en utbredd betyghets bland de juris studerande. Eftersom bara knappt en tredjedel av dessa får en notarieplats, talar åtskilligt för att systemet med notariemeritering spelat ut sin roll. Vad som bör eftersträvas är ett system som ger så många juris studerande som möjligt erfarenhet av praktiskt juridiskt arbete. Regeringen bör därför få i uppdrag inte bara att se över antag-

ningen till notarietjänstgöringen utan också att överväga om denna form av praktik över huvud taget bör finnas kvar. Vad jag nu med anledning av motion Ju905 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Jag anser att utskottets hemställan under moment 32 bort ha följande lydelse:

32. beträffande *översyn av notariemeriteringen*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Ju905 yrkande 24 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i reservation 22.

23. Ersättning till vittnen (mom. 34)

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlov (kd), Anders G Högmark (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c), Siw Persson (fp) och Anita Sidén (m) anför:

Enligt vår mening bör reglerna för ersättning av allmänna medel till vittnen ses över. Nuvarande ersättningsbelopp är alltför låga; högre ersättningsbelopp skulle också kunna sporra domstolarna till en bättre tidsplanering. Det får ankomma på regeringen att vidta erforderliga åtgärder. Detta bör ges regeringen till känna.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 34 bort ha följande lydelse:

34. beträffande *ersättning till vittnen*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Ju405 yrkande 2 och 1999/2000:Ju723 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i reservation 23.

24. Drogfria anstalter (mom. 35)

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlov (kd), Anders G Högmark (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c), Siw Persson (fp) och Anita Sidén (m) anför:

Vi delar majoritetens uppfattning att målsättningen självklart skall vara att anstalterna skall hållas drogfria. Vi vill också understryka att förekomsten av narkotika i anstalterna riskerar att omintetgöra alla satsningar på verkställighetsinnehållet.

Det är i och för sig positivt att det pågår ett arbete för att utveckla ytterligare åtgärder för att bekämpa narkotikan i anstalterna. Arbetet har dock pågått länge och resultaten har hittills låtit vänta på sig. Det är därför påkallat med ett ingripande från riksdagens sida för att komma till rätta med problemen.

Flera av de förslag som diskuteras i anledning av RSS-rapporten är enligt vår mening bra. Vi har t.ex. under lång tid förespråkat en ökad användning av narkotikahundar inom kriminalvården. Vi vill i sammanhanget också peka på ytterligare vägar som bör prövas i syfte att minska förekomsten av narkotika på anstalterna.

Enligt vår mening har kriminalvården hittills i alltför liten utsträckning arbetat med differentiering som en väg att bekämpa narkotikan. Kriminalvår-

den bör i högre utsträckning låta personer utan missbruksproblem avtjäna straffet på särskilda anstalter där enbart sådana personer placeras. Intagna som inte sköter sig bör flyttas till en annan anstalt.

I fråga om de besök en intagen får ta emot behövs ändrade regler i syfte att stärka kontrollen och hindra insmuggling av narkotika. Ett sätt vore att inrätta besöksrum med en glasruta som, om det är påkallat, kan användas för att skilja den intagne från besökaren.

Kriminalvårdens insatser mot narkotikan i anstalterna är helt avgörande för såväl arbetet med att minska förekomsten av våld och hot på anstalterna som för den intagnes möjligheter att efter avtjänat straff leva ett hederligt liv. Regeringen måste därför snarast vidta åtgärder i den av oss förordade riktningen och vid behov återkomma till riksdagen med förslag till lagändringar.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 35 bort ha följande lydelse:

35. *beträffande drogfrja anstalter*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Ju908 yrkande 8 och 1999/2000:Ju911 yrkande 21 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i reservation 24.

25. Övervakade besök (mom. 36)

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlöv (kd), Anders G Högmark (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m) och Anita Sidén (m) anför:

Det är enligt vår mening viktigt att anstalterna hålls fria från narkotika. Mycket av den narkotika som finns inne på anstalterna förs in via besökare. Detta är ett stort problem, särskilt bland den grupp av intagna som dömts för narkotikabrott till kortare fängelsestraff. Vi anser därför att generella regler för övervakade besök bör införas för dem som dömts för narkotikabrott till korta fängelsestraff.

Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med förslag till en lagändring enligt vad vi nu anför.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 36 bort ha följande lydelse:

36. *beträffande övervakade besök*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Ju907 yrkande 28 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i reservation 25.

26. Individuella handlingsplaner (mom. 38)

Ingemar Vänerlöv (kd) och Ragnwi Marcelind (kd) anför:

Vi anser att de behandlingsplaner som upprättas för de intagna skall ges en högre status. Behandlingsplanen bör därför upprättas i samarbete mellan den intagne och särskilt utbildad kvalificerad personal. Konkreta, realistiska deletapper och mål skall nedtecknas för att successivt infrias av individen. Detta kan enligt vår mening ge resultat i form av ökad självkänsla och bättre anpassningsförmåga till samhället utanför.

Vi vill att ett försöksprojekt inleds där man arbetar efter dessa intentioner. En grundlig utvärdering bör därefter göras för att se om försöksverksamheten kan utökas till samtliga anstalter.

Regeringen bör snarast vidta de åtgärder som krävs för att inleda ett försöksprojekt enligt vad vi nu anfört.

Vi anser att utskottets hemställan under 38 bort ha följande lydelse:

38. beträffande *individuella handlingsplaner*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Ju907 yrkande 24 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförs i reservation 26.

27. Statistiken om kvinnovåld (mom. 41)

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlov (kd), Anders G Högmark (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c), Siw Persson (fp) och Anita Sidén (m) anför:

Vi anser att frågan om en tydligare rättsstatistik i fråga om våld mot kvinnor är angelägen. Det är visserligen positivt att det pågår arbete med dessa frågor, men enligt vår uppfattning går arbetet för långsamt. Mot denna bakgrund bör regeringen ges i uppdrag att skynda på det pågående arbetet.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 41 bort ha följande lydelse:

41. beträffande *statistiken om kvinnovåld*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Ju721 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförs i reservation 27.

28. Gemensamma ärendehanteringssystem m.m. (mom. 42)

Gunnel Wallin (c) anför:

Jag anser att kriminalstatistiken bör förändras så att det blir lättare att följa ett ärende genom hela rättskedjan. På detta sätt kan man lokalisera flaskhalsar och utifrån detta vidta åtgärder. Jag anser det angeläget med snabba åtgärder på detta område. Det pågående arbetet bör därför påskyndas.

Vidare anser jag att möjligheterna för rättsväsendet att fungera effektivt bl.a. är beroende av myndigheternas möjligheter till samverkan. Möjligheterna till kommunikation myndigheterna emellan är därför av avgörande betydelse. I denna fråga behövs fortfarande en hel del förbättringar. I den utvärdering av RIF-rådets verksamhet som kommer att ske nästa år bör denna aspekt belysas särskilt.

Det bör ankomma på regeringen att vidta åtgärder med anledning av det anförda.

Jag anser att utskottets hemställan under moment 42 bort ha följande lydelse:

1999/2000:JuU1

42. beträffande *gemensamma ärendehanteringssystem m.m.*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Ju905 yrkandena 5 och 7 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i reservation 28.

29. Forensiska DNA-analyser (mom. 43)

Gun Hellsvik (m), Anders G Högmark (m), Jeppe Johnsson (m) och Anita Sidén (m) anför:

I stort sett samma metoder för DNA-analys används vid olika typer av forensiska undersökningar. En sammanslagen verksamhet för DNA-analyser skulle innebära fördelar både kvalitetsmässigt och ekonomiskt. Sannolikt skulle analyskompetensen kunna öka vid en sammanslagning. Vi anser därför att regeringen bör få i uppdrag att utreda frågan om en koncentration av all forensisk DNA-analys i riket till ett laboratorium. Vi anser att detta bör ges regeringen till känna.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 43 bort ha följande lydelse:

43. beträffande *forensiska DNA-analyser*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Ju201 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i reservation 29.

30. Konsumentrepresentant i Gentekniknämnden (mom. 44)

Ingemar Vänerlöv (kd) och Ragnwi Marcelind (kd) anför:

Med hänsyn till genteknikens betydelse för landets konsumenter vore det önskvärt med en konsumentrepresentant i Gentekniknämnden. Vi kan inte finna skäl att avvakta vare sig beredningen av SOU 1999:70 eller Bioteknikkommitténs fortsatta arbete. Vi anser att regeringen redan nu bör få i uppdrag att ombesörja en konsumentrepresentation i Gentekniknämnden. Vad vi nu anför bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 44 bort ha följande lydelse:

44. beträffande *konsumentrepresentant i Gentekniknämnden*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:MJ513 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i reservation 30.

31. Finansiering av brottsofferfonden (mom. 45)

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlöv (kd), Anders G Högmark (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c), Siw Persson (fp) och Anita Sidén (m) anför:

Vi anser att de intagna skall vara med och finansiera brottsofferfonden såsom var fallet när fonden inrättades. Eftersom de intagnas ersättning nu har höjts är det dags att åter ta upp frågan om att införa ett 20-procentigt avdrag på de

intagnas ersättning. Avdraget skall som tidigare framgå av de intagnas lönebesked då det finns en betydelsefull pedagogisk poäng i att den dömde regelbundet påminns om att han betalar till brottsofferfonden. Att införa denna ordning skulle också innebära en naturlig fokusering på brottsoffrens situation. Regeringen bör snarast vidta de åtgärder som krävs för att uppnå den ordning som här förespråkas.

För att ytterligare förstärka brottsofferfonden och det brottsförebyggande arbetet i stort bör förbudet mot utmätning av en intagens arbetsersättning i 45 § KvaL tas bort. Vi anser att det strider mot den allmänna rättskänslan att de som döms till fängelse – i realiteten de grövre brottslingarna – på grund av utmätningförbudet kan komma att slippa att betala avgift till brottsofferfonden. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som tillgodoser vad vi nu anfört.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 45 bort ha följande lydelse:

45. beträffande *finansiering av brottsofferfonden*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Ju723 yrkandena 1 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i reservation 31.

32. Tryggare stadsmiljöer (mom. 46)

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlöv (kd), Anders G Högmark (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c), Siw Persson (fp) och Anita Sidén (m) anför:

Vi kan i likhet med majoriteten se fördelar med att beslut om utformning av det lokala brottsförebyggande arbetet fattas på den lokala nivån. Men vi kan också se nackdelar. I många kommuner finns en ovilja – möjligen bottande i en svår ekonomisk situation – mot att vidta tillräckliga åtgärder i ämnet. Eftersom staten har det grundläggande ansvaret för att bekämpa brott ser vi inga hinder mot att vissa beslut även fattas på centralt håll. Vi anser därför att riksdagen bör ge regeringen i uppdrag att verka för att frågan om tryggare stadsmiljöer lyfts fram i det brottsförebyggande arbetet. I det sammanhanget bör även frivillig samverkan inta en framskjuten position.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 46 bort ha följande lydelse:

46. beträffande *tryggare stadsmiljöer*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Ju721 yrkande 9, 1999/2000:Ju901 yrkande 3 och 1999/2000:Ju910 yrkandena 3 och 5 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i reservation 32.

33. Lokalt brottsförebyggande arbete i övrigt (mom. 47)

Ingemar Vänerlöv (kd) och Ragnwi Marcelind (kd) anför:

Vi anser att frågan om hur polisen skall arbeta i skolorna när det gäller narkotikafrågor är av sådan dignitet att det inte är rimligt att vänta på resultatet av Narkotikakommissionens arbete. Vi vill erinra om att kommissionen inte

skall vara färdig med sitt arbete förrän vid utgången av nästa år, varefter kommissionens rapport kommer att beredas. Det bör ankomma på regeringen att redan nu vidta åtgärder med anledning av de råd BRÅ lämnat i frågan. När det gäller övriga yrkanden som behandlas i detta avsnitt delar vi majoritetens uppfattning.

Vi anser att utskottets hemställan under moment 47 bort ha följande lydelse:

47. beträffande *lokalt brottsförebyggande arbete i övrigt*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Ju907 yrkande 8 och med avslag på motionerna 1999/2000:Ju731, 1999/2000:Ju738 och 1999/2000:Bo231 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i reservation 33.

Särskilda yttranden

1. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (mom. 3)

Gun Hellsvik (m), Anders G Högmark (m), Jeppe Johnsson (m) och Anita Sidén (m) anför:

Det råder allmän enighet om att målet för kriminalpolitiken är att minska brottsligheten och öka människors trygghet. Målet kan uppnås bara om rättsväsendet kan fullgöra sina uppgifter och tillgodose medborgarnas berättigade krav på rättstrygghet och rättssäkerhet.

Människors tilltro till att statsmakterna förmår upprätthålla lag och ordning har emellertid successivt försvagats i takt med att de rättsvårdande myndigheterna inte längre klarar att fullgöra sina uppgifter. En bidragande orsak till den negativa utvecklingen är myndigheternas uppdämda behov av personalförstärkning, kompetensutveckling och vidareutbildning.

Vi anser att det skall vara en prioriterad uppgift att återupprätta medborgarnas förtroende för rättsstaten. Härfor krävs att straffsystemet uppfattas som rättvist, att upptäcktsrisken ökar och straffhot realiserats samt att fängelsestraff verkställs. I det syftet föreslog vi att rättsväsendet skulle tillföras 1,7 miljarder kronor mer under den kommande treårsperioden än vad riksdagen nu beslutat om. Härav skulle drygt 1 miljard kronor satsas på polisen.

Enligt vår mening är rättsväsendet i dag i stort behov av både personalförstärkning och kvalitetshöjande åtgärder inom de olika myndigheternas verksamhetsområden. Vidare behöver kraven på gott ledarskap, effektivt resursutnyttjande och resultatuppföljning skärpas. Vårt förslag innebar därför en kraftfull satsning på modern teknik, kompetensutveckling och vidareutbildning inom rättsväsendets myndigheter samtidigt som det uppdämda behovet av personalförstärkingar hade kunnat tillgodoses. Med vårt förslag hade förändringsarbetet inom domstolsväsendet vidare kunnat fortgå utan att förenas med stora besparingskrav och polisen hade fått möjlighet att anställa civil personal och kraftigt öka polisutbildningen. För kriminalvårdens del skulle vårt förslag ha möjliggjort en satsning på programverksamheten, drog-fria anstalter och på den ur allmänhetens synpunkt sett absolut nödvändiga

farlighetsbedömningen i samband med permissioner. Vidare hade Rättsmedicinalverkets anslag kunnat förstärkas för de utgifter som kan väntas med anledning av nya regler om vapentillstånd för psykiskt störda och hänsyn hade kunnat tas till vårt förslag om att avveckla Kronofogdemyndigheternas tillsyn i konkurser.

Sammantaget hade vi föreslagit att utgiftsramen för rättsväsendet för nästa budgetår skulle tillföras 479,12 miljoner kronor mer än riksdagen nu beslutat om. Detta hade gett utrymme för de anslagsökningar vi i detta ärende föreslagit i motionerna Ju901 och Ju911.

2. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (mom. 3)

Ingemar Vänerlöv (kd) och Ragnwi Marcelind (kd) anför:

En fungerande rättsstat är grundförutsättningen för ett gott samhälle där de demokratiska värdena och värderingarna överförs från generationen till generation och där gemenskapen bygger på respekt för varje människas unika värde.

Enligt vår mening måste samhällsmedborgarna garanteras trygghet, säkerhet och ett väl fungerande rättsväsende. Den enskilde samhällsmedborgaren skall kunna lita på lagstiftningen och på myndigheterna. Rättstryggheten och rättssäkerheten kräver ett kvalificerat och effektivt rättsväsende som präglas av ett medborgarperspektiv. Myndigheterna inom rättsväsendet, instrumenten för en fungerande rättsstat, måste därför tilldelas tillräckliga resurser för att kunna tillgodose medborgarnas krav på snabb handläggning, hög kompetens, hög servicenivå och god tillgänglighet.

Mot den bakgrunden föreslog vi att rättsväsendet skulle tillföras 810 miljoner kronor mer under den kommande treårsperioden än vad riksdagen nu beslutat om.

Vårt förslag innebar en nödvändig satsning på civilanställd personal inom polisen. Härigenom hade polisresurser kunnat frigöras som bl.a. skulle satsas på att bekämpa alla typer av brottslighet inklusive vardagsbrottsligheten. En kraftfull satsning på brottsförebyggande arbete skulle också ha blivit möjlig. Det handlar här t.ex. om närpolisens brottsförebyggande arbete men vi anser också att en stor satsning borde göras på temat föräldrarna är samhällets bästa brottsförebyggande resurs. Också det brottsförebyggande arbetet på lokal nivå i kommunerna kunde förstärkas. Vårt förslag innebar vidare förbättringar inom kriminalvården med extra medel för kompetenshöjning för personalen och resurser för programverksamheten, drogfria anstalter och besökslägenheter och andra insatser för barn som har föräldrar på anstalt. Vidare innebar vårt förslag att medel hade avsatts för domstolarna i syfte att minska balanserna, och särskilda ungdomsrotlar hade kunnat införas i åklagarorganisationen. Slutligen hade Brottsoffermyndigheten kunnat få en personalförstärkning, vilket hade medfört kortare handläggningstider där.

Sammantaget hade vi föreslagit att utgiftsramen för rättsväsendet för nästa budgetår skulle tillföras 320 miljoner kronor mer än riksdagen nu beslutat

3. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (mom. 3)

Gunnel Wallin (c) anför:

I ett demokratiskt samhälle är det avgörande att människorna känner tilltro till och har förtroende för rättsväsendet. Medborgarnas förtroende håller emellertid på att naggas i kanten. Rättstryggheten och rättssäkerheten är hotad till följd av de senaste årens kraftiga besparingar, centraliseringar och omorganisationer.

En utveckling där enskildas rättstrygghet och rättssäkerhet sätts på spel kan inte accepteras. Utvecklingen måste vändas och resurserna till polis och rättsvårdande myndigheter kraftigt förstärkas.

Mot den bakgrunden föreslog jag att rättsväsendet skulle tillföras 1 275 miljoner kronor mer under den kommande treårsperioden än vad riksdagen nu beslutat om.

Mitt förslag innebar en kraftfull satsning på domstolarna redan nästa år. Medel hade bl.a. funnits för en decentraliserad tingsrättsstruktur inom ramen för utvidgade domkretsar, avlastning av hovrätterna och kammarrätterna och en förkortning av de långa handläggningstiderna. En förutsättning för att programverksamheten inom kriminalvården skall lyckas är tillgång till kompetent och engagerad personal, ofta med specialistkunskaper i t.ex. psykologi; med mitt förslag skulle det ha varit möjligt att förstärka programverksamheten och motivationsarbetet, bl.a. med sikte på drogfrihet och på att förhindra återfall i brott. Mitt förslag skulle också ha gjort det möjligt att återanställa de civilanställda administratörerna inom polisen. Härigenom skulle polisresurser ha frigjorts och arbetet med att förhindra och förebygga brott fått en behövlig förstärkning.

Sammantaget hade jag föreslagit att utgiftsramen för rättsväsendet för nästa budgetår skulle tillföras 475 miljoner kronor mer än riksdagen nu beslutat om. Detta hade gett utrymme för de anslagsökningar jag i detta ärende föreslagit i motionerna Ju905, Ju909 och Fi211.

4. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (mom. 3)

Siw Persson (fp) anför:

I Sverige lyckas vi i dag inte skapa trygghet mot brott och övergrepp, och medborgarna anser att kriminalitet och brottslighet är ett stort samhällsproblem. Att upprätthålla rättsordningen är en av de verkligt genuina uppgifterna för det offentliga. Ändå har rättsväsendets myndigheter inte tillräckliga resurser för att kunna fullgöra sin uppgift.

Mot den bakgrunden föreslog jag att rättsväsendet skulle tillföras 686 miljoner kronor mer under den kommande treårsperioden än vad riksdagen nu beslutat om.

Mitt förslag hade möjliggjort en förstärkning av polis- och åklagarorganisationen. Det hade också medfört en kraftfull satsning för att komma till rätta med de långa handläggningstiderna inom domstolsväsendet, arbetet bland brottsoffer hade kunnat prioriteras och särskilda brottsofferassistenter hade kunnat anställas. Enligt min mening är det också ett samhällsansvar att se till att alla vågar uppträda som vittnen och berätta sanningen inför rätten. Härför krävs extra resurser, bl.a. för särskilda vittnesstödprojekt. Rättshjälpsreformen år 1997 är ett misslyckande. Det har blivit ekonomiskt omöjligt för många att hävda sin rätt, detta drabbar särskilt lågavlönade kvinnor som behöver juridiskt biträde inom familjerättsområdet. Jag anser att förmånerna i rättshjälpsystemet bör bli desamma som före reformen. Detta kommer att öka statens kostnader för rättshjälps vilket kräver nya resurser.

Sammantaget hade jag föreslagit att utgiftsramen för rättsväsendet för nästa budgetår skulle tillföras 192 miljoner kronor mer än riksdagen nu beslutat om. Detta hade gett utrymme för de anslagsökningar jag i detta ärende föreslagit i motionerna Ju910 och Fi212.

5. Kriminalpolitikens inriktning

Alice Åström (v), Yvonne Oscarsson (v) och Kia Andreasson (mp) anför:

Med hänsyn till att så kort tid förflutit sedan verksamheten i Europol blev permanent hade vi föredragit om utskottet inte nu hade gjort någon bedömning av värdet i verksamheten. Det hade enligt vår mening varit tillräckligt att konstatera att verksamheten inom Europol nyss har kommit i gång och att arbetet där skall inriktas mot den organiserade gränsöverskridande brottsligheten.

6. Resursfördelningen inom polisen, m.m. (mom. 4–7)

Gun Hellsvik (m), Anders G Högmark (m), Jeppe Johnsson (m) och Anita Sidén (m) anför:

Vi anser att det grundläggande problemet när det gäller resursfördelningen inom polisen är att det totalt sett finns för lite pengar att fördela. Om vårt budgetalternativ hade fått stöd av riksdagens flertal hade mer resurser kunnat satsas på såväl glesbygderna som storstadslänen. Mer resurser hade alltså bl.a. kunnat avsättas för att i glesbygdslänen i högre utsträckning skydda post- och bankkontoren. Även de särskilda aspekter som gör sig gällande i storstäderna hade haft större möjligheter att få genomslag med vårt budgetförslag.

Ytterligare satsningar hade också kunnat göras på att förebygga våldsbrott genom en offensiv mot vapenbrottsligheten. Mer resurser hade dessutom kunnat satsas på trafikpolisen så att fler alkoholtest hade kunnat tas. Också den brottslighet som drabbar människor i deras vardag och påverkar deras livskvalitet hade kunnat bekämpas på en bredare front.

Med vårt budgetalternativ hade förutsättningarna varit bättre för att sätta in ytterligare resurser i enlighet med vad vi nu anför.

7. Resurser för bekämpning av våldet mot kvinnor

1999/2000:JuU1

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlöv (kd), Anders G Högmark (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c), Siw Persson (fp) och Anita Sidén (m) anför:

Vi anser att kampen mot kvinnovåldet är av sådan vikt att särskilda resurser bör satsas på den. I våra budgetalternativ hade det funnits utrymme för att göra sådana särskilda satsningar.

8. Polisutbildningen i övrigt (mom. 11)

Gun Hellsvik (m), Anders G Högmark (m), Jeppe Johnsson (m) och Anita Sidén (m) anför:

Vi vill påpeka att antalet anställda inom Stockholmspolisen minskat med ca 1 000 personer under de senaste fyra åren. Det är särskilt allvarligt bl.a. på grund av att brottsligheten är högre i Stockholm än i andra delar av landet. För att säkerställa ett gott rekryteringsunderlag till Stockholm behöver det utbildas fler poliser. Detta är i sin tur en fråga om resurser. Med vårt budgetalternativ, som röstades ner av riksdagens majoritet, hade förutsättningarna för en god rekrytering av poliser till Stockholmsområdet varit bättre.

9. Kortare handläggningstider (mom. 12)

Gun Hellsvik (m), Anders G Högmark (m), Jeppe Johnsson (m) och Anita Sidén (m) anför:

Vi anser att frågan om förbättrade möjligheter att åstadkomma kortare handläggningstider i realiteten är en fråga om vilka resurser som rättsväsendets myndigheter förfogar över. Med vårt budgetalternativ hade förutsättningarna för förbättringar varit avsevärt större än med de resurser som nu står till buds inom utgiftsområdet.

10. Avveckling av Ekobrottsmyndigheten (mom. 16)

Gun Hellsvik (m), Anders G Högmark (m), Jeppe Johnsson (m), Siw Persson (fp) och Anita Sidén (m) anför:

Vi har tidigare varit starkt kritiska mot att tillskapa Ekobrottsmyndigheten. Vi förordade i stället en vidareutveckling i fråga om samverkan mellan berörda myndigheter. Vi befarade också att myndigheten i en resurskrävande uppbyggnadsfas kunde komma att behöva använda resurser från annan brottsbekämpning.

När Ekobrottsmyndigheten nu inrättats måste den befintliga organisationen göras så effektiv som möjligt för att kunna möta den alltmer kvalificerade ekobrottsligheten. För att säkerställa en hög kvalitet i utredningsarbetet och öka förutsättningarna för fällande domar behövs fler ekobrottsutredare och en mer specialiserad kompetens, inte minst i fråga om IT. I detta samman-

hang vill vi särskilt understryka vikten av att ekoutbildningen vid Polishögskolan säkras.

Med vårt budgetalternativ, som röstades ned av riksdagens majoritet, hade förutsättningarna för en förbättrad verksamhet vid Ekobrottsmyndigheten varit goda.

11. De små tingsrätterna (mom. 24)

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlov (kd), Anders G Högmark (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c), Siw Persson (fp) och Anita Sidén (m) anför:

Enligt vår mening kan frågan om enskilda tingsrätters bevarande inte avgöras för sig. För att riksdagen skall kunna ta ställning i denna fråga krävs att regeringen presenterar en sådan samlad proposition om domstolsväsendets organisation som vi förordat. I avsaknad av en sådan proposition saknar vi underlag för att nu ta ställning till yrkanden om bevarande av enskilda tingsrätter.

12. Kvinnor inom kriminalvården (mom. 39)

Gun Hellsvik (m), Ingemar Vänerlov (kd), Anders G Högmark (m), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c), Siw Persson (fp) och Anita Sidén (m) anför:

Vi anser att de särskilda behov som kvinnor har måste tillgodoses också inom kriminalvården. Detta gäller såväl i fråga om att tillräckliga möjligheter till psykologhjälp och annan terapi måste finnas som att verkställighetsinnehållet måste vara särskilt anpassat till kvinnornas behov.

Vi beklagar att de besparingar som kriminalvården nu blir föremål för kan komma att drabba kvinnor på anstalter och inom frivården genom ett försämrat verkställighetsinnehåll.

I det följande redovisas de i betänkandet ingående motionsyrkandena i nummerföljd.

- 1999/2000:Ju201 av Maud Ekendahl och Elizabeth Nyström (m)
(Rättsmedicinalverket)
- 1999/2000:Ju202 av Rolf Gunnarsson (m) (polisväsendet)
- 1999/2000:Ju204 av Stefan Hagfeldt och Gunnar Axén (m) (polisväsendet)
- 1999/2000:Ju205 av Göte Jonsson (m) (polisväsendet)
- 1999/2000:Ju209 av Yvonne Oscarsson m.fl. (v) (polisväsendet)
- 1999/2000:Ju210 av Anders Sjölund (m) (polisväsendet)
- 1999/2000:Ju212 av Ingvar Eriksson och Leif Carlson (m) (polisväsendet)
- 1999/2000:Ju216 av Inger Strömbom m.fl. (kd) (polisväsendet)
- 1999/2000:Ju217 av Agne Hansson (c), yrk. 1, 3, 5, 6 (polisväsendet)
- 1999/2000:Ju220 av Elver Jonsson (fp) (inledning)
- 1999/2000:Ju227 av Margareta Cederfelt (m) (polisväsendet)
- 1999/2000:Ju230 av Gun Hellsvik m.fl. (m, kd, c, fp) (polisväsendet)
- 1999/2000:Ju232 av Rigmor Ahlstedt (c) (polisväsendet)
- 1999/2000:Ju302 av Christel Anderberg (m), yrk. 1–3 (åklagarväsendet)
- 1999/2000:Ju401 av Anita Sidén och Cecilia Magnusson (m)
(domstolsväsendet)
- 1999/2000:Ju402 av Inger René och Kent Olsson (m) (domstolsväsendet)
- 1999/2000:Ju403 av Johan Pehrson (fp) (domstolsväsendet)
- 1999/2000:Ju404 av Lena Ek (c) (domstolsväsendet)
- 1999/2000:Ju405 av Rigmor Ahlstedt (c) (domstolsväsendet)
- 1999/2000:Ju406 av Gun Hellsvik m.fl. (m, kd, c, fp) (domstolsväsendet)
- 1999/2000:Ju408 av Hans Stenberg m.fl. (s) (domstolsväsendet)
- 1999/2000:Ju409 av Kenth Skårvik (fp) (domstolsväsendet)
- 1999/2000:Ju410 av Yvonne Ångström m.fl. (fp, kd, m, c, v, mp)
(domstolsväsendet)
- 1999/2000:Ju412 av Rolf Kenneryd (c) (domstolsväsendet)
- 1999/2000:Ju414 av Rigmor Ahlstedt (c) (domstolsväsendet)
- 1999/2000:Ju415 av Karl Gustav Abramsson och Carin Lundberg (s)
(domstolsväsendet)
- 1999/2000:Ju416 av Sven Bergström (c) (domstolsväsendet)
- 1999/2000:Ju417 av Agne Hansson (c) (domstolsväsendet)
- 1999/2000:Ju418 av Barbro Hietala Nordlund m.fl. (s) (domstolsväsendet)
- 1999/2000:Ju419 av Johnny Ahlqvist och Kristina Zakrisson (s)
(domstolsväsendet)
- 1999/2000:Ju420 av Lars Elinderson och Carl-Erik Skårman (m)
(domstolsväsendet)
- 1999/2000:Ju421 av Sofia Jonsson (c) (domstolsväsendet)
- 1999/2000:Ju502 av Alice Åström m.fl. (v) (kriminalvården)
- 1999/2000:Ju505 av Sven-Erik Sjöstrand m.fl. (v) (kriminalvården)
- 1999/2000:Ju512 av Eva Arvidsson m.fl. (s) (kriminalvården)
- 1999/2000:Ju704 av Sten Tolgfors (m),
yrk. 1 (delvis) (utgiftsramen)
yrk. 1 (delvis) (domstolsväsendet)
- 1999/2000:Ju721 av Lena Ek m.fl. (c, m, kd, fp, mp)
yrk. 5 (Brottsförebyggande rådet)
yrk. 9 (bidrag till brottsförebyggande arbete)
yrk. 13 (polisväsendet)

- 1999/2000:Ju723 av Gun Hellsvik m.fl. (m), yrk. 1, 3 (Brottsoffermyndigheten)
yrk. 9 (domstolsväsendet) 1999/2000:JuU1
Bilaga 2
- 1999/2000:Ju731 av Rolf Kenneryd (c)
(bidrag till brottsförebyggande arbete)
- 1999/2000:Ju738 av Yvonne Andersson (kd)
(bidrag till brottsförebyggande arbete)
- 1999/2000:Ju804 av Helena Bargholtz och Siw Persson (fp)
(domstolsväsendet)
- 1999/2000:Ju807 av Agneta Lundberg m.fl. (s) (domstolsväsendet)
- 1999/2000:Ju901 av Bo Lundgren m.fl. (m), yrk. 1 (utgiftsramen)
yrk. 3 (bidrag till brottsförebyggande arbete)
- 1999/2000:Ju902 av Olle Lindström (m) (utgiftsramen)
- 1999/2000:Ju905 av Lennart Daléus m.fl. (c), yrk. 1, 28 (utgiftsramen)
yrk. 2–4 (inledning)
yrk. 5, 7 (Brottsförebyggande rådet)
yrk. 6, 8, 12, 13, 18, 19 (polisväsendet)
yrk. 21 (åklagarväsendet)
yrk. 22–26 (domstolsväsendet)
- 1999/2000:Ju907 av Alf Svensson m.fl. (kd), yrk. 1, 9, 13, 23, 25, 26, 29, 37, 39, 40 (utgiftsramen)
yrk. 5, 6 (polisväsendet)
yrk. 8 (bidrag till brottsförebyggande arbete)
yrk. 14 (åklagarväsendet)
yrk. 15–21 (domstolsväsendet)
yrk. 24, 27, 28 (kriminalvården)
- 1999/2000:Ju908 av Gun Hellsvik m.fl. (m), yrk. 8 (kriminalvården)
- 1999/2000:Ju909 av Gunnel Wallin m.fl. (c) (utgiftsramen)
- 1999/2000:Ju910 av Siw Persson och Johan Pehrson (fp), yrk. 3, 5 (bidrag till brottsförebyggande arbete)
yrk. 6 (delvis), 12, 14, 15 (utgiftsramen)
yrk. 13 (domstolsväsendet)
- 1999/2000:Ju911 av Gun Hellsvik m.fl. (m), yrk. 1, 7–11, 14, 15, 18–20, 23 (utgiftsramen)
yrk. 12, 13, 16, 17 (domstolsväsendet)
yrk. 21 (kriminalvården)
- 1999/2000:Fi211 av Lennart Daléus m.fl. (c), yrk. 9 (utgiftsramen)
- 1999/2000:Fi212 av Lars Leijonborg m.fl. (fp), yrk. 11 (utgiftsramen)
- 1999/2000:Sf637 av Lennart Daléus m.fl. (c), yrk. 12 (domstolsväsendet)
- 1999/2000:T401 av Kenneth Johansson m.fl. (c), yrk. 2 (polisväsendet)
- 1999/2000:MJ513 av Dan Ericsson m.fl. (kd), yrk. 3 (Gentekniknämnden)
- 1999/2000:MJ255 av Harald Nordlund och Lennart Kollmats (fp), yrk. 9
(åklagarväsendet)
- 1999/2000:N271 av Karin Pilsäter m.fl. (fp), yrk. 7 (polisväsendet)
- 1999/2000:Bo231 av Eskil Erlandsson m.fl. (c), yrk. 4
(bidrag till brottsförebyggande arbete)

Sammanställning av yrkanden inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Verksamhetsområde Anslag (1 000-tal kronor)	Regeringens förslag	Ändringar i regeringens förslag			
		m	kd	c	fp
A Polisväsendet					
1 Polisorganisationen (<i>ram</i>)	11 506 881	+156 000	+180 000	+65 000	+20 000
2 Säkerhetspolisen (<i>ram</i>)	540 747				
B Åklagarväsendet					
1 Åklagarorganisationen (<i>ram</i>)	694 997	+17 000	+30 000		+6 000
2 Ekobrottsmyndigheten (<i>ram</i>)	250 933	+15 000			
C Domstolsväsendet m.m.					
1 Domstolsväsendet m.m. (<i>ram</i>)	3 358 956	+106 120	+40 000	+225 000	+100 000
D Kriminalvården					
1 Kriminalvården (<i>ram</i>)	3 820 254	+200 000	+30 000	+185 000	
E Kronofogdemyndigheterna					
1 Kronofogdemyndigheterna (<i>ram</i>)	1 341 739	-20 000			

Verksamhetsområde Anslag (1 000-tal kronor)	Regeringens förslag	Ändringar i regeringens förslag			
		m	kd	c	fp
F Övrig verksamhet inom rättsväsendet					
1 Brottsförebyggande rådet (<i>ram</i>)	50 005				
2 Rättsmedicinalverket (<i>ram</i>)	183 549	+5 000			
3 Gentekniknämnden (<i>ram</i>)	2 601				
4 Brottsoffermyndigheten (<i>ram</i>)	14 940		+3 000		+16 000
5 Ersättning för skador på grund av brott (<i>ram</i>)	74 500				
6 Rättshjälpkostnader m.m. (<i>ram</i>)	802 396				+50 000
7 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m. (<i>ram</i>)	10 399				
8 Avgifter till vissa internationella sam- manslutningar (<i>ram</i>)	6 606				
9 Bidrag till brottsförebyggande arbete (<i>ram</i>)	7 600		+37 000		
Summa för utgiftsområdet	22 667 103	+479 120	+320 000	+475 000	+192 000

Tabell 1. Inkomna, avgjorda och balanserade mål i tingsrätterna under åren 1997 och 1998

	1997			1998		
	Inkomna	Avgjorda	Balans	Inkomna	Avgjorda	Balans
Tvistemål	73 905	75 438	42 893	68 557	69 887	40 691
Brottmål	58 512	57 378	21 391	61 085	58 324	23 812
Summa	132 417	132 816	64 284	129 642	128 211	64 503

Tabell 2. Inkomna, avgjorda och balanserade mål i hovrätterna under åren 1997 och 1998

	1997			1998		
	Inkomna	Avgjorda	Balans	Inkomna	Avgjorda	Balans
Tvistemål	3 762	3 810	2 871	3 377	3 494	2 718
Brottmål	7 648	7 525	3 005	8 094	7 872	3 175
Övriga mål	12 881	12 916	2 964	13 725	13 431	3 193
Summa	24 291	24 251	8 840	25 196	24 797	9 086

Tabell 3. Inkomna, avgjorda och balanserade mål i Högsta domstolen under åren 1997 och 1998

	1997			1998		
	Inkomna	Avgjorda	Balans	Inkomna	Avgjorda	Balans
Tvistemål	804	807	406	778	830	358
Brottmål	1 251	1 274	217	1 386	1 372	238
Övriga mål	3 109	3 171	936	3 119	3 278	766
Summa	5 164	5 252	1 559	5 283	5 480	1 362

	1997			1998		
	Inkomna	Avgjorda	Balans	Inkomna	Avgjorda	Balans
Skattemål	19 338	19 455	27 544	18 903	22 406	24 089
Fastighets- taxeringsmål	7 483	5 968	5 544	2 485	5 262	2 644
Körkortsmål	5 690	5 829	447	5 701	5 749	376
Mål enl. SocialtjL	34 259	34 637	7 732	20 388	23 906	4 049
LVU- och LVM-mål	3 318	3 295	443	3 458	3 497	377
Psykiatrimål	11 636	11 587	213	11 771	11 742	203
Socialförsäk- ringsmål	15 725	17 620	13 394	13 267	16 935	9 671
Övriga mål	15 478	14 148	5 209	20 125	19 326	6 011
Summa	112 927	112 539	60 526	96 098	108 823	47 420

	1997			1998		
	Inkomna	Avgjorda	Balans	Inkomna	Avgjorda	Balans
Skattemål	6 206	5 178	10 301	7 464	6 607	11 167
Fastighets- taxeringsmål	723	357	783	667	539	913
Körkortsmål	1 140	1 127	117	1 144	1 158	101
Mål enl. SocialtjL	4 583	4 615	1 219	3 188	3 650	750
LVU- och LVM-mål	868	875	116	896	868	142
Psykiatrimål	978	970	77	1 048	1 028	98
Socialförsäk- ringsmål	5 451	6 144	6 500	5 581	5 991	6 088
Övriga mål	6 251	6 023	3 594	7 136	7 015	3 770
Summa	26 200	25 289	22 707	27 124	26 856	23 029

**Tabell 6. Inkomna, avgjorda och balanserade mål i Regeringsrätten
åren 1997 och 1998**

	1997			1998		
	Inkomna	Avgjorda	Balans	Inkomna	Avgjorda	Balans
Skattemål	1 446	1 470	1 936	2 059	1 446	2 532
Fastighets- taxeringsmål	73	107	92	189	43	238
Körkortsmål	258	261	33	260	214	79
Mål enligt SocialtjL	1 145	1 018	759	982	898	837
LVU- och LVM-mål	159	136	44	157	155	44
Psykiatrimål	114	110	24	143	113	54
Socialförsäk- ringsmål	1 934	1 897	1 956	2 004	1 835	2 111
Övriga mål	2 532	2 372	2 200	2 877	2 364	2 708
Summa	7 661	7 371	7 044	8 671	7 068	8 603

Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet

1999/2000:JuU1
Bilaga 5

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet liberalerna redovisar sina ställningstaganden i särskilda yttranden som fogats till betänkandet.

Verksamhetsområde Anslag (1 000-tal kronor)	Utskottets förslag
A Polisväsendet	
1 Polisorganisationen (<i>ram</i>)	11 506 881
2 Säkerhetspolisen (<i>ram</i>)	540 747
B Åklagarväsendet	
1 Åklagarorganisationen (<i>ram</i>)	694 997
2 Ekobrottsmyndigheten (<i>ram</i>)	250 933
C Domstolsväsendet m.m.	
1 Domstolsväsendet m.m. (<i>ram</i>)	3 358 956
D Kriminalvården	
1 Kriminalvården (<i>ram</i>)	3 820 254
E Kronofogdemyndigheterna	
1 Kronofogdemyndigheterna (<i>ram</i>)	1 341 739
F Övrig verksamhet inom rättsväsendet	
1 Brottsförebyggande rådet (<i>ram</i>)	50 005
2 Rättsmedicinalverket (<i>ram</i>)	183 549
3 Gentekniknämnden (<i>ram</i>)	2 601
4 Brottsoffermyndigheten (<i>ram</i>)	14 940
5 Ersättning för skador på grund av brott (<i>ram</i>)	74 500
6 Rättshjälpskostnader m.m. (<i>ram</i>)	802 396
7 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m. (<i>ram</i> .)	10 399
8 Avgifter till vissa internationella sam- manslutningar (<i>ram</i>)	6 606
9 Bidrag till brottsförebyggande arbete (<i>ram</i>)	7 600
Summa för utgiftsområdet	22 667 103

Vissa av utskottet avstyrkta motionsyrkanden
(mom. 3 i hemställan)

1999/2000:JuU1
Bilaga 6

Motion	Motionärer	Yrkanden
1999/2000:Ju704	av Sten Tolgfors (m)	1 (delvis)
1999/2000:Ju901	av Bo Lundgren m.fl.(m)	1
1999/2000:Ju902	av Olle Lindström (m)	
1999/2000:Ju905	av Lennart Daléus (c)	1, 28
1999/2000:Ju907	av Alf Svensson m.fl. (kd)	1, 9, 13, 23, 25, 26 29, 37, 39, 40
1999/2000:Ju909	av Gunnel Wallin m.fl. (c)	
1999/2000:Ju910	av Siw Persson och Johan Pehrson (fp)	6 (delvis), 12, 14, 15
1999/2000:Ju911	av Gun Hellsvik m.fl. (m)	1, 7-11, 14, 15, 18-20, 23
1999/2000:Fi211	av Lennart Daléus m.fl. (c)	9
1999/2000:Fi212	av Lars Leijonborg m.fl. (c)	11

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	2
Motionerna, m.m.	2
Inledning	3
Utgiftsramen och anslagen.....	3
Polisväsendet	6
Åklagarväsendet.....	8
Domstolsväsendet	8
Kriminalvården	11
Brottsförebyggande rådet.....	12
Rättsmedicinalverket.....	13
Gentekniknämnden	13
Brottsoffermyndigheten	13
Bidrag till brottsförebyggande arbete.....	13
Utskottet	14
Inledning	14
Allmänt.....	14
Kriminalpolitikens inriktning.....	16
Utgiftsramen och anslagen.....	18
Inledning	18
Utgiftsramen 2000–2002.....	18
Anslag för budgetåret 2000	19
Överväganden	21
Polisväsendet	21
Inledning	21
Resultatuppföljning	21
Prioriteringar inför budgetåret 2000.....	25
Anslagen.....	26
Polisorganisationen.....	26
Säkerhetspolisen.....	27
Resursfördelningen inom polisen.....	27
Prioritering av olika slag av brottslighet	28
Nationella insatsstyrkan	31
Övrigt	33
Polisförsörjningen.....	33
Handläggningstider.....	35
Samlokalisering av myndigheter inom rättsväsendet.....	35
Reservpoliser.....	36
Polisens utlandsstyrka	37
Åklagarväsendet.....	38
Inledning	38
Resultatuppföljning	38
Prioriteringar inför budgetåret 2000.....	42
Anslagen.....	42

Åklagarorganisationen.....	42
Ekobrottsmyndigheten.....	43
Organisationsfrågor.....	43
Bekämpning av miljöbrott.....	45
Domstolsväsendet m.m.	46
Inledning	46
Resultatuppföljning	46
Prioriteringar inför budgetåret 2000	49
Anslaget	49
Domstolsorganisationen.....	50
Allmänna synpunkter.....	50
Antalet tingsrätter	55
Sidoverksamheter	57
Frågor om nämndemän.....	61
Ersättning åt nämndemän	61
Rekrytering av nämndemän.....	63
Notariemeritering, m.m.	64
Ersättning till vittnen.....	65
Kriminalvården	66
Inledning	66
Kriminalvårdens organisation m.m.	66
Resultatuppföljning	67
Prioriteringar inför budgetåret 2000	70
Anslaget	70
Drogfria anstalter	71
Behandlingsinsatser inom kriminalvården m.m.	73
Kvinnor inom kriminalvården	75
Kronofogdemyndigheterna	77
Inledning	77
Resultatuppföljning	78
Prioriteringar inför budgetåret 2000	79
Anslaget	79
Brottsförebyggande rådet.....	80
Inledning	80
Brottsförebyggande rådets organisation m.m.	81
Resultatuppföljning	81
Prioriteringar inför budgetåret 2000	82
Anslaget	82
Rättsstatistiken	83
Rättsmedicinalverket.....	85
Gentekniknämnden	87
Brottsoffermyndigheten	88
Inledning	88
Resultatuppföljning	88
Anslaget	89
Finansiering av brottsofferfonden	90
Ersättning för skador på grund av brott.....	92
Rättshjälpkostnader m.m.	92

Inledning	92
Anslaget	93
De allmänna advokatbyråerna	94
Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	94
Avgifter till vissa internationella sammanslutningar	95
Bidrag till brottsförebyggande arbete	95
Inledning	95
Resultatuppföljning	95
Anslaget	96
Lokalt brottsförebyggande arbete	96
Hemställan	99
Inledning	99
Utgiftsramen och anslagen	99
Polisväsendet	99
Åklagarväsendet	100
Domstolsväsendet	100
Kriminalvården	102
Brottsförebyggande rådet	102
Rättsmedicinalverket	102
Gentekniknämnden	102
Brottsoffermyndigheten	103
Bidrag till brottsförebyggande arbete	103
Reservationer	103
1. Skyddet för bank- och postkontor i glesbygd (mom. 5), (c)	103
2. Särskild glesbygdsfaktor (mom. 6), (v, mp, c)	104
3. Nationella insatsstyrkans organisatoriska hemvist (mom. 8), (m, kd, c, fp)	104
4. Nationella insatsstyrkans arbetsuppgifter (mom. 9), (kd)	105
5. Polisutbildning av officerare (mom. 10), (m, kd, fp)	105
6. Kortare handläggningstider (mom. 12), (c)	105
7. Samlokalisering av myndigheter inom rättsväsendet (mom. 13), (m, kd, c, fp)	106
8. Reservpoliser (mom. 14), (m, kd, c, fp)	106
9. Åklagarnas arbetsuppgifter (mom. 17), (c)	107
10. Bekämpningen av miljöbrott (mom. 18), (kd)	107
11. Reformering av domstolsorganisationen (mom. 19), (m, kd, c, fp)	108
12. Sammanslagning av allmänna domstolar och allmänna förvaltningsdomstolar (mom. 20), (kd)	108
13. Domstolsverkets ställning (mom. 21), (m, kd, c, fp)	109
14. Större domkretsar för tingsrätterna (mom. 22), (c)	109
15. Antalet tingsrätter (mom. 23), (kd)	110
16. Inskrivningsverksamheten (mom. 25), (m, kd, c, fp)	111
17. Bouppteckningsverksamheten (mom. 26), (m, kd, fp)	111
18. Översyn av nämndemännens villkor (mom. 29), (m, kd, c, fp) ..	112
19. Rekrytering av nämndemän (mom. 30), (fp)	112
20. Kravet på svenskt medborgarskap för nämndemän (mom. 31), (c)	113

21. Översyn av notariemeriteringen (mom. 32), (c).....	113
22. Översyn av notariemeriteringen (mom. 32), (mp).....	113
23. Ersättning till vittnen (mom. 34), (m, kd, c, fp).....	114
24. Drogfria anstalter (mom. 35), (m, kd, c, fp).....	114
25. Övervakade besök (mom. 36), (m, kd).....	115
26. Individuella handlingsplaner (mom. 38), (kd).....	115
27. Statistiken om kvinnovåld (mom. 41), (m, kd, c, fp).....	116
28. Gemensamma ärendehanteringssystem m.m. (mom. 42), (c).....	116
29. Forensiska DNA-analyser (mom. 43), (m).....	117
30. Konsumentrepresentant i Gentekniknämnden (mom. 44), (kd) ..	117
31. Finansiering av brottsofferfonden (mom. 45), (m, kd, c, fp).....	117
32. Tryggare stadsmiljöer (mom. 46), (m, kd, c, fp).....	118
33. Lokalt brottsförebyggande arbete i övrigt (mom. 47), (kd).....	118
Särskilda yttranden	119
1. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (mom. 3), (m).....	119
2. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (mom. 3), (kd).....	120
3. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (mom. 3), (c).....	121
4. Anslag under utgiftsområde 4 Rättsväsendet (mom. 3), (fp).....	121
5. Kriminalpolitikens inriktning, (v, mp).....	122
6. Resursfördelningen inom polisen, m.m. (mom. 4–7), (m).....	122
7. Resurser för bekämpning av våldet mot kvinnor, (m, kd, c, fp)....	123
8. Polisutbildningen i övrigt (mom. 11), (m).....	123
9. Kortare handläggningstider (mom. 12), (m).....	123
10. Avveckling av Ekobrottsmyndigheten (mom. 16), (m, fp).....	123
11. De små tingsrätterna (mom. 24), (m, kd, c, fp).....	124
12. Kvinnor inom kriminalvården (mom. 39), (m, kd, c, fp).....	124
Bilagor:	
1. Regeringens lagförslag	125
2. Motionsyrkanden.....	129
3. Sammanställning av yrkanden inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet .	131
4. Tabeller.....	133
Tabell 1. Inkomna, avgjorda och balanserade mål i tingsrätterna under åren 1997 och 1998.....	133
Tabell 2. Inkomna, avgjorda och balanserade mål i hovrätterna under åren 1997 och 1998.....	133
Tabell 3. Inkomna, avgjorda och balanserade mål i Högsta domstolen under åren 1997 och 1998	133
Tabell 4. Inkomna, avgjorda och balanserade mål i länsrätterna under åren 1997 och 1998.....	134
Tabell 5. Inkomna, avgjorda och balanserade mål i kammar- rätterna åren 1997 och 1998.....	135
Tabell 6. Inkomna, avgjorda och balanserade mål i Regerings- rätten åren 1997 och 1998.....	136
5. Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet	137
6. Vissa av utskottet avstyrkta motionsyrkanden (mom. 3 i hemställan)	138